

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií
Ústav demografie a aplikované statistiky

Hodnocení přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Eva Kudláčková

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Nevěděl, Ph.D.

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 6. 5. 2015

.....

Podpis

Poděkování:

Tímto děkuji vedoucímu mé diplomové práce, panu doktorovi Lukáši Nevědělovi, za jeho odborné vedení a také za cenné rady a připomínky. Dále chci poděkovat paní doktorce Mířkové, vedoucí brněnské pobočky Centra pro regionální rozvoj ČR, která vyšla vstříc mým požadavkům a doporučila mi vhodný zdroj informací, v neposlední řadě také děkuji paní magistře Bačové, která se mnou komunikovala jakožto zástupkyně Společného technického sekretariátu v Bratislavě, a poskytla mi potřebné informace, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. Mé velké díky patří též panu doktorovi Jiřímu Horáčkovi, řediteli Odboru evropské územní spolupráce Ministerstva pro místní rozvoj ČR, který mi věnoval svůj čas a ochotně mi odpověděl na veškeré dotazy.

Abstrakt:

Kudláčková, E. *Hodnocení přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko*. Diplomová práce. Brno, 2015.

Česká a Slovenská republika si prošly dlouhodobým společným historickým vývojem, přičemž je kromě tohoto aspektu spojuje také jazyková a kulturní blízkost. Jak ovšem vypadá spolupráce těchto dvou států v současné době, v době kdy jsou Česká republika i Slovensko členy Evropské unie, která aktivně podporuje vznik a rozvoj přeshraniční spolupráce? Předmětem této práce je zodpovědět výše zformulovanou otázku, tedy celkově zhodnotit přeshraniční spolupráci ČR a Slovenska. Hodnocení současného programového období 2007 – 2013 v rámci přeshraniční spolupráce je provedeno na základě analýzy získaných dat, zatímco predikce fungování budoucího programového období 2014 – 2020 je provedena především na základě kvalitativního výzkumu.

Klíčová slova:

Regionální politika, strukturální fondy, regionální disparity, přeshraniční spolupráce, hranice, operační program.

Abstract:

Kudláčková, E. *Evaluation the cross-border cooperation Czech republic – Slovakia*. Master Thesis. Brno, 2015.

The Czech and Slovak Republics share a great part of history, and they are also connected through their similar languages and culture. But how does the cooperation of those states look like today, when both Republics are members of the European Union, which actively supports the establishment and the development of cross-border cooperation? The subject of this thesis is to answer this question, to assess generally the cross-border cooperation of the Czech Republic and Slovakia. The evaluation of the current programme period 2007 – 2013 within cross-border cooperation is done on the basis of the analysis of the collected data, whereas the prediction of the working of the future programme period 2014 – 2020 is based mainly on a qualitative research.

Keywords:

Regional policy, structural funds, regional disparities, cross-border cooperation, border, operational program.

Obsah

1.	ÚVOD A CÍL PRÁCE.....	8
1.1	Úvod	8
1.2	Cíl práce.....	9
2.	LITERÁRNÍ REŠERŠE	10
2.1	Evropská unie a její politiky	10
2.1.1	Myšlenka sjednocení Evropy	10
2.1.2	Evropská unie a její úloha.....	10
2.1.3	Integrace a její stupně	11
2.1.4	Strukturální politika	12
2.1.5	Regionální politika.....	12
2.1.6	Vztah mezi strukturální a regionální politikou	13
2.1.7	Cíle strukturální politiky v jednotlivých obdobích	13
2.1.8	Strukturální fondy	15
2.1.9	Regionální disparity	15
2.1.10	Regionální disparity v České republice	16
2.1.11	Regiony se soustředěnou podporou v ČR.....	17
2.2	Synergie rozvoje venkova	18
2.2.1	Vymezení venkova	18
2.2.2	Venkov vs. Venkovský prostor.....	19
2.2.3	Projekt synergie ve venkovském prostoru	19
2.2.4	Východiska rozvoje venkova.....	20
2.2.5	Aktéři rozvoje venkova.....	20
2.2.6	Politický a institucionální rámec rozvoje venkova	21
2.3	Přeshraniční spolupráce	21
2.3.1	Cíle přeshraniční spolupráce.....	21
2.3.2	Euroregiony	21
2.3.3	Euroregiony v České republice.....	22
2.3.4	Iniciativy zaměřené na podporu mezinárodní spolupráce	23
2.3.5	Operační program přeshraniční spolupráce Slovensko - ČR.....	25
2.3.6	Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR v programovém období 2007 – 2013.....	25
2.3.7	Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR v programovém období 2014 – 2020.....	26
2.4	Hranice a její funkce.....	28
2.4.1	Definice hranice a příhraničního regionu	28
2.4.2	Vnímání hranice v současném světě.....	28
2.4.3	Faktory zpomalující integraci a „rušení“ hranic	29
2.4.4	Hranice – bariéra či prostor zprostředkování?	29
2.4.5	Specifika česko-slovenské státní hranice.....	30
2.4.6	Shrnutí.....	32
3.	Vývoj československých vztahů od společného státu po současnost.....	34
4.	METODIKA PRÁCE	36
4.1	Časové řady	36
4.1.1	Základní pojmy a dělení	36
4.1.2	Dekompozice časové řady	37

4.2	Kvantitativní výzkum	37
4.3	Kvalitativní výzkum	38
4.3.1	Kvalitativní dotazování.....	39
5.	VLASTNÍ PRÁCE	40
5.1	Kvantitativní výzkum	40
5.1.1	Analýza výročních zpráv o implementaci a údajů poskytnutých STS Bratislava.....	40
5.1.1.1	Rozdělení finančních prostředků z fondu ERDF v rámci OP Přeshraniční spolupráce	40
5.1.1.2	Alokace finančních prostředků	41
5.1.1.3	Čerpání finančních prostředků podle prioritních os k roku 2013	44
5.1.1.4	Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle vybraných faktorů	45
5.1.1.5	Informace o fyzickém a finančním pokroku.....	47
5.1.2	Analýza smluv o poskytnutí finanční pomoci	51
5.1.2.1	Celková suma oprávněných výdajů a její dělení dle prioritních os	52
5.1.2.2	Informace o příjemcích a přeshraničních partnerech	53
5.1.2.3	Finančně nejnáročnější projekty	55
5.1.2.4	Dodatky ke Smlouvám o poskytnutí finančních prostředků.....	57
5.1.3	Shrnutí kvantitativního výzkumu.....	58
5.2	Kvalitativní výzkum	60
5.2.1	Příklady úspěšných projektů a hodnocení dopadů přeshraniční spolupráce na konkrétní lokalitu	60
5.2.2	Dotazníkové šetření	63
5.2.3	Shrnutí kvalitativního výzkumu.....	70
6.	ZÁVĚR	73
7.	POUŽITÁ LITERATURA	77
	SEZNAM OBRÁZKŮ	82

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE

1.1 Úvod

Skutečnost, že vzájemné vztahy Čechů a Slováků dosahují nadstandardního charakteru, dokáže v současné době jen stěží někdo popřít. Nejedná se pouze o geografickou blízkost a jazykové příbuzenství, které tyto dva národy spojuje. Významnou úlohu zde sehrál i podobný historický vývoj, o němž se dá říci, že působil v průběhu času na Čechy a Slováky obousměrně, ať už tedy směrem integrace, či naopak formou odcizování. Začátek této vzájemné interakce je možné pozorovat již v 9. století, v dobách existence Velké Moravy, kdy kníže Mojmír napadl nitranského Pribinu. Sledovat vývoj českého a slovenského národa (ať už společný či individuální) v historickém kontextu by bylo jistě velmi zajímavé, pro tuto práci však zároveň velmi málo přínosné. Z toho důvodu bude v rámci následujících kapitol proveden pouze hrubý nástin historického vývoje vzájemných vztahů těchto dvou národů, jehož shrnutí bude vycházet z dostupné literatury. Tento krok má za cíl seznámit čtenáře především se současnou situací, která je v tomto případě směrodatná.

Přestože přeshraniční spolupráce je v dnešní době velmi aktuálním tématem, nejedná se o žádnou novou formu kooperace. K přeshraniční spolupráci se státy uchýlovaly již v minulosti, a jestliže vezmeme v potaz současný trend globalizace a sbližování jednotlivých národů a kultur, lze konstatovat, že k ní bude v budoucnu docházet stále častěji, a tato spolupráce bude také stále intenzivnější. V tomto případě je možno rozlišovat dva druhy vzniku přeshraniční kooperace, přičemž první se týká západního světa, zatímco druhá forma se týká především střední a východní Evropy. Zatímco na západě (např. ve Spojených státech) docházelo k této spolupráci pozvolna a přirozeně, ve střední a východní Evropě se jednalo o proces, o který se zasazuje Evropská unie. Právě tato organizace podporuje „spolupráci zdola“, tedy přenesení pravomoci na nejnižší možné orgány, jichž se konkrétní případy týkají. Podporuje regionální spolupráci a také vznik euroregionů, jejichž podstata bude vysvětlena v následujících kapitolách.

Je tedy zřejmé, že právě Evropská unie představuje na poli přeshraniční spolupráce mezi Českem a Slovenskem „hlavního rozhodčího“, který sice přímo neovlivňuje výsledek hry – tedy vzájemné vztahy, ale je tou institucí, která má pravomoci určovat pravidla hry. Tato pravidla neboli podmínky, které jsou platné pro členy Evropské unie, mají za cíl rozvíjet vzájemnou spolupráci, postavenou na čtyřech svobodách, mezi které patří volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. Je ovšem otázkou, zda tato přeshraniční spolupráce opravdu funguje tak, jak by měla a zda výsledky úsilí vynaloženého místními aktéry odpovídají představám a plánům orgánů Evropské unie.

Důležitým faktorem, který ovlivňuje přeshraniční kooperaci, je státní hranice, která odjakživa představovala jistou překážku a zároveň ochranu před vlivy ostatních států. Ať už se jednalo o hranici přirozenou (např. pohoří či řeka), nebo hranici stanovenou dohodou (např. po ukončení války), bylo vždy jejím účelem oddělit od sebe území jednotlivých států a pomoci jim tak získat potřebnou autonomii a suverenitu. Jednalo se o funkci dělící. Její opakem je funkce spojující, a právě tuto funkci dnes prosazují vyspělé státy a především Evropská unie.

Při posuzování vývoje a fungování přeshraniční spolupráce mezi Českou a Slovenskou republikou je tak nutno neopomenout i zhodnocení hranice a její funkce, a následně určit zda vytváří bariéru, či spíše prostor, který napomáhá vzniku a následnému rozvoji vzájemné kooperace.

1.2 Cíl práce

Práce je zaměřena na tři hlavní oblasti, přičemž pro každou z těchto oblastí je stanoven dílčí cíl. Prvním úkolem/cílem je zhodnotit přeshraniční spolupráci České a Slovenské republiky pomocí analýzy realizovaných projektů a odpovědět na otázku, zda je tato spolupráce efektivní, přičemž rozhodujícím faktorem pro toto hodnocení budou právě výsledky realizovaných projektů. Dalším dílčím cílem je zhodnocení průchodnosti hranice a její funkce na základě analýzy dostupné literatury. Tento krok bude proveden v rámci kapitoly „2. Literární rešerše“, přičemž konečný výsledek tohoto zhodnocení bude samozřejmě zakomponován i v závěru práce. Posledním úkolem/cílem je provedení predikce fungování spolupráce mezi Českou a Slovenskou republikou v letech 2014 – 2020, která vychází z kvalitativního výzkumu.

Po nastudování teoretické části bude proveden kvantitativní výzkum, jenž bude zaměřen na analýzu realizovaných projektů a jejich dopadů. Kvantitativní výzkum bude následován kvalitativním výzkumem, který bude zaměřen především na hodnocení přeshraniční spolupráce realizátory projektů. Jak již bylo zmíněno, budou výsledky tohoto výzkumu zároveň podkladem pro předpověď, jak bude přeshraniční spolupráce České a Slovenské republiky probíhat v budoucím období, tedy v programovém období 2014 – 2020.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Evropská unie a její politiky

2.1.1 Myšlenka sjednocení Evropy

Idea sjednocení Evropy není nikterak novodobým fenoménem, nýbrž naopak, lze se s ní setkat již v počátcích osidlování evropského kontinentu, a také v souvislosti s rozšiřováním tehdejších velkých říší a později i států. Tomuto tvrzení dávají zapravdu Fiala a Pitrová (2003), kteří se vyjadřují v podobném smyslu, a to tak, že myšlenka sjednocení Evropy se v historii našeho kontinentu opakovaně objevovala v rozmanitých podobách. Její počátky bývají mnohými autory shledávány již v myšlenkovém světě antického Řecka, předobraz jejího politického uskutečnění lze pak vidět v sjednotitelském úsilí Římské říše a především v integračních tendencích středověké "Svaté říše" založené na univerzalistickém ideálu křesťanství. Mezi ideové zdroje současné integrace pak samozřejmě patří teoretické koncepce různých evropských osobností, jež se soustředily na hledání vhodného uspořádání společnosti. Jen u mála z nich však můžeme nalézt návrh konkrétních modelů evropského sjednocení. Jednalo se spíše o formulace vizí vycházejících z duchovní a kulturní blízkosti evropských národů, aniž by se jejich autoři pokoušeli formulovat konkrétní politické a institucionální kroky případné integrace (Fiala a Pitrová, 2003, s. 31).

Pokud ovšem hledáme počátky evropské integrace v té formě, ve které ji známe dnes, lze po nich pátrat v poválečném období, tedy v období po druhé světové válce. Evropské země procházely poválečnou krizí a také obavami z rozdmýchání nového konfliktu mezi západním a východním blokem. Neméně důležitá byla také potřeba zařadit Německo opět mezi ostatní státy. Prvními kroky, které Evropa podnikla, a jež měly sloužit k ochraně před zmíněnými hrozbami, bylo vytvoření Marshallova plánu pro obnovu poválečné Evropy a také založení Rady Evropy.

V roce 1952 vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli, jehož zakladateli byly Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko. Úkolem tohoto společenství bylo logicky vytvořit společný trh pro uhlí a ocel. V roce 1958 vznikla další společenství, jmenovitě Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii, jež měly za úkol vytvořit jednotný trh a také kontrolovat mírové využití jaderné energie. Současný název "Evropská unie" začal být používán od roku 1993 na základě smlouvy o Evropské unii neboli Maastrichtské smlouvy.

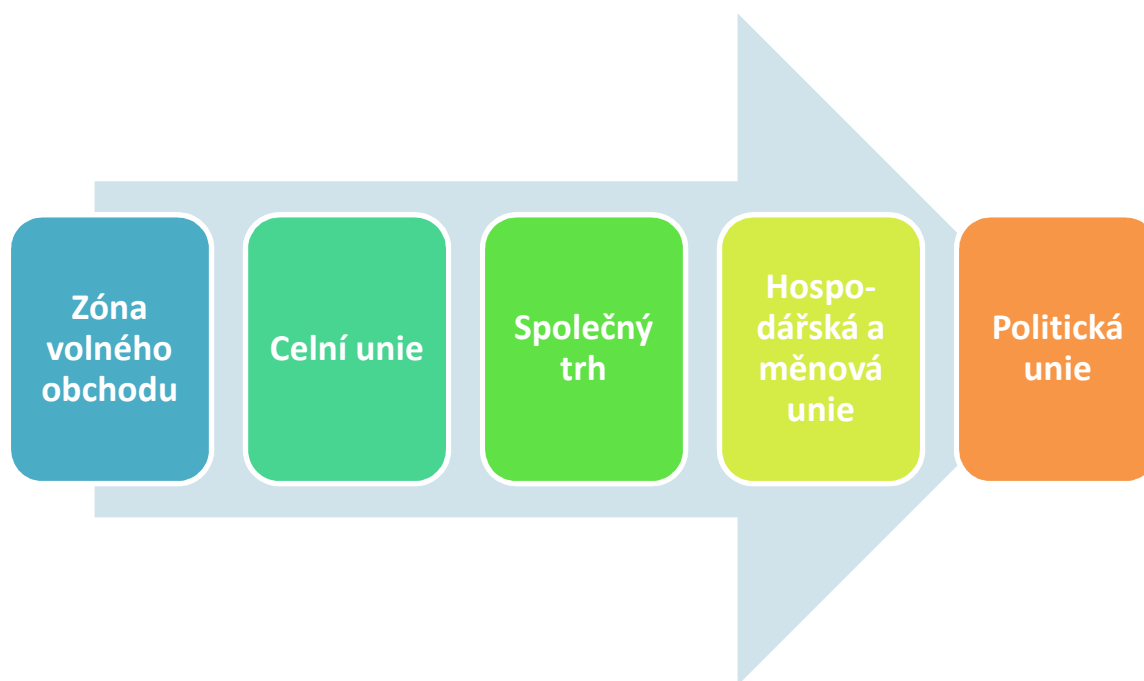
2.1.2 Evropská unie a její úloha

Výše byla velice stručně uvedena data o historickém vývoji Evropské unie, čím však opravdu je Evropská unie? Panfil (2003) tvrdí, že to nejsou ani Spojené státy evropské, ani superstát řízený bruselskými byrokraty. Evropská unie nevznikla proto, aby silné státy ovládaly své menší sousedy. Cílem Evropské unie není likvidace národních tradic a kultury. To, čím Evropská unie je, či spíše, čím by chtěla být, je uvedeno v její Zakládací listině (Panfil, 2003, s. 4). Ujec (2004) definuje Evropskou unii jako nadnárodní organizaci evropských států založenou zejména za účelem rozvoje a upevňování hospodářské spolupráce a integrace mezi členskými státy (Ujec, 2004, s. 5).

Kloudová (2005) uvádí, že snahou hospodářské politiky Evropské unie je její sbližování a koordinace i přes rozdílné ekonomické základny jednotlivých států. Evropská unie v současné době je založena především na jednotném vnitřním trhu, na principech svobodného podnikání, demokracii a sociálním smíru. Její součástí je řada států s rozdílně vyspělou ekonomikou a rozdílnou životní úrovní obyvatel. Podle Kloudové se i přes rozdílnou výkonnost ekonomik současných i budoucích členských států Evropské unie jedná o velmi ambiciózní projekt, který by mohl zaručovat prosperitu a bezpečnost pro evropskou populaci (Kloudová, 2005, s. 6). Treger (2008) uvádí, že Evropská unie zasahuje stále rostoucí měrou do světových záležitostí, a že proces integrace, rozšiřování Eura, a progresivní růst společné zahraniční a bezpečnostní politiky zajišťují Evropské unii spolu s jejím politickým a diplomatickým statutem nepochybný ekonomický a komerční vliv (Treger, 2008, s. 17).

2.1.3 Integrace a její stupně

Velice důležitý proces, který probíhá v rámci Evropské unie, a který má napomoci ke vzniku společné Evropy je integrace. Podle internetového slovníku ABZ se jedná o sjednocení, ucelení či splynutí, tedy o proces spojování ve vyšší celek (ABZ slovník cizích slov, cit. 2014-08-04). Pro účely této práce je podstatná ekonomická integrace, kterou definuje Euroskop jako proces, při němž se vytváří nové integrační seskupení z původních zakladatelských subjektů. Podle míry pravomocí, přenesených z úrovně zakladatelských subjektů na úroveň nově vytvořeného integračního seskupení, rozlišujeme různé typy takových seskupení – různé stupně ekonomické integrace (viz Obrázek 1) (Euroskop, cit. 2014-08-04).

Obr. 1: Stupně ekonomické integrace

Zdroj: Evropa 2045, cit. 2014-08-04, vlastní zpracování

Prvním krokem ekonomické integrace je vznik zóny volného obchodu, kdy podle Euroskopu členské státy úplně odstraní překážky vzájemného obchodu, ale ponechají si vlastní přístup k obchodu s nečlenskými státy. Po splnění těchto požadavků následuje celní unie. V tomto případě se jedná de facto o oblast volného obchodu, doplněnou o společnou obchodní politiku vůči nečlenským státům, prováděnou především prostřednictvím společného celního sazebníku. V rámci společného vnitřního trhu dochází k úplné liberalizaci volného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob, jsou odstraněny fyzické, technické a také daňové bariéry bránící jejich pohybu. Předposlední fází integrace, resp. poslední fází ekonomické integrace je vznik hospodářské a měnové unie, která obnáší nahrazování koordinace hospodářské politiky charakteristické pro vnitřní trh, společnou hospodářskou politikou členských států. Stávající členské měny jsou nahrazeny jednou společnou měnou. Poslední fází představuje politická unie, kdy je existující hospodářská a měnová unie doplněna politickými institucemi, které přebírají plnou odpovědnost za fungování unie (Euroskop, cit. 2014-08-04).

2.1.4 Strukturální politika

Strukturální politiku je možno vysvětlit jako schopnost přizpůsobit se měnícím se podmínkám ve struktuře ekonomiky. Nejedná se ovšem pouze o pasivní přístup a přijímání změn, jak by se na první pohled mohlo zdát. Strukturální politika je založena na zásadách státu do chodu hospodářství, tedy na intervencích vlády do rozhodování ekonomických subjektů. V podmínkách normálně fungující tržní ekonomiky definují Lukášková, Hoke a Tomašík (2011) strukturální politiku jako vědomé zásahy regulativní povahy do autonomního fungování tržních sil, jejichž cílem je dosáhnout takových strukturálních změn, které by autonomní trh vytvořil buď příliš pozdě, nebo které jsou při této autonomii trhů vůbec vyloučeny. Jinak řečeno, cílem strukturální politiky je zabránit takovému vývoji hospodářských struktur, který je z hlediska společenských zájmů nežádoucí nebo dokonce takové povahy, že je mu nutno zcela zabránit (Lukášková, Hoke, Tomašík; 2011; s. 10). Podle uvedené definice je evidentní, že názory široké veřejnosti na uplatňování a účelnost strukturální politiky nemohou být zcela jednoznačné, nýbrž naopak jsou rozděleny do dvou táborů, na straně první na zastánce této politiky a na straně druhé na odpůrce, kteří podporují čistou formu trhu bez státních intervencí.

2.1.5 Regionální politika

Oblastí, která spadá do kompetencí Evropské unie, a která v posledních letech silně nabývá na významu je regionální politika. S touto skutečností souhlasí mimo jiné autory i Palán (2009), který přichází s tvrzením, že regionální politiku lze považovat za specifickou politiku, která nemá mimo Evropskou unii obdoby. Je to jediná politika, jejímž hlavním cílem je snižování meziregionálních nerovností. Ve vztahu k jiným politikám EU (zemědělská, dopravní, energetická, životního prostředí apod.) získává stále privilegovanější postavení. Její význam roste úměrně s mírou její provázanosti s ostatními politikami EU. Co do finančních prostředků, které se na její realizaci vynakládají, zaujala v rámci období 2007 – 2013 regionální politika první místo, a předstihla tak dosud vedoucí společnou zemědělskou politiku (Palán, 2009, s. 1). Podle portálu Europa.eu bylo v tomto řešeném období alokováno v oblasti regionální politiky asi 348 miliard €, což zahrnuje 278 miliard € určených pro Strukturální fondy a 70 miliard € pro Fond soudržnosti (Europa.eu, cit. 2015-3-6).

Postavení regionální politiky v rámci činností Evropské unie je tedy jasné. Co to ale vlastně regionální politika je a na jakou konkrétní oblast se zaměřuje? Budík (2009) definuje tuto politiku jako nástroj při hledání politického kompromisu, aby se minimalizovaly dopady integrace. Zabývá se podporou rozvoje regionů a vyrovnáváním jejich ekonomické úrovně. Představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Nutnost zvýšit prosperitu zaostávajících regionů je jedním z důvodů existence regionální politiky, která může být odůvodněna jednak snahou o ekonomickou výkonnost, jednak sociálními a politickými motivy (Budík, 2009, s. 8 a 9).

Co se týče regionální politiky v České republice, uvádějí Binek a Galvasová (2011), že jejím významným trendem je provazování s dalšími podpůrnými státními politikami, například se sociální politikou a s průmyslovou politikou. Dochází také k zohledňování regionální dimenze v rámci sektorových politik (Binek a Galvasová, 2011, s. 23).

2.1.6 Vztah mezi strukturální a regionální politikou

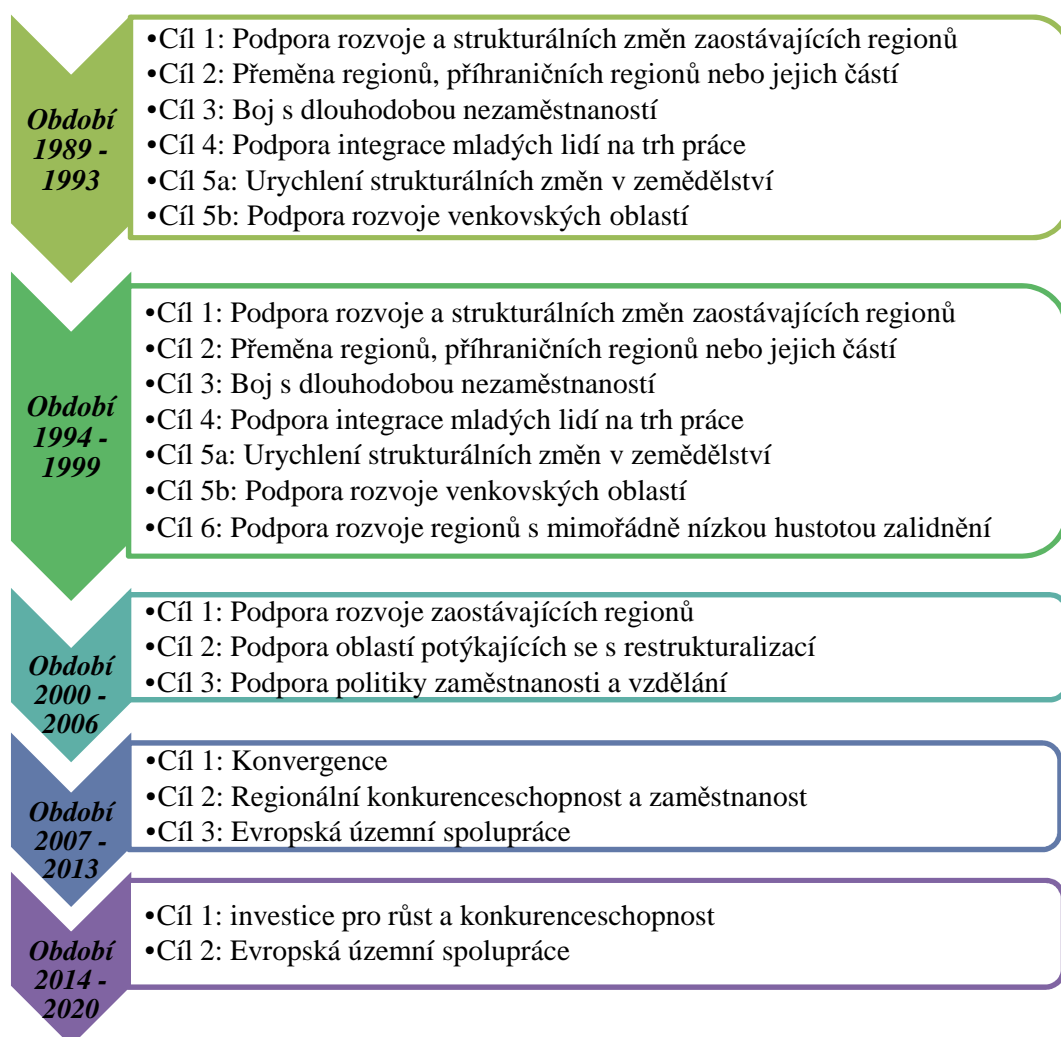
Regionální politika je koncipována jako tzv. komunitární politika. Její samotná realizace spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace spadá do působnosti orgánů Evropské unie (Palán, 2009, s. 1). Otázka, která se zde nabízí, zní, jaký je vztah mezi strukturální a regionální politikou? Palán (2009) uvádí, že v dokumentech EU se převážně používá pojem „politika soudržnosti“, což je pojem nadřazený pojmu „regionální politika“, či pojmu „strukturální politika“, jelikož může disponovat i jinými nástroji než jakými disponuje regionální či strukturální politika. Pojem „strukturální politika“ se vztahuje především na politická opatření prováděná ze strany Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropského rybářského fondu (Palán, 2009, s. 1).

2.1.7 Cíle strukturální politiky v jednotlivých obdobích

Od roku 1989, kdy došlo k rozšíření záběru regionální politiky Evropské unie, jsou pro každé programové období stanoveny jednotlivé cíle strukturální politiky, jejichž účelem je pomáhat znevýhodněným regionům, oblastem i osobám. V prvním programovém období 1989 – 1993 byla hlavním motivem pomoc nejchudším regionům, jak je možno vidět na následujícím Obrázku 2. Další období si kladlo stejné cíle, avšak s tím rozdílem, že přibyla snaha o podporu rozvoje regionů s mimořádně nízkou hustotou zalidnění.

V programovém období 2000 – 2006 byly Evropskou komisí vytyčeny pouze tři cíle, přičemž stejné množství cílů bylo zaznamenáno i pro období následující, tedy pro roky 2007 – 2013. V tomto minulém programovém období se nově objevil cíl Konvergence, který se zaměřoval na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů na úrovni NUTS II s hrubým domácím produktem (HDP) na obyvatele nižším než 75 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii. Dále byly k čerpání z tohoto cíle způsobilé státy, jejichž hrubý národní produkt (HND) na obyvatele byl nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii (Budík, 2009, s. 15).

Pro nové programové období 2014 – 2020 jsou stanoveny dva cíle, zaměřené na Investice pro růst a konkurenceschopnost a Evropskou územní spolupráci. Podle Ministerstva pro místní rozvoj ČR totiž Evropská komise rozhodla, že základními prvky finančního balíčku pro období 2014 – 2020 i nadále zůstanou politika soudržnosti, rozvoj venkova a námořní a rybářská politika, jelikož sehrávají klíčovou roli pro plnění cílů Evropa 2020. Komise navrhla, aby se strukturální politiky při financování zaměřovaly na menší počet priorit, které však mají úzkou souvislost se strategií Evropa 2020, aby se soustředily na podávání výsledků, sledovaly pokrok v plnění dohodnutých cílů a aby se zjednodušila jejich realizace. Podle zprávy Ministerstva pro místní rozvoj budou mít prospěch z opatření strukturální politiky všechny státy a regiony EU. Výše podpory pro jednotlivé regiony bude záviset na stupni jejich hospodářského rozvoje (HDP na obyvatele) (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2011).

Obr. 2: Vývoj cílů strukturální politiky

Zdroj: Lukášková, Hoke, Tomašík, 2011 a Euroskop, 2014 - vlastní zpracování

2.1.8 Strukturální fondy

Aby Evropská unie mohla uplatňovat své cíle a programy, je nutné spravovat určité fondy, z nichž je možno čerpat finanční prostředky pro tyto účely. Euroskop popisuje strukturální fondy jako hlavní fiskální nástroj Evropské unie k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti. Prostředky z těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům potýkajícím se se strukturálními problémy a na podporu adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání.

V současné době existují následující dva fondy:

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) - byl založen v roce 1975 a dodnes je objemem finančních prostředků největším fondem. Podporou rozvoje a strukturálních změn fond pomáhá odstraňovat zásadní problémy v zaostávajících regionech a v upadajících průmyslových oblastech. Financuje investice do infrastruktury, vytváření pracovních míst, podporuje místní rozvoj, zaměstnanost, malé a střední podnikání v problémových regionech, vědu a výzkum.
- Evropský sociální fond (ESF) - byl založen v roce 1960 a je hlavním nástrojem sociální politiky a zaměstnanosti EU. Pomoc ESF je zaměřena na rozvoj lidských zdrojů a podporu nezaměstnané mládeže, dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně znevýhodněných skupin při integraci na trhu práce.

Fond soudržnosti (CF) byl založen v roce 1993 a je doplňkovým fondem, který stojí vedle Strukturálních fondů. Je to významný nástroj, který poskytuje finance na významné projekty, týkající se životního prostředí a infrastruktury. Možnost čerpat z tohoto fondu mají státy, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU.

Další dva původně strukturální fondy již počínaje obdobím 2007-2013 nejsou do této skupiny fondů řazeny. Jedná se o:

- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), který s Evropským záručním fondem nahradil původní Orientační a záruční fond pro zemědělství (EAGGF). Je zařazen pod Společnou zemědělskou politiku.
- Evropský rybářský fond (EFF) - od roku 2007 nahradil předchozí Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG) a je finančním nástrojem, který spadá do společné rybářské politiky EU (Euroskop, cit. 2014-08-04).

2.1.9 Regionální disparity

S regionální politikou přímo souvisejí regionální disparity a to tím způsobem, že cílem regionální politiky je tyto disparity redukovat. Kutscherauer a kol. (2010) udávají disparitu jako velmi frekventovaný pojem posledního desetiletí, který pochází z latinského *dis-parita(u)s*, což znamená *rozdělený* (Kutscherauer a kol., 2010, s. 8).

Jde-li o samotný význam slova *disparita*, je internetovými slovníky definován dosti podobně. ABZ slovník cizích slov, tak jako Slovník cizích slov či Online slovník popisují disparitu jako nerovnost, různost, rozdílnost (ABZ slovník cizích slov, cit. 2014-08-05), (Slovník cizích slov, cit. 2014-08-05), (Slovník online, cit. 2014-08-05).

Regionální disparitu vymezuje Metodická podpora regionálního rozvoje jako neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Disparitami, které je třeba řešit, jsou rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek. Disparita je často chápána ve smyslu nežádoucího jevu, tj. jako problém. Na druhou stranu však mohou být definovány i disparity pozitivní, tj. ve smyslu silných stránek regionu. Jedná se o komparativní výhody, na nichž může být založen rozvoj daného území. Je však otázkou, zda pojem disparita zúžit pouze na jevy negativní, nebo se v regionální politice zabývat i pozitivními disparitami (Metodická podpora regionálního rozvoje, cit. 2014-08-05).

2.1.10 Regionální disparity v České republice

Jestliže už chápeme význam regionálních disparit a jejich souvislost s regionální politikou, je vhodné, zaměřit se na regionální disparity v České republice. Dle Postráneckého (2010) ČR ještě jako součást Československa vstoupila do období zásadních politických, hospodářských a společenských změn po roce 1989 jako země s relativně malými meziregionálními rozdíly, které byly výsledkem minulého tlaku státu tyto rozdíly bez ohledu na náklady a efektivnost celého procesu co nejvíce vyrovnávat. Avšak v důsledku transformace českého hospodářství na tržní ekonomiku se začal vývoj jednotlivých regionů po roce 1990 poměrně výrazně diferencovat v důsledku stagnace či úpadku nekonkurenceschopných odvětví v určitých částech země na jedné straně a rychlého rozvoje progresivních aktivit v jiných oblastech státu na straně druhé.

Tento vývoj se vyznačoval rozdílnou dynamikou v uplynulých dvaceti letech (např. výrazné prohloubení regionálních disparit ve druhé polovině devadesátých let či konvergenční tendence v posledních zhruba pěti letech), nicméně jeho souhrnným výsledkem je v současné době poměrně diferencovaná regionální struktura státu, kdy vedle regionů či měst s velmi dynamickým rozvojem (zejména Praha se svým okolím) lze identifikovat i regiony s typickými charakteristikami stagnace či úpadku z hlediska základních charakteristik sociálně ekonomického rozvoje (např. oblast severozápadních Čech a některé okrajové části státu) (Postránecký, 2010, s. 11).

Postránecký (2010) dále uvádí, že z pozorování hlavních faktorů regionálního rozvoje je zřejmá existence zřetelných meziregionálních disparit, které lze charakterizovat takto:

- Dochází k poměrně významnému prohlubování rozdílů v ekonomické výkonnosti krajů v řadě ukazatelů rozhodujících pro životní úroveň obyvatelstva (HDP/obyvatel, průměrné mzdy, aj.).
- Existují významné rozdíly mezi okresy v míře nezaměstnanosti a příjmech na obyvatele.
- V krajích postižených nezbytností rozsáhlé restrukturalizace průmyslu (zejména v Ústeckém a Moravskoslezském kraji) je stále vysoká nezaměstnanost, nedaří se dostatečně rychle efektivně realizovat potřebné strukturální přeměny.

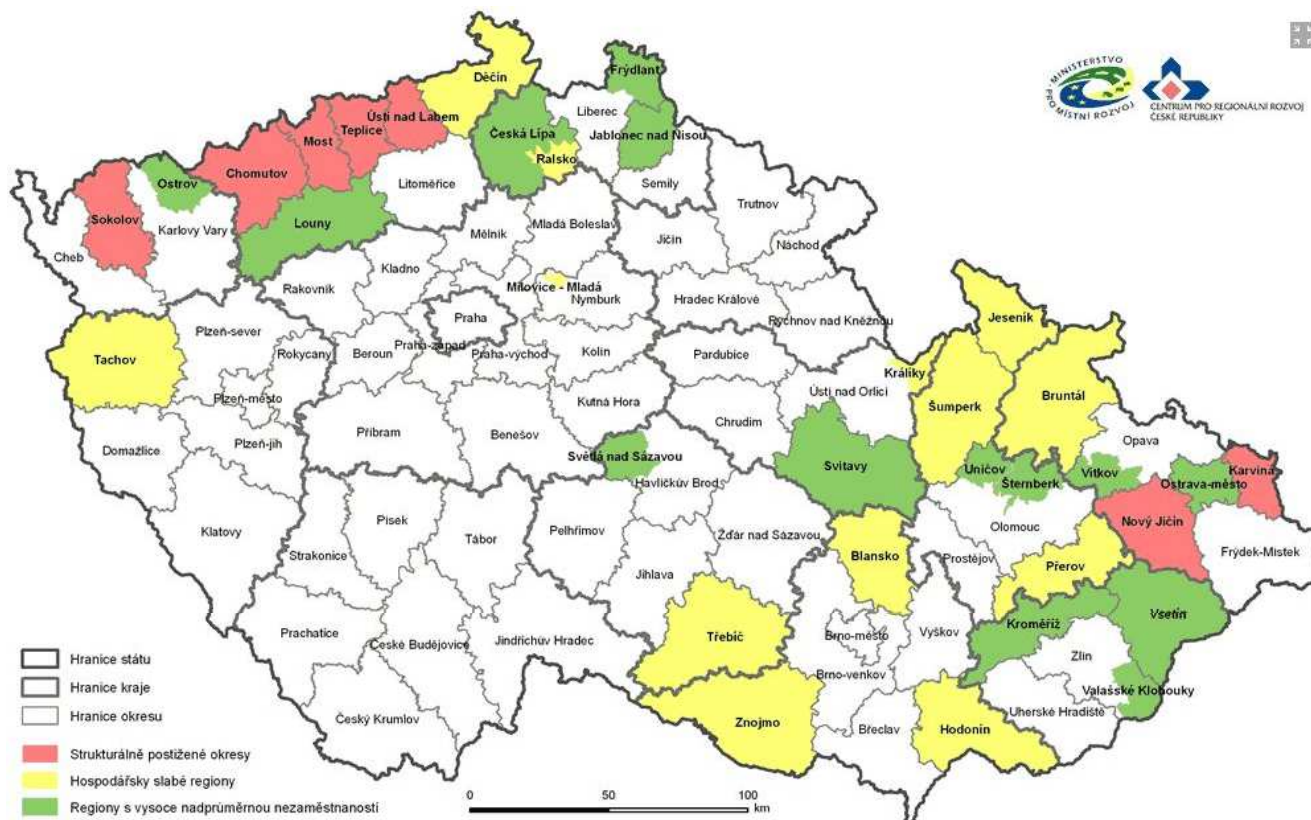
- Prohlubuje se odlišnost venkovského prostředí komparativně nevýhodně vůči prostředí městskému, obce ve venkovských oblastech mají nepříznivé podmínky pro podnikání a dochází ke stárnutí venkovského obyvatelstva.
- Zaostává ekonomická úroveň značné části příhraničních okresů.
- Existují rozdíly mezi podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí ve dvou největších městech (Praha, Brno) a v ostatních krajských městech.
- Projevuje se stále narušené životní prostředí v důsledku minulé průmyslové činnosti v Severozápadních Čechách a v Severní Moravě, v důsledku rozvoje automobilové dopravy v Praze a dalších velkých městech (Postránecký, 2010, s. 11).

2.1.11 Regiony se soustředěnou podporou v ČR

Aby došlo k vyrovnání rozdílů mezi regiony a také k jejich dlouhodobému růstu, jsou zaměřeny snahy regionální politiky směrem k regionům, jež se potýkají s dlouhodobými problémy, podle nichž se člení do několika skupin. Tyto skupiny regionů jsou poté podporovány a směřovány cestou, která jim má pomoci vymanit se ze svých problémů. Jak uvádí Svobodová a kol. (2010), na základě usnesení vlády č. 829 z roku 2006 byly vymezeny regiony se soustředěnou podporou státu následovně:

- Regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností.
- Strukturálně postižené regiony.
- Hospodářsky slabé regiony.

Od roku 2010 je platné nové vymezení (Obrázek 3), které bylo reakcí na změny, jež vyvolala světová hospodářská recese projevující se v ČR zhruba od poloviny roku 2008. Novinkou bylo, že svoje území mohou podporovat i kraje a obce ze svých prostředků (Svobodová a kol., 2010). Z obrázku je patrné, že problémovými regiony v České republice jsou často právě příhraniční regiony. Mezi strukturálně postiženou oblast se řadí především Severozápad republiky plus region Nový Jičín a Karviná. Hospodářsky slabé regiony lze nalézt především v Olomouckém kraji, konkrétně se jedná o Přerov, Bruntál, Šumperk, či Jeseník, ale řadí se zde například i Hodonín, Znojmo, Děčín, a další. Na hranici se Slovenskem se nacházejí i regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností, jako je Vsetín, nebo Zlín.

*Obr. 3: Regiony se soustředěnou podporou v ČR (platné vymezení od r. 2010)
Zdroj: Svobodová a kol., 2012*

2.2 Synergie rozvoje venkova

2.2.1 Vymezení venkova

Přestože hlavním tématem práce jsou přeshraniční regiony, je neméně důležité věnovat pozornost i rozvoji venkova a jeho charakteristickým rysům. Tyto pojmy jsou totiž často úzce provázány, protože právě přeshraniční regiony mívají nezřídka venkovský charakter. Pod pojmem venkov si jistě každý utvoří určitou představu, avšak jen těžko lze najít jeho jednotnou definici. Binek a kolektiv (2009) uvádějí, že pojem venkov je neurčitý a do jisté míry abstraktní označení osídlené kulturní krajiny se specifickými charakteristikami. Co je venkov, vnímáme do jisté míry intuitivně, na základě řady znaků různorodé povahy. Exaktní vymezení venkova jako jednoznačně ohraničeného prostoru je v obecné rovině velmi obtížné. Jedná se o přechodovou škálu mezi divočinou a městem, respektive i tyto kategorie jsou samy přechodovou škálou v různých hierarchických uspořádáních různé úrovně. Současný venkov již vykazuje mnohé znaky města a mnohá města mohou mít venkovský charakter (Binek, Svobodová, Holeček, Galvasová, Chabičovská, 2009, s. 11). Z nejednotné definice venkova také plyne více možností jeho samotného vymezení, které se odvíjejí od jeho hlavního účelu.

2.2.2 Venkov vs. Venkovský prostor

Binek a kolektiv (2009) také rozlišují mezi pojmy „venkov“ a „venkovský prostor“, jež jsou často užívány v analýzách venkova. Tvrdí, že oba jsou obvykle chápány jako do značné míry synonymní, nicméně z hlediska hlubšího zkoumání a prostorové kompozice a dekompozice mezi nimi existuje rozdíl. Venkovský prostor je základním prostorovým souborem, v rámci něhož nabývá krajina a sídla venkovských znaků, tj. podoby venkova. Venkovský prostor zahrnuje venkovské obce i malá města tvořící jeden funkční celek, prostory venkovské i s venkovem jen obtížně ztotožnitelné (Binek, Svobodová, Holeček, Galvasová, Chabičovská, 2009, s. 12).

2.2.3 Projekt synergie ve venkovském prostoru

Ve své novější publikaci popisují Svobodová a kolektiv (2011) projekt Synergie, který usiluje o vypracování strukturovaných a účelově provázaných souboru opatření a nástrojů podporujících rozvoj venkova. Subjektem primárně uplatňujícím návrhy projektu je veřejná správa, projekt proto zužuje různá abstraktní pojetí rozvoje na spíše účelový pohled, na podchycení a konkretizaci potřeb venkova a jeho rozvoje z hlediska obcí nebo podnikatelů v agrárním sektoru. Z poznatků řešitelského týmu vyplývá, že stávající vymezení jsou pro uplatnění rozvojových nástrojů málo vhodná, a tak projekt směřuje k nalezení – nadefinování – nového pohledu, založeného na principech synergie – a to jak procesů, tak působnosti lidí a disponibilních nástrojů.

V oblasti rozvoje venkova lze rozvoj konkretizovat jako proces zlepšování pozice venkovských obcí a krajinné sféry, v níž se tyto obce nacházejí. Tento proces směřuje zejména k:

- Vytvoření harmonického systému kulturní krajiny.
- Rozvoji celkové pestrosti a specifík venkovských obcí.
- Vytvoření stabilního ekonomického systému zajišťujícího pracovní příležitosti.
- Zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva.
- Rozvinutí občanské společnosti.
- Zajištění dostatečné dopravní dostupnosti.

To vše má být uskutečňováno při rozvinutí a optimalizaci procesů řízení na všech hierarchických úrovních správy území. Základem rozvoje venkova je rozvoj venkovských obcí (Svobodová, Konečný, Binek, Chabičovská, Holeček, Galvasová, Věžník, Hynek, 2011, s. 5).

2.2.4 Východiska rozvoje venkova

Venkovské oblasti představují 91 % území 27 členských států Evropské unie a jsou domovem více než 56 % jejich obyvatel, což z rozvoje venkova činí politiku prvořadého významu. V České republice zaujímá venkov podle vymezení ČSÚ 78,8 % výměry ČR, což je 91,8 % obcí, v nichž žije 29,8 % obyvatel. Významné rozdíly mezi venkovem a městem umožňovaly ostré vymezení těchto oblastí po většinu historického vývoje společnosti. Podíly městského a venkovského obyvatelstva byly dlouhodobě stabilní, nicméně transformací agrární společnosti na společnost industriální dochází k výraznému zvyšování územní koncentrace obyvatelstva (urbanizace) a nárůstu podílu městského obyvatelstva. Tento proces se však v České republice po roce 1989 obrací (suburbanizace, kontraurbanizace) – lidé se stěhují z měst do přílehlého i exponovanějšího venkova (Svobodová, Konečný, Binek, Chabičovská, Holeček, Galvasová, Věžník, Hynek, 2011, s. 9).

2.2.5 Aktéři rozvoje venkova

V předchozích kapitolách bylo nastíněno, jak je v současné době rozvoj venkova důležitý. Kdo jej však může iniciovat a kdo se do něj může zapojit? Binek a kolektiv (2009) uvádějí, že aktéry rozvoje venkova můžeme chápat v nejširším slova smyslu jako veškeré formalizované instituce či jednotlivce, kteří nějakým způsobem svými aktivitami vstupují do dění na venkově či kteří jsou součástí venkova (Binek, Svobodová, Holeček, Galvasová, Chabičovská, 2009, s. 38). Příklady konkrétních aktérů jsou uvedeny v následující Tabulce 1.

Tab. 1: Matice aktérů (prostorová úroveň versus typ sektoru)

		SEKTORY		
		Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
ÚROVEŇ	Národní	ministerstva	celostátní zájmová uskupení	spolky, svazy, sítě
	Krajská	kraj, vysoké školy, krajská informační střediska	podnikatelská sdružení	nezisková sdružení
	Lokální	obce - DSO, MAS, obcí zřizované organizace	podnikatelé, zemědělci	zájmová sdružení, spolky

Zdroj: Binek, Svobodová, Holeček, Galvasová, Chabičovská, 2009, s. 41, vlastní zpracování

2.2.6 Politický a institucionální rámec rozvoje venkova

Co se týče politického a institucionálního zastřešení rozvoje venkova, jedná se opět o komplikovanější a ne zcela jednoznačně definovaný systém. Svobodová a kolektiv (2011) se k této problematice vyjadřují tak, že zásadním faktem, který ovlivňuje rozvoj venkova, je neexistence komplexní národní politiky rozvoje venkova. Veřejně-politický přístup k venkovu je v praxi spíše mozaikou někdy i nesourodých pohledů vyplývajících z ostatních veřejných politik.

Ve vztahu k programovému období EU 2007 - 2013 byl zpracován Národní strategický plán rozvoje venkova ČR. Ten je realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, což je „operační program“ pro realizaci jedné z částí Společné zemědělské politiky. Tyto dokumenty plní koncepční úlohu v oblasti rozvoje venkova ČR pouze částečně a omezeně. Zemědělská politika ČR, zformulovaná v Koncepci agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013), rozvoj venkova zdůrazňuje spíše ve vazbě na změny významu a rolí zemědělství (podnikání, životní prostředí, vazby a spolupráce). Problematika rozvoje odlehklých venkovských území je součástí regionální politiky, která je formulována strategií regionálního rozvoje. Jedním z klíčových cílů regionální politiky je snížit rozdíly v rozvoji regionů a podpořit využití potenciálu regionů (Svobodová, Konečný, Binek, Chabičovská, Holeček, Galvasová, Věžník, Hynek, 2011, s. 19).

2.3 Přeshraniční spolupráce

2.3.1 Cíle přeshraniční spolupráce

Snahou regionální politiky je rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Je tak zřejmé, že přeshraniční spolupráce rozvíjená v rámci Evropské unie má za úkol vyrovnávat rozdíly mezi příhraničními regiony, podporovat jejich rozvoj a v neposlední řadě také jejich vzájemnou spolupráci. Peková a Zapletalová (2005) se vyjadřují v tom smyslu, že cílem přeshraniční spolupráce je omezení celkové perifernosti příhraničních regionů (podporou hospodářského rozvoje a podnikání), zvýšení kvality života a životní úrovně obyvatelstva, v kulturní oblasti pak jakási „asimilace regionů“ do Evropy při zachování maximálního možného stupně jejich sociokulturní autonomie. Úroveň a intenzita přeshraniční spolupráce je ovlivňována jak historickými vazbami, tak případnými jazykovými bariérami, podobností hospodářské struktury s analogickými problémy a v neposlední řadě i přístupem veřejné správy (Peková a Zapletalová, 2005, s. 7).

2.3.2 Euroregiony

Zofia Kordela-Borczyk se ve své studii pro Univerzitu v Cambridge vyjadřuje k původu vzniku euroregionů. Tvrdí, že první myšlenka euroregionu se objevila jako následek dramatické události podél nizozemsko-německé hranice v roce 1958, kdy byl jeden mladý muž zasažen vnitřním krvácením. Ačkoliv se nemocnice nacházela necelý kilometr daleko za německými hranicemi, muž musel urazit více než 100 km do nejbližší nemocnice ve své vlastní zemi. Během dlouhé jízdy sanitkou zemřel. Následkem této tragédie začal nabývat na významu pojem přeshraniční spolupráce. Rodiče nizozemských a německých dětí se shodli na tom, že hranice by měla být otevřena. Jejich děti začaly brzy navštěvovat školy za hranicemi, avšak v blízkosti jejich bydliště (Zofia Kordela-Borczyk, 1996, s. 4). K tématu přeshraniční

spolupráce přispívá i Halás (2007), který se shoduje s předchozí autorkou a dále tvrdí, že přeshraniční spolupráce, která v příhraničních regionech států západní Evropy funguje už od 50. let 20. století, se ve střední a východní Evropě začala rozvíjet až po roce 1990 (Halás, 2007, s. 21).

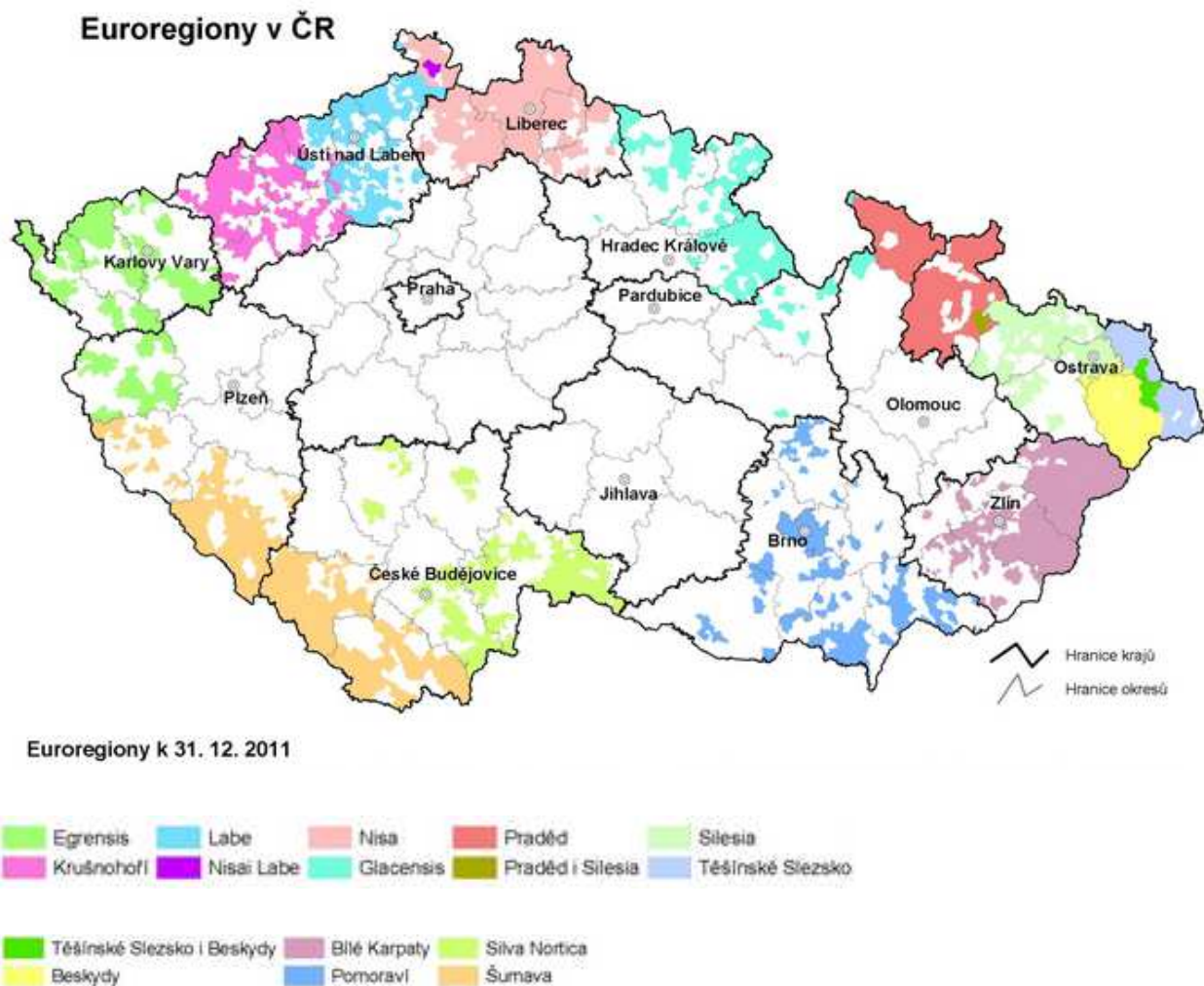
Euroregion patří v dnešní době mezi frekventované pojmy, jehož význam však ne každý správně chápe. Český statistický úřad (2007) definuje ve své publikaci „Euroregiony v České republice“ euroregion jako funkční územní celek v Evropě v příhraničních oblastech sousedních států. Je to oblast příhraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací i fyzických osob (Český statistický úřad, 2007, s. 5). Chovančík a Dočkal (2005) uvádějí, že euroregion je vnímám jako prostředek umožňující erozi tradičního konceptu národních států a státních hranic. Euroregion tedy nevystupuje jako nějaká konkrétní přeshraniční struktura, ale jako pojmový znak nové integrační teorie (Chovančík a Dočkal, 2005, s. 19). Euroregiony tak můžeme samozřejmě dle této definice chápat i jako prostředek sjednocení, který má díky vzájemné spolupráci zainteresovaných regionů napomáhat k „mazání hranic“ a vést k cestě celkové integrace.

Evropská unie podporuje příhraniční rozvojové programy s cílem překonat stávající problémy, ztěžující evropskou integraci. Euroregiony jsou územní jednotky, které sdružují jednotlivé příhraniční oblasti různých států Evropy. Pracují na principu dobrovolnosti. Jejich výhodou je fakt, že města a obce na obou stranách hranice mohou své problémy řešit společně. Cílem je zlepšování životních podmínek v oblastech kulturních, sociálních, hospodářských a ve zlepšení infrastruktury. Hlavním motivem vzniklých sdružení je snaha o odstraňování nerovností mezi pohraničními regiony a postupné vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. První euroregiony v západní Evropě vznikaly již na konci 50. let minulého století (Český statistický úřad, 2007, s. 5).

2.3.3 Euroregiony v České republice

Podle Netolického (2007) vzniku euroregionů na území naší republiky předcházely demokratické změny celé společnosti. Vždyť samotný princip těchto forem přeshraniční spolupráce předpokládá především svobodu rozhodování pro obce, zda se zapojit do jakéhokoliv sdružení (včetně těch, které překračují hranice) (Netolický, 2007, s. 24). Český statistický úřad ve své publikaci uvádí, že na našem území začaly vznikat první projekty příhraniční spolupráce počátkem 90. let. Cílem vytváření euroregionů byla spolupráce v oblasti územního plánování, zlepšování životního prostředí, zvyšování životní úrovně obyvatel, rozvoj a zlepšení infrastruktury přesahující hranice, rozvoj spolupráce při likvidaci požárů a přírodních katastrof, rozvoj turistiky a kultury a zlepšování mezilidských vztahů (Český statistický úřad, 2007, s. 5).

Jednotlivé euroregiony nacházející se v České republice jsou znázorněny na následujícím Obrázku 4. Z mapy je patrné, že na území naší republiky se rozprostírá celkem 16 euroregionů, přičemž 3 leží na hranici ČR se Slovenskem. Jmenovitě se jedná o region Beskydy, Bílé Karpaty a Pomoraví. Euroregion Beskydy se nachází mimo dva zmíněné státy i na území Polska a euroregion Pomoraví zasahuje také do Rakouska. Pouze Bílé Karpaty jsou čistě česko-slovenským euroregionem.

Obr. 4: Euroregiony v ČR
 Zdroj: Český statistický úřad, 2011

2.3.4 Iniciativy zaměřené na podporu mezinárodní spolupráce

Ke splnění cílů spojených se zvýšením ekonomického potenciálu a nastartování sociálního rozvoje problémových regionů, kterými jsou často právě příhraniční regiony, využívá Evropská unie různé programy a iniciativy. Chovančík a Dočkal (2005) uvádějí, že na základě usnesení Evropského parlamentu v roce 1995 vznikl program přeshraniční spolupráce CBC Phare (Phare Cross Border Cooperation Programme), určený pro kandidátské země, usilující o vstup do EU a sousedící s členskými zeměmi EU. Na druhé straně hranice, tedy v členských státech, již existovala iniciativa Společenství INTERREG. Tato skutečnost vedla k tomu, že mohly být realizovány společné programy CBC Phare – INTERREG. Toto nicméně často přinášelo i určité komplikace, protože oba nástroje přeshraniční spolupráce se řídily zcela odlišnými postupy, byť byly paradoxně oba vydávány Evropskou komisí (Chovančík a Dočkal, 2005, s. 29).

Jak již bylo zmíněno, nástroj CBC Phare se soustředil na oblast vnějších hranic Evropské unie, tedy na přípravu kandidátských zemí na systém finanční podpory ze strukturálních fondů. Co však lze říci o iniciativě INTERREG? Peková a Zapletalová (2005) hovoří o skutečnosti, že v posledních letech byla na podporu přeshraniční spolupráce určena

iniciativa INTERREG I zahájena v roce 1990, navazující INTERREG II v letech 1994 – 1999 a od roku 2000 pokračující INTERREG III. Tyto iniciativy představují nejrozsáhlejší programy podpory rozvoje pozemních a námořních regionů členských zemí EU (Peková a Zapletalová, 2005, s. 63). Internetový server Euroregion Silesia uvádí, že na rozdíl od předchozích dvou iniciativ byla iniciativa INTERREG III v rámci finančního období 2000 – 2006 již rozčleněna na tři základní směry tak, jak je známe dnes:

- Směr A: přeshraniční spolupráce.
- Směr B: nadnárodní spolupráce.
- Směr C: meziregionální spolupráce (Euroregion Silesia, cit. 2014-08-27).

Iniciativa INTERREG IIIA se zaměřuje v příhraničních regionech zejména na:

- Podporu rozvoje městských, venkovských a pobřežních oblastí.
- Zlepšení podnikatelského prostředí.
- Rozvoj malých a středních podniků.
- Podporu cestovního ruchu.
- Využití lidských zdrojů.
- Podporu zvýšení zaměstnanosti.
- Vzdělání, komunikaci a kulturní sblížení obyvatel.
- Podporu zdraví.
- Sociální integraci.
- Právní ochranu.
- Ochranu životního prostředí.
- Podporu dopravní infrastruktury a další oblasti (Peková a Zapletalová, 2005, s. 63 a 64).

V novém období 2014 - 2020 bude přeshraniční spolupráce opět nejvýznamnější složkou evropské územní spolupráce - Cíle 2 regionální politiky EU. Nedílnou součástí programů EU určených na podporu přeshraniční spolupráce jsou „fondy malých projektů“, prostřednictvím kterých jsou financovány ty nejmenší projekty zejména neinvestičního charakteru. Tyto malé projekty představují spolupráci místních společenství na obou stranách hranice, jejichž hlavním cílem je rozvoj mezilidských vztahů, společných vzdělávacích, kulturních, sportovních a dalších volnočasových aktivit, veřejných služeb apod. Zatím největší objem finančních prostředků je na malé projekty místních společenství alokován v Operačním programu přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika (2007 - 2013). Fond mikroprojektů, který je samostatnou oblastí podpory tohoto programu, představuje 20 % z celkových finančních prostředků, což činí 43,8 mil. EUR. Stejně jako v předchozím programu funkci Správců Fondu mikroprojektů vykonávají euroregiony. Fond mikroprojektů by měl být součástí i nového programu česko-polské přeshraniční spolupráce v období 2014 – 2020 (Euroregion Silesia, cit. 2014-08-27).

2.3.5 Operační program přeshraniční spolupráce Slovensko - ČR

Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti v programovém období 2007 – 2013 udává, že se Česká republika účastní následujících operačních programů (dále jen OP) Přeshraniční spolupráce:

- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko,
- OP Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR,
- OP Přeshraniční spolupráce Rakousko – ČR,
- OP Přeshraniční spolupráce Svobodný stát Sasko – ČR,
- OP Přeshraniční spolupráce Svobodný stát Bavorsko – ČR.

Realizace OP Přeshraniční spolupráce má určitá významná specifika, která vyplývají z účasti více členských států, jako je potřeba vypořádat se s odlišnou legislativou těchto států, se strukturou veřejné správy i zvyklostmi jejího fungování a dalšími národními odlišnostmi. Z tohoto důvodu je implementace těchto OP složitější, což se projevuje zejména ve schvalování příslušné dokumentace, v počáteční fázi realizace OP a také v pomalejším náběhu finančních ukazatelů.

Každý OP Přeshraniční spolupráce je považován orgány Evropské komise za jediný celek, přestože se na jeho realizaci podílí dvě země. Toto platí analogicky také pro úroveň jednotlivých projektů, které realizují partneři, každý z jiného státu. Celkovou odpovědnost za realizaci projektu nese jen jeden z nich, tzv. Vedoucí partner. Z tohoto důvodu není pro potřeby monitorovacích zpráv možné odlišit informace o českých a zahraničních projektových partnerech, což následně znemožňuje sumarizovat nebo porovnávat data za tyto OP s ostatními tematickými nebo regionálními OP v České republice. Data za OP Přeshraniční spolupráce jsou aktualizována každé tři měsíce (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2014, s. 54).

2.3.6 Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR v programovém období 2007 – 2013

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR uvádí, že Program přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v období 2007 – 2013 je zaměřen na zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, ochranu životního prostředí, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, podporu zlepšování vzdělávacích a sociálních služeb, podporu spolupráce hospodářských subjektů a transferu technologií, podporu přeshraniční spolupráce územních samospráv na obou stranách hranice (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2014-08-13). Konkrétně je Operační program přeshraniční spolupráce strukturován do tří prioritních os, které se dále člení na jednotlivé oblasti podpory, které jsou uvedeny v následující Tabulce 2.

Tab. 2: Struktura OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2007 - 2013

Číslo prioritní osy / oblasti podpory	Název prioritní osy / oblasti podpory	Podíl na celkové alokaci v %
1	Podpora sociokulturního a hospodářského rozvoje příhraničního regionu a spolupráce	54,0
1.1	Kulturní rozvoj a zachování tradic	5,6
1.2	Spolupráce a síťování	8,0
1.3	Vzdělávání, trh práce a zaměstnanost	8,2
1.4	Rozvoj podnikatelského a inovačního prostředí	8,8
1.5	Rozvoj přeshraniční turistiky	13,4
1.6	Fond mikroprojektů	10,0
2	Rozvoj dostupnosti příhraničního území a životního prostředí	40,0
2.1	Rozvoj dopravní infrastruktury a dostupnosti pohraničí	18,0
2.2	Zachování životního prostředí a rozvoj krajiny	12,0
2.3	Zlepšení informační a komunikační dostupnosti pohraničí	10,0
3	Technická pomoc	6,0
3.1	Podpora řízení, implementace, kontrola programu, monitorování a propagace	6,0

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2014

Tento program je na české straně určen pro kraje Jihomoravský, Moravskoslezský a Zlínský a na slovenské straně pro kraje Trenčínský, Trnavský a Žilinský. Czecho-Slovak borderland development study (2009) definuje jako oblast zájmu dále i okresy. Konkrétně na Slovenské straně se jedná o okresy Senica a Skalica v Trnavském kraji; Považská Bystrica, Púchov, Ilava, Trenčín, Nové Město nad Váhom a Myjava v Trenčínském kraji a Čadca, Kysucké Nové Město, Žilina a Bytča v Žilinském kraji. Na české straně se jedná především o okresy Karviná, Ostrava-město a Frýdek-Místek v Moravskoslezském kraji; Vsetín, Zlín a Uherské Hradiště ve Zlínském kraji a Hodonín a Břeclav v Jihomoravském kraji (Czecho-Slovak borderland development study, 2009, s. 11). Podle Ministerstva pro místní rozvoj OP ČR - Slovensko spadá mezi regionální operační programy v cíli Evropská územní spolupráce a je pro něj z Evropského fondu pro regionální rozvoj vyčleněno 92,74 mil. €, které mají být z českých a slovenských národních veřejných zdrojů doplněny o 16,37 mil. €. Pro českou stranu je z fondů EU plánováno 56,55 mil. €, což činí přibližně 0,21 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2014-08-13).

2.3.7 Přeshraniční spolupráce Slovensko – ČR v programovém období 2014 – 2020

Podle oficiálního internetového serveru Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika - Česká republika probíhá příprava programu přeshraniční spolupráce na období 2014 – 2020 již od února roku 2012. Přípravu zastřešuje řídicí orgán (Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR) a národní orgán (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR). Na přípravě nového Programu se podílejí zástupci slovenských i českých programových partnerů. V současné době je zpracováván návrh Programu, probíhá hodnocení ex-ante a hodnocení vlivů Programu na životní prostředí (SEA).

Oprávněným územím, ve kterém bude možné realizovat aktivity, jsou nadále oblasti pohraničí na úrovni NUTS III, rozprostírající se na území Slovenské a České republiky (Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika, cit. 2014-08-13).

Konkrétně se jedná o stejné kraje, které byly uvedeny již v rámci předešlého programového období 2007 – 2013 Program cezhraničnej spolupráce také udává, že v budoucnu bude nadále uplatňován princip vedoucího partnera, který ponese zodpovědnost za realizaci projektu. Nová nařízení stanovují podmínku splnění min. tří kritérií spolupráce ze čtyř definovaných, na rozdíl od současného programu, kdy stačilo, aby projekt splnil kritéria dvě. Kritéria spolupráce jsou:

- Společná příprava projektu.
- Společná realizace projektu.
- Společný personál.
- Společné financování.

Ke zpřísnění pravidel došlo i při naplňování ukazovatelů výstupu projektu, které budou stanoveny pro každou investiční prioritu. Každý projekt bude muset přispět k jejich naplnění a o finanční příspěvek budou moci žádat veřejnoprávní, neziskové organizace anebo podnikatelské subjekty. Pro každou prioritní osu bude zpřesněn seznam oprávněných žadatelů.

Co se týče tematického zaměření, cílem Programu bude prostřednictvím společných přeshraničních projektů řešit společné výzvy příhraničních regionů. Na základě uskutečněné diskuze k obsahovému zaměření bude Program zaměřen na následující oblasti:

- Podpora investování podniků do výzkumu a inovací a vytváření propojení a synergií mezi podniky, centry výzkumu a vývoje a vysokoškolským vzdělávacím prostředím.
- Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání zručností a celoživotního vzdělávání, a to vypracováním a naplňováním společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení.
- Zachování, ochrana, propagace a rozvoj přírodního a kulturního dědictví; ochrana a obnova biologické rozmanitosti, ochrana a obnova půdy a podpora ekosystémových služeb, včetně sítě NATURA 2000 a ekologické infrastruktury.
- Podpora právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany a institucemi.

Uvedené oblasti jsou v současnosti podrobněji rozpracovávány do podoby operačního programu. Plánovaný rozpočet programu představuje 90 mil. EUR z prostředků ERDF. Výška dotace bude max. 85 % z celkových oprávněných výdajů projektu. Finální verze Programu bude předložena Evropské komisi ve třetím čtvrtletí 2014. Předběžně se předpokládá, že první výzva by mohla být vyhlášena nejdříve v prvním pololetí 2015 (Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika, cit. 2014-08-13).

2.4 Hranice a její funkce

2.4.1 Definice hranice a příhraničního regionu

Halás (2005) hovoří o hranici jako důležitém geografickém fenoménu, který nám určuje rozdělení a prostorové uspořádání geografického prostředí, čímž zároveň nepřímo působí na jeho celkový socio-ekonomický vývoj (Halás, 2005, s. 62). Sovinský (2005) uvádí, že definici státní hranice obsahuje například i zákon Parlamentu (ČR) č. 312/2001 Sb. ze dne 8. 8. 2001 o státních hranicích, a sice v § 2 odst. 1 a zní následovně: "Státní hranice oddělují výsostné území České republiky od území sousedních států jak na zemském povrchu, tak svislým směrem ve vzdušném prostoru i pod zemským povrchem, v nadzemních a podzemních stavbách a zařízeních" (Sovinský, 2005, s. 23).

Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kolektiv (2004) citují Heggetta, který používá slovo hranice k popsání obvodu teritorií, přičemž za teritorium považuje oblast, nad níž jsou určitým způsobem vykonávána práva vlastnictví. Povrch země je tak pokryt spleitou sítí hranic. Otázka příhraničního regionu se u Haggetta objevuje v tvrzení, že „každá hranice vytváří kolem sebe zónu tlaku“, přičemž tato zóna tlaku se zeslabuje se vzdáleností od hranice (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kolektiv, 2004, s. 47).

2.4.2 Vnímání hranice v současném světě

Po tom, co byla hranice zjednodušeně definována jako určitá „dělicí čára“ mezi státy, regiony apod., je třeba se zaměřit i na podstatu jejího fungování a především na směr, kterým působí na zainteresované osoby po obou stranách hranice. Tyto směry jsou dvojího typu. Hranice může působit jako bariéra, která brání styku, komunikaci a spolupráci, tedy jasně odděluje obě strany hranice. S touto funkcí jsme se setkávali především v minulosti. Na druhou stranu hranice může působit jako prostor zprostředkování, tedy jako spojovník mezi jednotlivými státy, regiony apod. Vytváří základnu pro volný pohyb osob, vzájemnou komunikaci a rozvíjení spolupráce mezi zainteresovanými osobami či aktéry (organizacemi, institucemi, společnostmi, a dalšími). Otázka zní, jak je hranice vnímána v současném světě?

Přesto, že odpověď na tuto otázku nemusí být zcela jednoznačná, je trendem dnešní Evropy a Evropské unie především integrace. Jeřábek, Havlíček, Dokoupil a kolektiv (2004) k této problematice uvádějí, že otázkám pohraničí byla v západoevropských zemích věnována v posledních desetiletích zvýšená pozornost. Dokládají to mnohé dokumenty Rady Evropy i Evropského společenství, ve kterých figuruje pohraničí jako místo setkávání a most mezi regiony i národy. Příhraniční regiony prostřednictvím přeshraniční spolupráce fungují jako motory evropské integrace na regionální úrovni. Je třeba si ovšem uvědomit, že podobný cílený vývoj je záležitost dlouhodobá, mající mnoho vnějších i vnitřních impulsů, ale i mnoho vnějších i vnitřních bariér, že je to záležitost závislá na mnoha objektivních, ale i subjektivních faktorech (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kolektiv, 2004, s. 211).

2.4.3 Faktory zpomalující integraci a „rušení“ hranic

Přes zřejmé snahy Evropské unie je tak nutno počítat i s různými předsudky a historickými událostmi (především válkami a spory, jež proběhly v minulosti), které mohly zanechat neblahé následky nejen na jednotlivcích, ale i na celých národech. Tato skutečnost může vytvářet jistý blok bránící integraci a sbližování národů. Jestliže však hranice i přes tuto skutečnost začne sloužit jako prostor zprostředkování, je třeba počítat i s problémy, které mohou nastat, a kterým je účelné se předem vyhnout. Otevírá se téma potřeby změn na trhu práce, změn přistěhovaleckých politik, úpravy právních norem i potřeby institucionálních změn a spousty dalších kompromisních řešení. Také je nezbytné vypořádat se s již nastíněným problémem narušených vztahů mezi národy, které mohou vést ke xenofobii a v horším případě např. i k diskriminaci. Ať už tedy převládá kterákoliv ze dvou zmíněných funkcí hranice, je třeba postupovat opatrně, nenásilně a především s ochotou činit změny a kompromisy.

2.4.4 Hranice – bariéra či prostor zprostředkování?

Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kolektiv (2004) popisují, že při odpovědi na otázku, zda je české pohraničí bariérou nebo prostorem zprostředkování, je potřebné podtrhnout, že již samotná bariérovost prostoru pohraničí vyvolává touhu po poznání sousedního regionu a že tedy samotná bariéra v obě skrývá efekt kontaktu. Lze odpovědně prohlásit, že české pohraničí v důsledku stále silněji působících hraničních efektů, především efektů kontaktu a difúze, se stává prostorem zprostředkování kontaktu mezi subjekty na obou stranách hranice, kontaktů, které jsou dosud ve velké míře ovlivňovány asymetričností hranice, ale i kontaktů plynoucích z polohy naší země ve střední Evropě a z toho plynoucí tranzitní funkce v tomto prostoru. České pohraničí však i nadále vyvolává představu bariéry především v myšlení lidí, bariéry, která má své kořeny v historickém vývoji vztahů s našimi sousedy. Je úkolem orgánů a institucí veřejné správy, vzdělávacích zařízení i mediálních prostředků, je zájmem občanů žijících v pohraničí tuto bariéru postupně otupovat s cílem vytvoření regionálního či lokálního občanského společenství bez známek dělící hraniční linie, bez přídomku společenství příhraničí (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček a kolektiv, 2004, s. 213).

Radikálnější názor na hranice, jako prostor zprostředkování, zastává Kábele (2012). Zabývá se nejen přínosy „ústupu“ hranic, ale i jeho neblahými následky na celosvětové úrovni. Tvrdí, že státní hranice byly a jsou významným atributem suverenity státu, o jejichž stabilitu se po staletí sváděly až lité boje, podnícené skrytými i otevřenými zájmy sousedních států. Ochrana státních hranic patřila mezi nezastupitelné povinnosti státní moci a správy. Celosvětový proces globalizace odbourávající demokraticky volenou moc způsobuje, že skutečnou moc mají nevolené špičky nadnárodních korporací a národní vlády se stávají vykonavateli zájmů Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, a světových obchodních organizací. Jednou z překážek započatého procesu byly státní hranice, proto musely ustoupit. Státní hranice se změnily na "vnitřní" hranice Evropské unie.

Kábele (2012) dále uvádí, že vytváření příhraničních regionů mezinárodní spolupráce je dalším krokem vědomého přehlížení významu státních hranic v současné době. Při vzniku konfliktních situací mezi státy nelze vyloučit ani ataky i na průběh státních hranic, což může vyvolat závažná nedorozumění. Také lehkovážný vztah k přijatým mezinárodním hraničním dohodám z období socialismu může způsobit vážnou destabilizaci. Podobná neprofesionální a ukvapená rozhodnutí vedou k neodpovědnému snižování významu státních hranic, jež

mohou mít nedozírné následky v budoucnosti, kdyby například došlo k rozpadu Evropské unie. Očividné výhody, jež otevření státních hranic občanům členský států Evropské unie přináší, by neměly zastřít povinnost odpovědných státních orgánů a institucí důsledně vykonávat správu státních hranic a stabilizovat tím sjednané poměry (Kábele, 2012, s. 117 a 118). Kábele (2012) však zároveň zdůrazňuje, že nebrojí proti otevřeným hranicím, a není odpůrcem přeshraniční mezinárodní spolupráce. Zdůrazňuje pouze, že je důvodně žádoucí, aby průběh státních hranic České republiky byl nezpochybnitelně vytyčen a garantován mezinárodními dohodami.

K otevřeným hranicím a příhraničním regionům se vyjadřuje také Zich (2008), který v roce 2008 dokončil výzkumný projekt s názvem: "Přeshraniční vlivy působící na místní společenství českého pohraničí", zabývající se touto problematikou. Vyjadřuje svůj názor, že při otevřené hranici může příhraniční region fungovat též jako systém kontaktního území, ve kterém dochází v určité míře k asociaci se sousedním společenstvím s významným vlivem na identitu obyvatel. K tomu je nutná nejen změna hranice jako bariéry (která ostatně již proběhla), ale i změna v odrazu hranice a zahraničního souseda, v myslích obyvatel pohraničí. V tomto smyslu je třeba překonat stereotypy, související s chápáním pohraničí, vyvolávající spíše negativní postoje. Pohraničí je vnímáno jako okrajový prostor, s problémovou strukturou obyvatelstva a vyšším výskytem sociálně patologických jevů. Pojem pohraničí je vázán na periferní oblasti, často je chápán jako označení pro "zdevastovanou vysídlenou krajinu". (Zich, 2008, s. 150).

Významná část lidí, žijících v přímém kontaktu s hranicí a zahraničními sousedy, pak ale podle Zicha (2008) odmítá označit místo žití tímto pojmem. V realizovaném výzkumu neoznačila svou obec jako pohraničí 1/4 obyvatel obcí, ve vzdálenosti do 10 km od hranic a téměř polovina obyvatel obcí, vzdálených 20 km od hranic. Silnější chápání prostoru života jako pohraničí převažuje na hranicích s Německem a Rakouskem. (Zich, 2008, s. 151). Dodatek: v Zichově výzkumném projektu bylo dotazováno 2 114 respondentů vybíraných kvótním způsobem podle zvolených znaků.

2.4.5 Specifika česko-slovenské státní hranice

Česko-slovenská hranice disponuje mnohými specifickými prvky, které vytvářejí jak stimulanty, tak naopak i brzdy společného rozvoje. Halás (2005) tyto specifické prvky definuje následovně:

- I napříč mnohaleté existenci můžeme stále považovat slovensko-českou hranici za nově vzniklou. Po dokončení změn v režimu celního vybavení a v přemísťování, úpravách a výstavbě nových celních budov a objektů, došlo opět ke změně celního režimu v rámci Evropské unie.
- Současné generace (s výjimkou mladších věkových skupin) mají ve své paměti stále zafixovaný bezproblémový přístup na území ČR a vyrovnávaly se s existencí hranice jako bariéry omezení doprovázejícími její přechod.
- V roce 1996 došlo k úpravě státní hranice na základě zpracování této problematiky společnou slovensko-českou rozdělovací komisí.

- V slovensko-českém prostředí chybí jazyková bariéra, kdy obyvatelstvo slovenské strany rozumí bez problémů českému jazyku a naopak.
- Velkou část slovensko-českého pohraničí zabírají chráněné krajinné oblasti.
- Jedním z charakteristických rysů slovenské části slovensko-českého pohraničí je výskyt rozptýleného osídlení.
- I napříč mnohým paralelám, slovensko-česká hranice odděluje na širší regionální úrovni dvě geograficky poměrně odlišná území. Kromě rozdílů v demografických strukturách jsou to i výrazné morfologické rozdíly, odlišná struktura dopravních sítí atd.
- Slovensko-česká hranice má délku 252 km, i na takto krátkém úseku je možné ve slovenské části slovensko-českého pohraničí identifikovat vícere strukturálně i funkčně diametrálně odlišné regiony (Halás, 2005, s. 123 a 124).

Jestliže se vrátíme opět k Zichovi (2008) a oblasti jeho výzkumu, která se zabývala kulturními aspekty v pohraničí ČR, zjistíme, že na hranicích se Slovenskem se hranice jako rozdělení z hlediska rozdílných kultur téměř neprojevovala. Rozdělení republiky a vznik hranice znamenalo protikladný vývoj, oproti ostatním částem pohraničí. Hranice v některých místech rozdělila tradiční místní společenství a v prvních letech bylo nutné řešit citlivé majetkové záležitosti. Z provedených rozhovorů se starosty vyplývá, že v devadesátých letech došlo na této hranici k omezení jak formálních, tak neformálních kontaktů a teprve v současné době se navazuje na kontakty z předcházejících let. Narušení rozvoje společenství přes hranici bylo způsobeno především formou rozdělení Československa, které bylo právě obyvateli na české straně hranice často interpretováno jako jednostranný akt Slováků.

Vzhledem k dlouhodobému soužití v rámci jednoho státu, není vliv Slovenska v současné době vnímán jako něco nového a je pocíťován minimálně. Regionální identita má zde téměř výlučně charakter zakotvené identity se silným významem tradičních hodnot a zvyků a je založená na dlouhodobých sociálních vazbách, které z větší části přežily i politické prolínání kultur. V řadě obcí existuje každodenní pohyb přes hranici za zaměstnáním a jak slovenské, tak české obce jsou v některých případech prakticky satelity měst na druhé straně hranice. Situace je velmi podobná, jako ve vazbách mezi místními společenstvími obcí, v rámci jednoho státu. Hranice se plně nepromítla do vědomí občanů, je často ignorována a obyvatelům je její existence lhostejná. (Zich, 2008, s. 153).

Dalším zajímavým faktorem, který působí v pohraničí a kterým se Zich (2008) zabývá, je pocit ohrožení. Definuje jej jako součást zakořeněné regionální identity, projev snahy udržet pocit přehlednosti, jistoty, který vzniká změnou obvyklých a důvěrně známých životních podmínek. Otevření hranic znamená zvýšení kontaktu s cizími a záleží na typu vztahu mezi "my" a "oni". Tento vztah může být dominantní, symetrický nebo reciproční. Hypoteticky můžeme konstatovat, že dominantní vztah, kde dominance je na straně zahraničního partnera se, v našem případě, projevuje především na hranicích s Německem (Zich, 2008, s. 158). Tomuto tvrzení dává za pravdu následující Tabulka 3, která uvádí názory respondentů na zrušení hranic s jednotlivými sousedními státy České republiky. Z Tabulky je patrné, že nejméně respondentů se vyjádřilo pro odstranění hranice v česko-bavorském pohraničí.

Tab. 3: *Názory respondentů na odstranění hranic*

ZEMĚ	PRO odstranění	PRO zachování	Tak napůl	Je to jedno	Total
Sasko	19,3%	30,1%	25,6%	25,0%	100%
Polsko - západ	13,6%	30,1%	29,1%	27,2%	100%
Polsko - východ	18,0%	25,9%	26,5%	29,5%	100%
Slovensko	24,5%	11,0%	26,9%	37,6%	100%
Rakousko	26,6%	19,0%	29,3%	25,1%	100%
Bavorsko	13,5%	26,5%	28,2%	31,8%	100%
Total	20,4%	23,3%	27,5%	28,8%	100%

Zdroj: Zich, 2008, s. 158 (výzkumný projekt "Přeshraniční vlivy působící na místní společenství českého pohraničí") – vlastní zpracování

Prvky symetrického vztahu nacházíme především na hranicích s Rakouskem. Tento vztah je charakteristický soutěží obou stran o dominantní postavení. Recipročnímu vztahu odpovídá vztah se Slovenskem a Polskem. V recipročním vztahu mohou být jednotlivé případy interakce asymetrické, v dlouhodobější perspektivě se však jednání obou stran navzájem vyvažuje a vztah je tedy v rovnováze. Hranice se Slovenskem a Polskem je hranice s malou jazykovou bariérou, hranice mezi sousedy s podobnou historií i kulturou. Pocit ohrožení ze strany zahraničního souseda je minimální. Ve srovnání s ostatními částmi pohraničí je zde minimální obava z toho, že odstranění hranice bude mít dopad na výskyt patologických jevů. To se pak promítá do výrazně větší podpory odstranění hranice. K tomu přispívá i charakter krajiny, který je zde vhodný pro rozvoj turistického ruchu a hranice je vnímána jako bariéra tohoto rozvoje (Zich, 2008, s. 159 a 160).

2.4.6 Shrnutí

V rámci kapitoly 2.4 Hranice a její funkce, bylo provedeno hodnocení autorů, kteří se věnují hranici, jako prostoru zprostředkování a bariéry. Aby bylo toto zhodnocení kompletní, v následujících odstavcích budou shrnuty podstatné skutečnosti a následně bude provedeno i samotné zhodnocení propustnosti hranice mezi Českou republikou a Slovenskou republikou.

Přestože Československo se jako samostatný stát rozpadlo, lze i v současné době stále pozorovat hlubší vztahy mezi Českou a Slovenskou republikou, což je zapříčiněno částečně společnou historií, částečně absencí jazykové bariéry a částečně také podobnou kulturou. Rozdělení Československa sice způsobilo narušení přeshraničního společenství, ovšem jak zmiňuje i Zich, v posledních letech opět dochází k obnově a navazování kontaktů dřívějších. Tento fakt přináší jisté zjednodušení v tom smyslu, že není třeba budovat vzájemné vztahy „od nuly“, ale je možno navázat na ty dřívější. Evropská unie v současné době iniciuje integraci a přeshraniční spolupráci a podporuje otevírání hranic, což představuje šanci právě i pro obnovu česko-slovenské spolupráce.

Hranice České republiky jsou v současné době otevřené a s ostatními členy Evropské unie zajišťuje náš stát dodržování čtyř základních svobod. Tyto svobody samy o sobě vytvářejí podklad pro rozvoj vzájemné spolupráce, přičemž hranice jako taková tvoří fyzickou bariéru, jak je možno vidět v Příloze 1. Tuto bariéru lze ovšem hledat jinde, a to v myšlení občanů zainteresovaných států. I v případě, že bude hranice oficiálně zcela zrušena, nelze

zaručit, že i občané budou toto rozhodnutí vnímat stejným způsobem. Naštěstí lze konstatovat, že tento problém se česko-slovenské hranice netýká, neboť v Zichově výzkumu (viz Tab. 3), kdy zjišťoval názory respondentů na úplně odstranění hranic, se nejvíce osob vyjádřilo pro odstranění hranic právě se Slovenskem (24,5 %).

Nejvíce respondentů, v tomto konkrétním případě 37,6 % uvedlo, že je jim jedno, zda bude hranice se Slovenskem odstraněna. Tuto skutečnost ovšem Zich vysvětluje tak, že spousta obyvatel příhraničních regionů se Slovenskem, vymezenou oficiální hranicí nikdy jako skutečnou hranici nevnímala. Vzhledem k tomu, že dotazovaní vyjádřili převážně souhlas, popřípadě neutralitu s otevřením česko-slovenských hranic, nikoliv však negativní postoj, lze konstatovat také to, že se necítí být svým slovenským sousedem ohroženi. Naopak co se týče naprostého odstranění hranic s Německem, čeští respondenti jsou spíše pro zachování hranic.

To, že hranice mezi Českou republikou a Slovenskou republikou není v současné době vnímána jako bariéra, ale spíše jako prostor zprostředkování, dokazuje kromě rozvoje a obnovy spolupráce a kladného vzájemného vztahu obou národů také to, že každodenně dochází k pohybu přes hranice za zaměstnáním. Nakonec i samotní občané hranici často ignorují, či je jim její existence lhostejná, nepovažují ji tedy v žádném případě za bariéru. Geografická blízkost, podobné sdílené hodnoty a kultura a také podobný jazyk vytvářejí vhodnou platformu pro rozvoj vzájemných vztahů, spolupráce, porozumění i pomoci, ať už hranice existuje či nikoliv, protože jak bylo zmíněno výše, pro obyvatele ČR ani Slovenska není určující.

3. VÝVOJ ČESKOSLOVENSKÝCH VZTAHŮ OD SPOLEČNÉHO STÁTU PO SOUČASNOST

I přes rozdílný historický vývoj českého a slovenského státu došlo k jejich sloučení a k vytvoření společné federace. Snad díky těmto rozdílům nebo díky nově vzniklým okolnostem ovšem v průběhu času došlo k opětovnému rozdělení států a k jejich osamostatnění. Z těchto důvodů, tedy napříč rozdílným ale i společným dějinám, je zajímavé identifikovat vztahy, které vládnu mezi Čechy a Slováků v současnosti. Cílem této kapitoly není popisovat historický vývoj, který jistě většina Čechů i Slováků zná, nýbrž zaměřen se především a právě na společné vztahy.

Skutečnost, že dějiny obou národů jsou značně rozdílné, zdůrazňuje například Stein (2000). Vysvětluje ji tak, že do konce 1. světové války žili Češi, Moravané a Slezané v rakouské části rakousko-uherského mocnářství a měli určitou politickou autonomii, která umožňovala rozvoj občanské společnosti, autentické národní kultury a politického vědomí. Slováci žili tisíc let pod nadvládou Maďarů; ta se v 19. století vystupňovala a vyznačovala se soustavným pomadžaršťováním. V důsledku toho v roce 1918 ve slovenské společnosti prakticky neexistovala vyšší nebo střední třída, inteligence ani vlastní kultura. Dohody, které skupiny českých a slovenských emigrantů za 1. světové války uzavřely, slíbily Slovákům v nové samostatné republice rovné zacházení a autonomii. Ústava z roku 1920 však vytvořila unitární stát, centrálně spravovaný z Prahy. Ve 30. letech se na Slovensku rozšířilo hnutí za autonomii, většina Slováků však důsledně hlasovala pro československé politické strany, působící v celostátním měřítku (Stein, 2000, s. 39 a 40).

Podle Steina (2000) se Češi za první republiky (1918 – 1938) považovali za vládnoucí národ, a to nejen vůči Slovákům, ale i vůči početné německé a maďarské menšině. Přestože menšinová politika vlády nebyla bez chyb, česko-německé vztahy se postupně zlepšovaly. Uznávaný slovenský vědec Milan Šimečka pohlíží na vztahy mezi Čechy a Slováků shovívavě a tvrdí, že Slováci nechovají vůči Čechům nenávisť, neustále však pociťují, že jsou dvojka – „mladší a chudší bratr“, a Češi si v hloubi duše myslí, že tak to také je (Stein, 2000, s. 41 a 42). Už z tohoto titulu je zřejmé, že vztahy mezi oběma národy nebyly bezchybné, a proto udržet společný stát bylo takřka nemožné. I přes opětovné pokusy o vytvoření společného státu v meziválečném i poválečném období, došlo nakonec 1. ledna 1993 ke konečnému zániku Československa a ke vzniku dvou samostatných států.

Ke společným dějinám Čechů a Slováků se Kolesár (2003) vyjadřuje následovně:

- Češi a Slováci vstupovali do společného státu jako dvě strukturálně, kulturně a historicky odlišné společnosti, které stály na naprosto odlišném procesu modernizace.
- Oba národy navíc trpěly řadou předsudků a idealistických představ vůči druhému národu, které vyplývaly z naprosté vzájemné neznalosti, dané mimo jiné jiným historickým vývojem v jiných sociokulturních okruzích.
- Přestože byl na Slovensku zahájen rozsáhlý proces modernizace a Slovensku se na přelomu 80. a 90. let podařilo vývojově dohnat (a v některých sektorech i předehnat)

českou společnost, nevedl tento proces k homogenizaci a vzájemné prostupnosti obou společností.

- K sjednocení české a slovenské společnosti nepřispěl ani koncept politicky jednotného československého národa. Velkou překážkou byly jiné hodnotové žebříčky obou populací, jiné typy politických kultur a jiná očekávání od stejných politických událostí.
- Výrazné rozdíly existovaly i v rychlosti vývoje ekonomik v obou částech státu, tempo industrializace na Slovensku bylo v době existence Československa výrazně vyšší.
- Procesy modernizace probíhaly na Slovensku i v českých zemích asynchronně, což paradoxně dále prohlubovalo rozdíly mezi oběma oblastmi (Kolesár, 2003, s. 38 a 39).

Z popsaných skutečností vyplývá, že mezi oběma státy se vyskytovalo až příliš mnoho rozdílů, a tyto rozdíly a vyvstálé problémy často nebyly řešeny společně, i když se o společný stát jednalo. Jestliže se Československo potýkalo s těmito zásadními chybami vycházejícími ze špatné společné organizace, těžko by bylo možné jej jako jednotný stát zachránit. Díky vývojovým a strukturálním odlišnostem bylo v tomto případě rozdělení států pozitivním krokem, který sice státy formálně rozdělil, avšak nebrání jejich vzájemné spolupráci v současnosti ani v budoucnu. Naopak umožňuje plně rozvíjet vzájemné vztahy a komunikaci mezi Čechy a Slováky bez zátěže v podobě nutnosti těžce slučovat neslučitelné v jednom státě. Obzvláště je tomu tak v dnešní době, kdy je podporována integrace a spolupráce napříč hranicemi a slučování států v nadnárodních organizacích a uskupeních, jako je například Evropská unie, jimiž jsou jak Česko, tak Slovensko členy.

Podobného názoru jsou i Rajčáková a Švecová (2012), které uvádějí, že přeshraniční spolupráce podél česko-slovenské hranice je v důsledku vícero skutečností (společná minulost v rámci jednoho státního útvaru, historické vazby, podobnost jazyka a kultury) specifická. Spolupráce se realizovala i v minulosti, avšak nové formy a intenzitu nabyla po rozdělení a vyhlášení samostatnosti České a Slovenské republiky a v souvislosti s možností čerpat podporu z nástrojů EU na přeshraniční spolupráci v rámci předvstupového (po roku 2003) a programových období 2004-2006 a 2007-2013. V současnosti je přeshraniční spolupráce v česko-slovenském přeshraničním regionu realizována v souladu s Operačním programem Přeshraniční spolupráce SR-ČR 2007-2013 (Rajčáková a Švecová, 2012, s. 133 a 134). Podle Czecho-Slovak borderland development study (2009) byla česko-slovenská přeshraniční spolupráce oficiálně započata již v roce 2000 podpisem „Dohody mezi vládou Slovenské a vládou České republiky o přeshraniční spolupráci“, která vytvořila základ pro vznik česko-slovenské mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci (Czecho-Slovak borderland development study, 2009, s. 71).

4. METODIKA PRÁCE

Prvním bodem praktické části práce bude provedení kvantitativního výzkumu, v rámci kterého budou analyzovány realizované projekty přeshraniční spolupráce a jejich dopady. Zdrojem pro získání těchto údajů budou především Centrum pro regionální rozvoj ČR, Společný technický sekretariát Programu přeshraniční spolupráce se sídlem v Bratislavě a jako doplňující zdroje budou využity oficiální internetové stránky Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika, Českého statistického úřadu, Ministerstva pro místní rozvoj ČR, popřípadě internetové stránky jednotlivých krajů (Zlínský, Jihomoravský, Moravskoslezský, Trenčínský, Trnavský a Žilinský) a další. U realizovaných projektů budou sledovány především jejich výsledky, a to za použití monitorovacích indikátorů. Získané informace budou zpracovány v programu Microsoft Office Excel do tabulek a grafů, ze kterých budou následně vyvozeny výsledky.

Ve druhé fázi bude proveden kvalitativní výzkum, jenž bude zaměřen na hodnocení přeshraniční spolupráce samotnými realizátory projektů a poskytne informace, jak bude tato spolupráce probíhat v budoucnu (v letech 2014 – 2020). Tento výzkum doplní kvantitativní výzkum, který bude proveden na základě knižních a internetových zdrojů, také o pohled a názory zainteresovaných osob, které naplánované projekty uvádějí do praxe a vzhledem k tomuto svému postavení jsou s projekty přeshraniční spolupráce velice často v kontaktu.

4.1 Časové řady

4.1.1 Základní pojmy a dělení

Hindls, Hronová a Seger (2002) časovou řadou rozumí posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování (dat), která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času ve směru minulost – přítomnost. Analýzou (a podle potřeby případně i prognózou) časových řad se pak rozumí soubor metod, které slouží k popisu těchto řad (a případně k předvídání jejich budoucího chování). S chronologicky uspořádanými daty se pravidelně setkáváme v nejrůznějších oblastech života (Hindls, Hronová, Seger, 2002, s. 246).

Základním kritériem klasifikace časových řad je podle Minaříka (2009) jejich rozdělení na:

- **úsekové (intervalové):** vztahující se k určitému časovému úseku nenulové délky; charakteristická je sčitatelnost hodnot.
- **okamžikové:** vztahující se k určitému časovému okamžiku, alespoň teoreticky nulové délky; pro řady tohoto druhu je typické, že jejich součet nelze smysluplně interpretovat.

Zkoumaný znak v časové řadě označujeme zpravidla symbolem Y a jeho konkrétní hodnoty pak $y_1, y_2, \dots, y_t, \dots, y_n$, kde index $t = 1, 2, \dots, n$ je index označující příslušný interval nebo okamžik zjišťování a n je délka časové řady (Minařík, 2009, s. 163 – 164).

4.1.2 Dekompozice časové řady

Nejjednodušší z klasických metod popisu časových řad je metoda založená na separaci a oddělení změřených složek pohybu časové řady. Zpravidla se hovoří o těchto třech složkách vývoje:

- Hlavní směr, obecná dlouhodobá tendence vývoje, krátce **trend časové řady**. Trendovou složku časové řady označujeme symbolem T.
- Pravidelná fluktuace pozorovaných hodnot časové řady kolem hlavního vývojového směru, tzv. **periodické kolísání**, které je charakteristické délkou periody, amplitudou (velikostí výchylky) a fázovým posunem určujícím polohu maxim a minim vzhledem k počátku časové osy. Podle délky periody se u ekonomických časových řad hovoří o krátkodobém, střednědobém či sezónním a dlouhodobém neboli cyklickém kolísání.
- Nepravidelné fluktuace pozorovaných hodnot – **nepravidelná složka časové řady**. Zatímco předcházející dvě složky mohou, ale nemusí být ve výsledném pohybu řady pozorovány, nepravidelná složka je u skutečných časových řad obsažena vždy. Nepravidelnou složku určíme metodou zbytku – rezidua (Minařík, 2009, s. 171).

4.2 Kvantitativní výzkum

Foret (2008) uvádí, že kvantitativní výzkumy zkoumají rozsáhlejší soubory stovek i tisíců respondentů, chtějí postihnout dostatečně velký a reprezentativní vzorek. Snaží se zachytit názory i chování lidí co nejvíce standardizovaně. Získané poznatky zpracovávají pomocí statistických postupů a zobecňují na celý základní soubor. Mezi techniky kvantitativního výzkumu patří osobní rozhovory, pozorování, experiment a písemné dotazování, ale také obsahová analýza textů a jiných symbolických vyjádření. Kvantitativní výzkumy jsou často časově i finančně náročnější, přinášejí ale obvykle výsledky v přehlednější, číselné podobě za zkoumaný rozsáhlý vzorek, případně dokonce za celý základní soubor, populaci (Foret, 2008, s. 14).

Podle Surynka, Kašparové a Komárkové (1999) je kvantitativní výzkum zaměřen na níže uvedené charakteristiky jevů:

- Rozsah výskytu zastoupení. Rozumí se tím četnost nebo okruh subjektů, u kterých se vyskytuje nebo oblast, ve které se vyskytuje (např. jaká část národa, pracovníků, podniku, vysokoškoláků apod.).
- Frekvence, tj. projev složek jevu v čase, např. opakování jeho výskytu, opakování výkonu činnosti (např. frekvence hodnocení pracovníků, častost četby beletrie, opakování nákupů zboží rychlé spotřeby).
- Intenzita jako mohutnost nebo síla jednotlivých složek jevu (např. síla zájmu, výše příjmu, míra spokojenosti).

Tyto charakteristiky se převádějí do souboru stabilních ukazatelů, které jsou zajišťovány na velkých souborech jednotek. Základním úkolem kvantitativního výzkumu je měření výše uvedených charakteristik. Měření kvalitativně velmi odlišných skutečností a jejich poměrování mezi sebou je možné jen tehdy, jsou-li kvality převedeny na zcela homogenní třídu jevů. Touto homogenní třídou jevů je kvantum (množství) vyjádřitelné číslem. Odtud kvantifikace jako postu převodu nejrůznějších kvalit na kvalitu jednu a následně kvantitativní výzkum (Surynek, Kašparová, Komárková, 1999, s. 17).

Hendl (2012) udává, že tradiční kvantitativně zaměřený výzkum může mít jednu ze dvou hlavních podob: experimentální a neexperimentální. Základní vlastností experimentu je to, že výzkumník aktivně a úmyslně přivodí určitou změnu situace, okolností nebo zkušenosti sledovaných jedinců a pak sleduje změnu jedinců. Vyjádřeno v jazyce kvantitativního výzkumu výzkumník manipuluje nezávisle proměnnými X, a měří změnu zvolených závisle proměnných Y. Experiment musí být připraven do všech podrobností před započítím sběru dat. Cílem je zamezit tomu, aby závěry byly ovlivněny jinými (rušivými) proměnnými. Neexperimentální výzkum vypadá podobně; rozdíl spočívá v tom, že výzkumník neuplatňuje změnu situace, podmínek nebo zkušenosti jedinců. Také v tomto případě je postup velmi podrobně naplánován. Obvykle se uskuteční pilotní studie, aby bylo možné některé parametry výzkumu lépe určit (Hendl, 2012, s. 44, 45).

4.3 Kvalitativní výzkum

V současné době je kvalitativní výzkum ještě stále často považován za pouhý doplněk výzkumu kvantitativního. Přesto však postupně nabývá na významu a začíná se dostávat na stejnou úroveň jako ostatní formy výzkumu. Hendl (2012) tvrdí, že neexistuje jediný obecně uznávaný způsob, jak vymezit nebo dělat kvalitativní výzkum. Negativní definici podali metodologové Glaser a Corbinová (1989), kteří za něj považují jakýkoli výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických nebo jiných způsobů kvantifikace. Mnoho autorů nesouhlasí s tímto vymezením, protože podle nich jedinečnost kvalitativního výzkumu nespočívá pouze v absenci čísel. Potíží je v tom, že kvalitativní výzkum je široké označení pro rozdílné přístupy.

V typickém případě kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat. Z tohoto důvodu se někdy kvalitativní výzkum považuje za emergentní nebo pružný typ výzkumu. V jeho průběhu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy i nová rozhodnutí, jak modifikovat zvolený výzkumný plán a pokračovat při sběru dat i jejich analýze. Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnáván k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry. Seznamuje se s novými lidmi a pracuje přímo v terénu, kde se něco děje.

Sběr dat a jejich analýza v kvalitativním výzkumu probíhají v delším časovém intervalu, výzkumný proces má longitudinální charakter. Výzkumník vybírá na základě svých úvah místa pozorování nebo jedince, které dále sleduje v různých časových okamžicích. Analýza dat a jejich sběr probíhají současně - výzkumník sbírá data, provede jejich analýzu a podle výsledků se rozhodne, která data potřebuje, a začne znovu se sběrem dat a jejich analýzou.

Během těchto cyklů výzkumník své domněnky a závěry přezkoumává. Ověřuje popisnou, interpretační nebo teoretickou validitu výsledků (Hendl, 2012, s. 47, 48).

4.3.1 Kvalitativní dotazování

Podle Hendla (2005) tvoří hlavní skupinu metod sběru dat v empirickém výzkumu naslouchání vyprávění, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí. Dotazování obecně zahrnuje různé typy rozhovorů, dotazníků, škál a testů. Tyto metody se mohou použít samostatně, jako je tomu v dotazníkových šetřeních, nebo v kombinaci s jinými metodami. Například zúčastněné pozorování lze doplnit neformálním rozhovorem nebo dotazníkem s cílem získat další informace. Dvě krajní formy dotazování představují na jedné straně různé dotazníky s pevně danou strukturou otázek a uzavřenými otázkami, vyplňované samostatně nebo s cizí pomocí, na druhé straně volné rozhovory, jejichž struktura není předem dána, a které mají mnohdy podobu volného vyprávění subjektu. Pak existuje určitá střední cesta v podobě polostrukturovaného dotazování, jež se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací (Hendl, 2005, s. 164).

Hendl (2005) dále tvrdí, že analýza dat získaných pomocí přísně strukturovaného dotazování s uzavřenými otázkami je, na rozdíl od nestrukturovaného dotazování, jednodušší. V krátkém čase lze získat mnoho odpovědí od řady osob. Celkově má proces získávání dat pomocí strukturovaného dotazování plynulejší průběh (Hendl, 2005, s. 164). Co se týče naopak nestrukturovaného dotazování a volných otázek, vidí jejich výhodu Foret (2008) především v tom, že mohou být pro dotazovaného podnětem k zamyšlení, k tomu, že si vybaví, co jej nejvíce zaujalo a co považuje za nejvýznamnější. Velkou výhodou je také to, že je mu ponechána volnost v odpovědi, není omezen žádnými mantinely (variantami), má volnost se široce zamyslet. Může tedy sdělit něco, co nás zatím doposud ani nenapadlo, co nevíme (Foret, 2008, s. 51).

5. VLASTNÍ PRÁCE

5.1 Kvantitativní výzkum

I přes údaje obsažené v samotném názvu Operačního programu přeshraniční spolupráce SR – ČR 2007-2013 nedošlo k jeho ukončení v roce 2013, jak by se dalo předpokládat, naopak, možnost čerpání finančních prostředků byla prodloužena a i v současné době, v roce 2015, nadále pokračuje. Kvantitativní výzkum je proto tvořen dvěma stěžejními částmi, přičemž rozhodujícím faktorem jsou v tomto případě zdroje dat. První část výzkumu vychází z dat poskytovaných Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, ze Závěrečných zpráv o implementaci Operačního programu a z údajů poskytnutých Společným technickým sekretariátem v Bratislavě (dále STS Bratislava).

Protože je ovšem poslední Výroční zpráva o implementaci dostupná za rok 2013, je součástí kvantitativního výzkumu i druhá část, která má sice doplňující charakter, ovšem po stránce zpracování je mnohem náročnější. Její podstatou je provedení analýzy všech uzavřených smluv o poskytnutí finančních prostředků uveřejněných k 3. únoru 2015. Účelem této druhé součásti výzkumu je především poskytnout údaje o zamluvených finančních prostředcích z fondu ERDF a o jejich rozložení mezi jednotlivé prioritní osy k počátku roku 2015, a pomoci tak zachytit i případné změny oproti sledovanému období do roku 2013 analyzovanému v první části kvantitativního výzkumu.

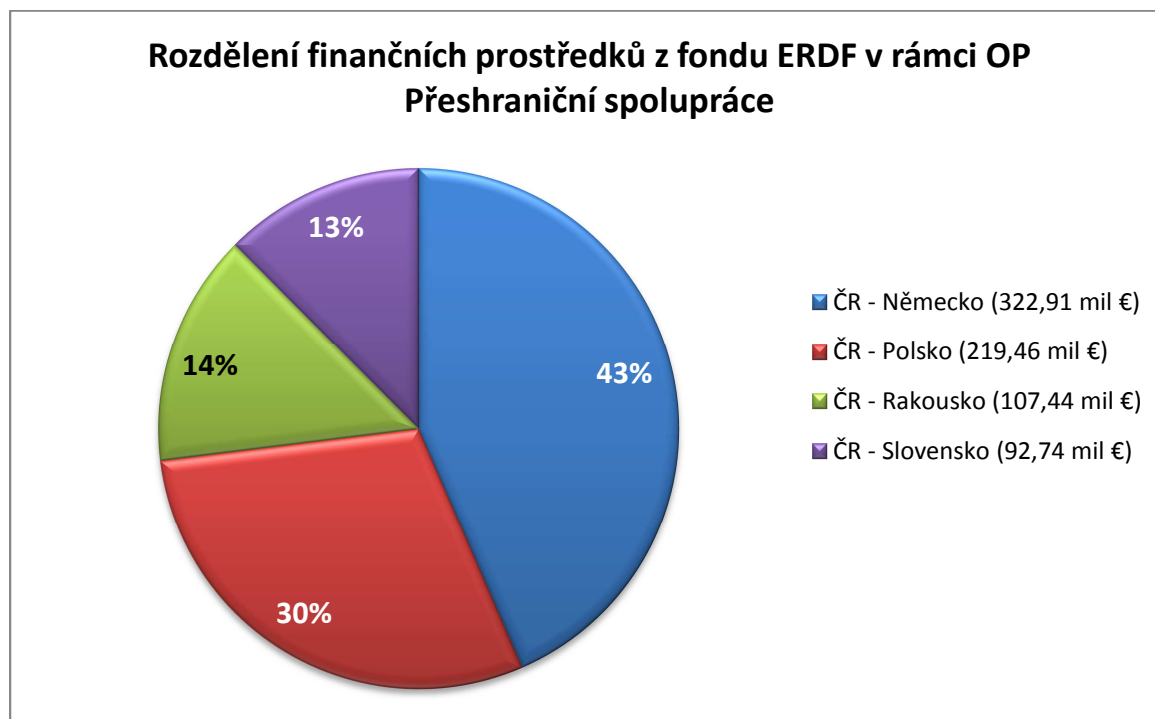
5.1.1 Analýza výročních zpráv o implementaci a údajů poskytnutých STS Bratislava

Účelem první části analýzy je uvést údaje o rozdělení finančních prostředků z fondu ERDF (Evropský fond regionálního rozvoje) mezi konkrétní operační programy v oblasti přeshraniční spolupráce, informovat o alokaci finančních prostředků v jednotlivých letech v rámci OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko a o jejich čerpání, dále poskytnout údaje o rozdělení žádostí o finanční prostředky z hlediska vybraných faktorů a v neposlední řadě také informovat o fyzickém a finančním pokroku zkoumaného Operačního programu. Právě informace o fyzickém a finančním pokroku představují podstatný prvek, který je nutno neustále zaznamenávat a aktualizovat pro účely posouzení úspěšnosti operačního programu.

5.1.1.1 Rozdělení finančních prostředků z fondu ERDF v rámci OP Přeshraniční spolupráce

V rámci OP Přeshraniční spolupráce v letech 2007 – 2013 byla České republice a jejím sousedním státům z Evropského fondu regionálního rozvoje vyčleněna určitá částka, která je dále rozdělena do pěti oblastí, které jsou uvedeny na následujícím Obrázku 5. Operační programy Sasko – ČR a ČR – Bavorsko byly pro lepší přehlednost sloučeny do jedné skupiny označené jako OP ČR – Německo. Z Obrázku 5 jednoznačně vyplývá, že právě pro přeshraniční spolupráci České republiky s Německem byla určena nejvyšší částka finančních prostředků, celkem 322,91 mil. €, což představuje 43 % všech poskytnutých prostředků. O 13 % méně, 219,46 mil. €, bylo přiděleno České republice a Polsku, dále následuje 107,44 mil. € určených pro rozvoj přeshraniční spolupráce ČR a Rakouska a relativně nejméně, 92,74 mil. € (13 % z celkové sumy) bylo určeno pro rozvoj spolupráce ČR se Slovenskem. Částka 92,74 mil. € poskytnutá Evropskou unií má být doplněna z českých

a slovenských národních veřejných zdrojů o 16,37 mil. €, jak bylo zmířeno i v rámci Literární rešerše.

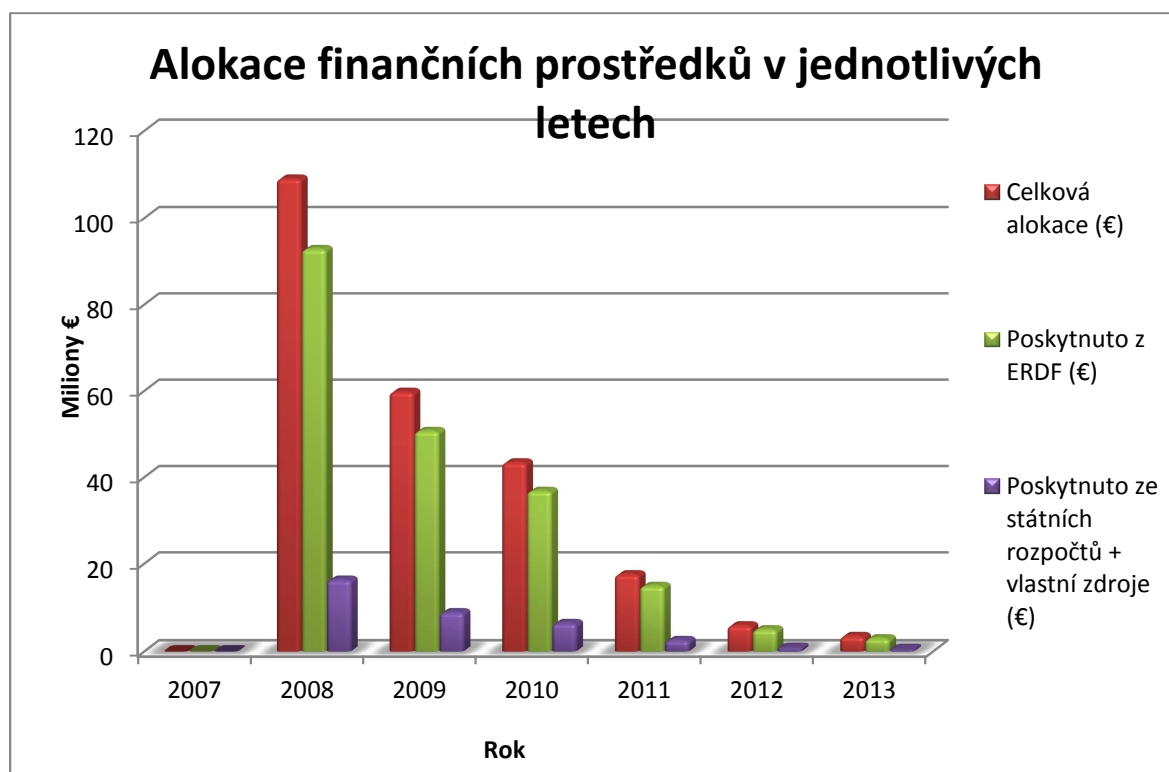
Obr. 5: Rozdělení finančních prostředků z fondu ERDF

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, cit. 2015-3-4 – vlastní výpočty a zpracování

5.1.1.2 Alokace finančních prostředků

Alokace finančních prostředků podle let

Rok 2007 byl prvním rokem realizace nového programového období v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007-2013. Z Obrázku 6 je však zřejmé, že v roce 2007 nebyly alokovány žádné finanční prostředky. Je tomu tak z toho důvodu, že tento rok byl přípravný, tedy probíhalo zpracování Operačního programu. Jak je uvedeno ve Výroční zprávě o implementaci za rok 2007, byl dne 19. 6. 2007, po schválení vládami České a Slovenské republiky, oficiálně zaslán návrh Operačního programu SR – ČR Evropské komisi. Připomínky Evropské komise k operačnímu programu se týkaly především zpracování ex-ante hodnocení, analýzy situace programového území, navrhnutých prioritních os, indikátorů a implementační části programu. Tyto připomínky byly zpracovány a návrh byl opět zaslán Komisi, která jej dne 21. 12. 2007 svým rozhodnutím schválila (Výroční zpráva o implementaci za rok 2007, s. 5).

Obr. 6: Alokace finančních prostředků v jednotlivých letech

Zdroj: Výroční zprávy o implementaci za roky 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 a 2013; vlastní výpočty a zpracování

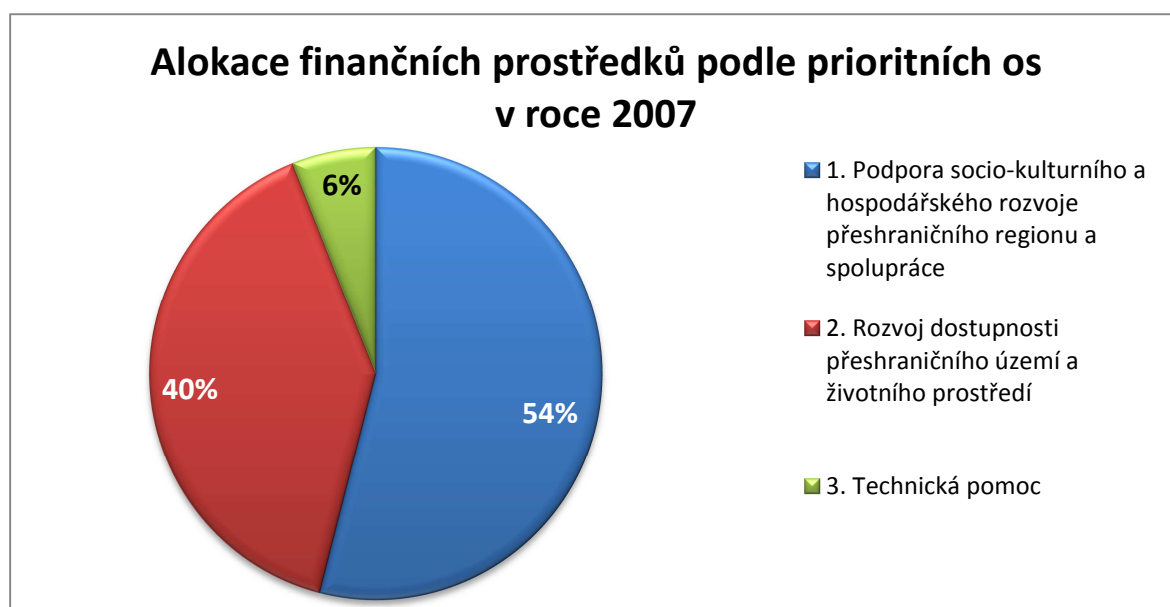
První výzva na předkládání žádostí o finanční příspěvek byla vyhlášena dne 14. 4. 2008 (Výroční zpráva o implementaci za rok 2008, s. 5). Tok finančních prostředků započal v roce 2008, kdy bylo alokováno celkem 109 106 049 €, přičemž z fondu EU bylo poskytnuto zmíněných 92 740 141 €. Zbylé finanční prostředky byly poskytnuty ze státních rozpočtů České a Slovenské republiky a z vlastních zdrojů žadatelů o finanční příspěvek. Na Obrázku 6 je zaznamenáno postupné čerpání a tedy i snižování alokace finančních prostředků podle plánu v následujících letech.

Jak již bylo zmíněno, průběžná výzva na předkládání žádostí o finanční příspěvek v rámci Operačního programu byla vyhlášena dne 14. 4. 2008 pro prioritní osy 1 a 2. Dne 1. 10. 2008 však byla z důvodu aktualizace programových dokumentů na základě doporučení z auditu souladu pozastavena. Druhá výzva na předkládání projektů byla po aktualizaci programových dokumentů vyhlášena 5. 11. 2009 s datem ukončení přijímání žádostí o finanční příspěvek 5. 2. 2010 (Výroční zpráva o implementaci za rok 2009, s. 3). V roce 2009 bylo z Evropského fondu regionálního rozvoje poskytnuto 50 840 311 €.

V roce 2010 bylo dále ze strany EU alokováno pro potřeby přeshraniční spolupráce SR a ČR 36 898 639 €, v roce 2011 bylo takto poskytnuto 14 950 320 €, v následujícím roce 5 069 942,70 € a v roce 2013 bylo ze strany EU alokováno již pouze 3 022 211,39 € z původní částky. Pokud se zaměříme na první a poslední sledovaný rok (kdy byla alokována finanční pomoc), lze říci, že v roce 2013 bylo z Evropského fondu regionálního rozvoje alokováno asi 30x méně finančních prostředků, než tomu bylo v úvodním roce 2008.

Alokace finančních prostředků podle prioritních os

Následující dva obrázky znázorňují alokaci finančních prostředků podle prioritních os, přičemž Obrázek 7 zobrazuje původní alokaci v roce 2007, zatímco Obrázek 8 znázorňuje alokaci finančních prostředků poskytnutých z fondu ERDF v roce 2013, tedy upravenou o vyčerpané a požadované finanční prostředky. Nejmenší část finanční pomoci byla naplánována pro oblast 3 Technickou pomoc (viz Obrázek 7). Konkrétně se jednalo o 6 %, které činí v převodu na finanční prostředky, 5 564 408 €. O poznání více, 40 % výdajů (37 096 057 €) bylo vynaloženo pro Prioritní osu 2, která je zaměřena na Rozvoj dostupnosti příhraničního území a životního prostředí. Největší podíl finančních prostředků byl alokovan v rámci Prioritní osy 1 zvané Podpora socio-kulturního a hospodářského rozvoje přehraničního regionu a spolupráce, přičemž tento podíl činil 54 % (50 079 676 €). Podrobnější členění čerpaných finančních prostředků podle prioritních os a jejich opatření je znázorněn v následující Tabulce 4.

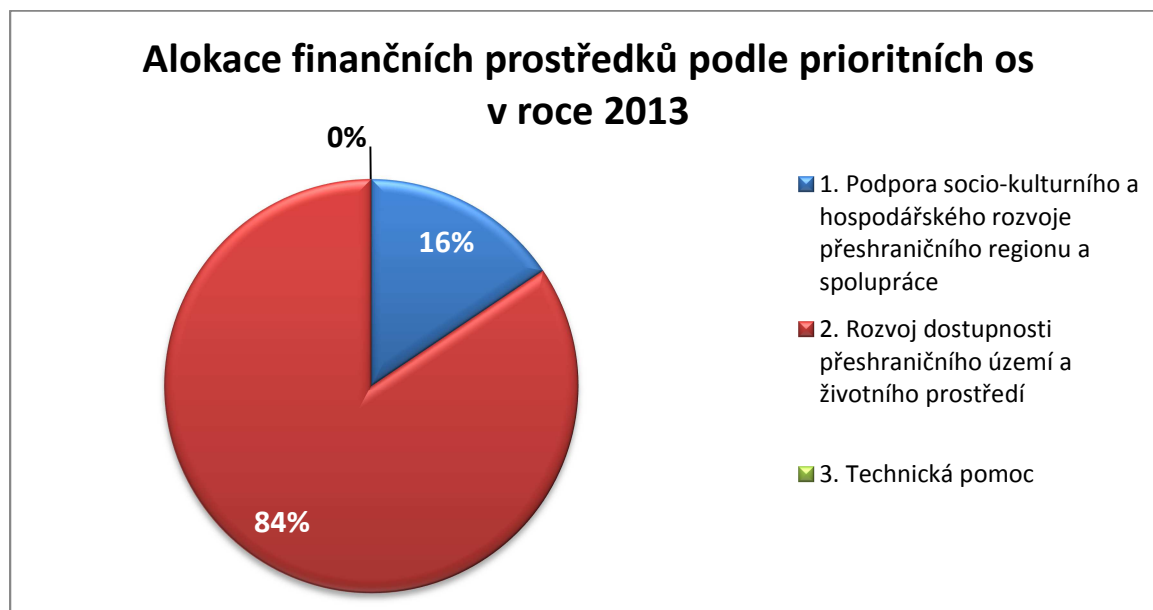

Obr. 7: Alokace finančních prostředků podle prioritních os v roce 2007

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2007 a Operační program přehraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007-2013, vlastní výpočty a zpracování

Obrázek 8 podává informace o alokaci finančních prostředků z fondu ERDF v roce 2013. Z porovnání s alokací v roce 2007 vyplývá, že pro rok 2013 nebyly vyčleněny žádné prostředky pro potřeby prioritní osy 3. Tato situace ovšem není nikterak zvláštní, protože prioritní osa 3 je zaměřena na Technickou pomoc pro podporu realizace projektů, a tudíž byly finanční prostředky pro tyto účely vyčerpány již v počátečních letech realizace Operačního programu. Na počátku programového období byla větší část finančních prostředků vyčleněna pro prioritní osu 1, v roce 2013 bylo však převážné množství prostředků určeno pro potřeby prioritní osy 2, celkem 84 %, tedy 2 551 467,77 €. Alokace finančních prostředků v rámci prioritní osy 1 činila v roce 2013 pouze 16 %, tedy 470 743,62 €. Z této změny lze usuzovat, že příjemci finanční pomoci ve svých žádostech preferovali projekty spadající do oblastí působnosti prioritní osy 1 Podpora socio-kulturního a hospodářského rozvoje přehraničního regionu a spolupráce. Naopak prioritní osa 2 Rozvoj dostupnosti přehraničního území a životního prostředí byla u příjemců finanční pomoci méně žádanou oblastí realizace jejich

činností. Z toho důvodu byla převážná část finančních prostředků v roce 2013 alokována pro potřeby prioritní osy 2, protože právě zde docházelo k relativně menšímu čerpání.

Obr. 8: Alokace finančních prostředků podle prioritních os v roce 2013
Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní výpočty a zpracování

5.1.1.3 Čerpání finančních prostředků podle prioritních os k roku 2013

Čerpané finanční prostředky podle prioritních os a jejich jednotlivých opatření zobrazuje Tabulka 4. Kromě čerpání prostředků v roce 2013 lze v Tabulce sledovat i čerpání prostředků podle os a jejich opatření kumulativně, tedy od počátku programového období do konce roku 2013. V této souvislosti lze říci, že celkově bylo za sledované období nejvíce prostředků vyčerpáno v rámci prioritní osy 1, která je mezi příjemci finanční pomoci, jak již bylo zmíněno, více preferována. V letech 2007 – 2013 bylo v rámci prioritní osy 1 čerpáno 67,4 % (33 751 985 € z celkového závazku 50 079 676 €). V rámci prioritní osy 2 bylo využito 60,77 % (22 543 518 € z celkového závazku 37 096 057 €). Řítem v roce 2013 lze již vidět pozitivní trend v tom smyslu, že v rámci prioritní osy 2 bylo čerpáno procentuálně i číselně větší množství finančních prostředků v porovnání s uživateli preferovanější prioritní osou 1. V oblasti první prioritní osy bylo v letech 2007 - 2013 nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 1.5 Rozvoj přeshraniční turistiky, zatímco v oblasti druhé prioritní osy bylo nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 2.1 Rozvoj dopravní infrastruktury a dostupnosti pohraničí.

Tab. 4: Čerpání prostředků podle prioritních os k 31. 12. 2013

Čerpání prostředků podle prioritních os k 31. 12. 2013					
	Závazek 2007 - 2013 za EU zdroje	Čerpání prostředků v roce 2013 (EU zdroje) v €		Čerpání prostředků kumulativně (EU zdroje) v €	
		Celkem	% ze závazku 2007 - 2013	Celkem	% ze závazku 2007 - 2013
Prioritní osa 1	50 079 676,00	4 495 347,58	8,98	33 751 984,88	67,40
Opatření 1.1	8 557 658,22	110 111,79	1,29	7 160 859,15	83,68
Opatření 1.2	8 762 730,12	1 012 558,21	11,56	5 170 589,89	59,01
Opatření 1.3	7 136 692,68	635 568,45	8,91	4 008 697,83	56,17
Opatření 1.4	5 034 153,76	902 278,28	17,92	3 485 435,91	69,24
Opatření 1.5	11 114 427,22	110 351,85	0,99	9 237 455,03	83,11
Opatření 1.6	9 474 014,00	1 724 479,00	18,20	4 688 947,07	49,49
Prioritní osa 2	37 096 057,00	6 879 684,69	18,55	22 543 518,05	60,77
Opatření 2.1	15 543 936,90	4 735 968,25	30,47	13 453 512,63	86,55
Opatření 2.2	13 189 515,05	1 242 938,42	9,42	6 423 208,03	48,70
Opatření 2.3	8 362 605,05	900 778,02	10,77	2 666 797,39	31,89
Prioritní osa 3	5 564 408,00	252 674,96	4,54	2 320 106,14	41,70
Opatření 3.1	5 564 408,00	252 674,96	4,54	2 320 106,14	41,70
Celkem	92 740 141,00	11 627 707,23	12,54	58 615 609,07	63,20

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

5.1.1.4 Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle vybraných faktorů

Žádosti o finanční prostředky jsou dále rozděleny podle různých faktorů, přičemž podkladem pro vyhodnocení jsou žádosti podané v rámci I. až IV. výzvy. První rozdělení se týká Tabulky 5, tedy rozdělení podle místa předkládání žádostí. V České republice je možné předkládat žádosti Infobodu v Brně, zatímco na Slovensku se žádosti předkládají STS Bratislava. K nejpočetnějšímu předkládání žádostí docházelo v rámci I. a III. výzvy, přičemž celkově bylo v rámci sledovaných výzev předloženo 635 žádostí. Co se týče místa, více žádostí o finanční prostředky bylo v České republice podáno pouze v rámci I. výzvy, ve všech ostatních výzvách bylo podáno více žádostí na Slovensku, stejně tak i při celkovém srovnání.

Tab. 5: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle místa předkládání žádostí

Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle místa předkládání žádostí					
	I. Výzva	II. Výzva	III. Výzva	IV. Výzva	Celkem
Infobod (Brno)	141	36	45	30	252
Společný technický sekretariát (Bratislava)	108	101	106	68	383
Celkem	249	137	151	98	635

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

Předchozímu porovnání odpovídá také členění žádostí podle státu vedoucího partnera (viz Tab. 6), kdy logicky v rámci I. výzvy dosahovala vyššího počtu opět Česká republika, ovšem v dalších časových obdobích pocházelo více vedoucích partnerů projektů ze Slovenska. Stejně tak i celkově pocházelo ve sledovaném čase více vedoucích partnerů ze Slovenska, i když jen o 9 ve srovnání s Českou republikou. Tento poměrně malý rozdíl je ovšem zapříčiněn opět I. výzvou, kdy bylo vedoucích partnerů z ČR 2x více než ze Slovenska.

Tab. 6: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle státu vedoucího partnera

Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle státu vedoucího partnera					
	I. Výzva	II. Výzva	III. Výzva	IV. Výzva	Celkem
Česká republika	166	56	55	36	313
Slovenská republika	83	81	96	62	322
Celkem	249	137	151	98	635

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

Předkládání žádostí o finanční pomoc není zcela jednoduchým procesem. Aby byla žádost schválena, je nutné, aby splňovala předem nadefinované podmínky. Z důvodu nesplnění těchto podmínek dochází často k vyřazení žádostí či ke vznesení požadavku o doplnění. Z Tabulky 7 vyplývá, že největší množství žádostí splnilo podmínky po doplnění, celkem 38 %. Co se týče žádostí, které nesplnily podmínky (vyřazených žádostí) a žádostí, které splňovaly podmínky ihned bez doplnění, lze je rozdělit na dvě stejně početné skupiny po 31 %.

Tab. 7: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle splnění podmínek

Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle splnění podmínek v procesu formální kontroly a kontroly oprávněnosti					
	I. Výzva	II. Výzva	III. Výzva	IV. Výzva	Celkem
Splnění po doplnění	132	74	20	14	240
Splnění bez doplnění	84	26	49	38	197
Nesplnění, resp. vyřazení	33	37	82	46	198
Celkem	249	137	151	98	635

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

Poslední Tabulka 8 znázorňuje rozdělení žádostí o finanční prostředky podle zasedání Společného monitorovacího výboru. Ze 464 hodnocených žádostí bylo během prvních čtyř výzev schváleno celkem 261 žádostí o finanční pomoc a zamítnuto jich bylo 203, což je také poměrně vysoké číslo. Schváleno bez podmínky bylo 116 žádostí a schváleno s podmínkou bylo 145 žádostí.

Tab. 8: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle zasedání Společného monitorovacího výboru

Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle výsledků zasedání Společného monitorovacího výboru					
	I. Výzva	II. Výzva	III. Výzva	IV. Výzva	Celkem
Schválené ¹	55	28	21	12	116
Schválené s podmínkou ²	67	22	23	33	145
Zamítnuté ³	86	47	24	46	203
Celkem	208	97	68	91	464

Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

5.1.1.5 Informace o fyzickém a finančním pokroku

Důležitým pojmem jsou v této oblasti měřitelné ukazatele, které jsou stanoveny jak pro každý projekt jednotlivě, tak i pro celý Operační program přeshraniční spolupráce. Měřitelné ukazatele vyjadřují konkrétní výstupy, výsledky a dopady, kterých má být v rámci projektu/operačního programu dosaženo. Dá se říci, že tedy představují nejen motivaci pro subjekty, které čerpají finanční prostředky, ale především informují o fyzickém a finančním pokroku projektu/operačního programu, což je podstatné pro jejich následné vyhodnocení.

Pro potřeby této práce bylo také zjišťováno, do jaké míry je plnění plánovaných měřitelných ukazatelů pro žadatele o finanční prostředky závazné. Paní magistra Lucia Bačová, projektová manažerka STS Bratislava uvedla, že plánované hodnoty měřitelných ukazatelů výstupů a výsledků musí být dosaženy při ukončení projektu v souladu se smlouvou, tj. tak jak jsou dohodnuty, musejí být i naplněny. V ojedinělých případech, když je skutečná hodnota nižší oproti plánované hodnotě, musí být tento nesoulad dostatečně zdůvodněný v Závěrečné monitorovací zprávě. Dopadové indikátory se naplňují ke konci realizace projektu, ale hlavně v období udržitelnosti tj. v období pěti let od finančního ukončení projektu. Jejich naplnění se sleduje prostřednictvím následných monitorovacích zpráv, které příjematel zasílá 1 x ročně k 31. lednu. Na konci období udržitelnosti musejí být naplněny všechny dopadové indikátory.

Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 1

Pokrok dosažený realizací OP Přeshraniční spolupráce SR – ČR je hodnocen pro každou prioritní osu zvlášť. Pro každou prioritní osu tedy byly před začátkem programového období zvoleny konkrétní ukazatele a byly nastaveny cíle, kterých má být po ukončení programového období dosaženo. Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 1 je zobrazen v Tabulce 9, která zahrnuje 11 ukazatelů. Dosažené výsledky jsou hodnoceny do roku 2013 (byly uveřejněny v polovině roku 2014) a nejsou tedy konečné, s ohledem na to, že programové období 2007 – 2013 stále běží. Přesto je možné zhodnotit dosavadní pokrok programu.

¹ Počet projektů v realizaci; údaj neobsahuje projekty, které byly mimořádně ukončeny, odstoupeny od smlouvy nebo které nespĺnily formální kritéria/kritéria oprávněnosti.

² Počet projektů v realizaci; údaj neobsahuje projekty, které byly mimořádně ukončeny, nebo které nespĺnily formální kritéria/kritéria oprávněnosti.

³ Údaj bez vyřazených projektů, které nespĺnily formální kritéria/kritéria oprávněnosti.

Již v roce 2013 bylo dosaženo naplánovaných cílů u 7 ukazatelů z 11, přičemž u některých z nich došlo k naplnění cíle vysoko nad původně očekávanou hodnotou. Například bylo naplánováno postavit nebo zrekonstruovat alespoň 150 km turistických cest, chodníků a cyklotras, přičemž jejich délka v roce 2013 dosáhla již 312 km, tedy 2x více než bylo cílem. Obdobné výsledky lze zaznamenat i v počtu analýz a studií, kterých bylo v roce 2013 vypracováno také 2x více, než bylo cílem. Opravdu výborného výsledku bylo dosaženo v počtu školení a seminářů, jichž bylo v rámci cíle naplánováno alespoň 70, do konce roku 2013 jich ovšem bylo realizováno 968. Dalšími pozitivními změnami bylo dosaženo například v oblasti společného financování, společného personálu, počtu vytvořených a udržovaných přeshraničních partnerství a u dalších ukazatelů, obsažených v Tabulce 8. Naopak cíle, které zatím nebyly naplněny, lze vysledovat u ukazatelů, jako jsou počet podpořených projektů, počet zainteresovaných partnerů, společná příprava atd.

Tab. 9: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy I

Ukazatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet podpořených projektů (fyzicky ukončené)	Dosažený výsledek	0	0	10	46	86	109	125
	Cíl	180						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Délka postavených nebo zrekonstruovaných turistických cest, chodníků, cyklotras	Dosažený výsledek	0	0	51	290	305,78	305,78	311,78
	Cíl	150 km						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet vypracovaných analýz a studií	Dosažený výsledek	0	0	0	23	48	82	100
	Cíl	50						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet partnerů zúčastněných na přeshraničních aktivitách	Dosažený výsledek	0	0	24	120	233	290	336
	Cíl	360						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet realizovaných školení a seminářů	Dosažený výsledek	0	0	2	23	323	698	968
	Cíl	70						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společná příprava	Dosažený výsledek	0	0	10	46	84	107	123
	Cíl	180						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						

Tab. 9: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 1 (pokračování ze strany 48)

Společná realizace	Dosažený výsledek	0	0	10	42	80	103	119
	Cíl	80						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společné financování	Dosažený výsledek	0	0	10	46	85	108	122
	Cíl	80						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společný personál	Dosažený výsledek	0	0	10	41	81	104	120
	Cíl	80						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společné užívání výsledků projektu	Dosažený výsledek	0	0	10	35	64	87	103
	Cíl	180						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet udržených a vytvořených přeshraničních partnerství	Dosažený výsledek	0	0	10	58	154	177	193
	Cíl	80						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						

Zdroj: Operační program přeshraniční spolupráce SR-ČR 2007-2013 a Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 2

Celkem 11 ukazatelů je sledováno také pro potřeby hodnocení prioritní osy 2. V tomto případě, v porovnání s prioritní osou 1, výsledky dosažené ke konci roku 2013 nejsou tak dobré. Z 11 stanovených cílů byly zatím naplněny pouze 4, což je možno opět přičítat menšímu zájmu žadatelů o finanční příspěvky v oblasti prioritní osy 2. Tomuto tvrzení nasvědčuje hned první ukazatel v Tabulce 10, kdy bylo naplánováno podpořit (fyzicky ukončit) alespoň 150 projektů, do konce roku 2013 ovšem bylo fyzicky ukončeno pouze 40 projektů.

Z toho důvodu také nebyl naplněn cíl u počtu vypracovaných analýz a studií, u počtu vytvořených internetových stránek, u společné přípravy či u společného využívání výsledků projektu. Naopak, naplněny byly cíle u ukazatelů, jako je počet vytvořených a udržených přeshraničních partnerství, délky vystavěných nebo zrekonstruovaných cest, v oblasti obnovitelných zdrojů a společného financování. Vzhledem ke skutečnosti, že Operační program stále běží a pro potřeby prioritní osy 2 je v současnosti alokováno větší množství finančních prostředků, lze předpokládat, že i zde dojde ještě k úpravě výsledků a k dosažení stanovených cílů u více ukazatelů.

Tab. 10: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 2

Ukazatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet podpořených projektů (fyzicky ukončené)	Dosažený výsledek	0	0	3	10	18	25	40
	Cíl	150						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Délka vystavěných anebo rekonstruovaných cest	Dosažený výsledek	0	0	0	46	52,823	81,853	86,953
	Cíl	50 km						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet vypracovaných analýz a studií	Dosažený výsledek	0	0	0	0	0	3	8
	Cíl	40						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet vytvořených anebo aktualizovaných internetových stránek	Dosažený výsledek	0	0	2	4	10	13	32
	Cíl	60						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet postavených anebo zrekonstruovaných zařízení v oblasti obnovitelných zdrojů energie	Dosažený výsledek	0	0	7	11	14	14	17
	Cíl	6						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společná příprava	Dosažený výsledek	0	0	3	10	17	24	39
	Cíl	150						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společná realizace	Dosažený výsledek	0	0	3	9	17	24	39
	Cíl	40						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společné financování	Dosažený výsledek	0	0	3	10	18	25	40
	Cíl	40						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společný personál	Dosažený výsledek	0	0	3	10	17	24	39
	Cíl	40						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Společné užívání výsledků projektu	Dosažený výsledek	0	0	3	7	14	21	36
	Cíl	150						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						

Tab. 10: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 2 (pokračování ze strany 50)

Počet udržených a vytvořených přeshraničních partnerství	Dosažený výsledek	0	0	3	9	18	25	40
	Cíl	20						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						

Zdroj: Operační program přeshraniční spolupráce SR-ČR 2007-2013 a Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 3

Prioritní osa 3 má pouze podpůrnou funkci, jedná se o technickou pomoc pro realizaci projektů vycházejících z předešlých dvou prioritních os. Pro její účely tedy byly stanoveny pouze dva ukazatele (viz Tabulka 11), které jsou však důležité pro samotný chod operačního programu. Prvním ukazatelem je počet administrativně a technicky vybavených subjektů zajišťujících řízení a implementaci programu. Cílem bylo uvést v provoz 2 takovéto subjekty, čehož bylo i dosaženo. Na Slovensku funguje Společný technický sekretariát v Bratislavě, zatímco v České republice byl zajištěn chod Infobodu v Brně. Druhým cílem bylo implementovat 2 prioritní osy, přičemž i tento cíl je samozřejmě považován za naplněný. Lze proto říci, že prioritní osa 3 Technická pomoc byla již na konci roku 2013 ve své činnosti úspěšná.

Tab. 11: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 3

Ukazatele		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet administrativně a technicky vybavených subjektů zajišťujících řízení a implementaci programu	Dosažený výsledek	0	0	2	2	2	2	2
	Cíl	2						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						
Počet implementovaných prioritních os	Dosažený výsledek	0	0	2	2	2	2	2
	Cíl	2						
	Výchozí hodnota z roku 2007	0						

Zdroj: Operační program přeshraniční spolupráce SR-ČR 2007-2013 a Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

5.1.2 Analýza smluv o poskytnutí finanční pomoci

Druhá část kvantitativního výzkumu, analýza smluv, je založena na vyhledávání, třídění a procházení smluv, následně na výběru pro tuto práci podstatných údajů a na jejich zpracování. Od roku 2010 jsou žadatelé o finanční příspěvek povinni zveřejňovat tyto své smlouvy na internetových stránkách www.crz.gov.sk pod číslem smlouvy 224, odkud byly údaje čerpány. Starší smlouvy uzavřené v letech 2007, resp. 2008 – 2010 nejsou zveřejněny a byly získány od STS v Bratislavě.

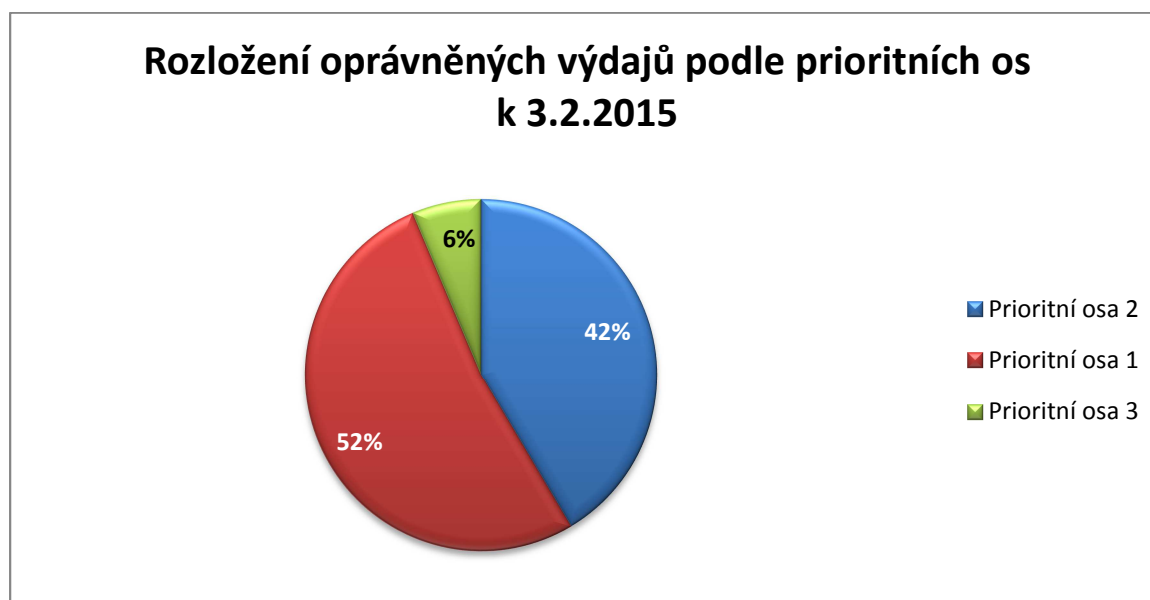
Vytvořený seznam smluv, který je výchozím předpokladem pro tuto část kvantitativního výzkumu, je uveden v Příloze 3, přičemž ve všech případech se jedná o smlouvy oficiálně uzavřené. Zkrácená ukázka konkrétní Smlouvy o poskytnutí finančního příspěvku je uvedena v Příloze 2. Co se týká finanční stránky, doposud bylo pojednáváno pouze o alokované částce

a o čerpaných výdajích, existují ale také výdaje oprávněné, tedy výdaje vázané Smlouvou. Existuje ovšem také skutečnost, kterou je třeba v rámci těchto smluvně vázaných výdajů brát v potaz.

Podle paní magistry Bačové celková suma oprávněných výdajů na realizaci aktivit uvedených ve Smlouvě o poskytnutí finančního příspěvku neznámá, že bude celá vyčerpaná. Čerpání se odvíjí od oprávněných výdajů schválených národním kontrolorem, které příjemce předloží na proplacení prostřednictvím seznamu deklarovaných výdajů. Čerpání se realizuje postupně, podle Přílohy č. 3 Smlouvy o poskytnutí finančního příspěvku „Harmonogramu monitorování a předkládání výdajů“ a definitivně ukončené je pouze u projektů, které jsou finančně ukončené. Suma vyčerpaných finančních prostředků se snižuje i na základě zjištěných nesrovnalostí, které se našly v projektech (např. na základě auditu).

5.1.2.1 Celková suma oprávněných výdajů a její dělení dle prioritních os

Celková suma oprávněných výdajů z fondu ERDF k 3. únoru 2015 činí 91 669 180 €, tedy zhruba o milion € méně, než je celková alokace pro dobíhající období 2007 – 2013. Ovšem jak bylo uvedeno výše, neznámá to, že celá tato částka bude čerpána, s čímž se samozřejmě při dalším uzavírání smluv počítá. Rozložení oprávněných výdajů podle prioritních os znázorňuje Obrázek 9. Původní plánovaná alokace pro celé programové období v rámci prioritní osy 1 činí 54 % výdajů ERDF (50 079 676 €), dosavadní smluvené výdaje u prioritní osy 1 činí 52 % (47 849 392 €) z celkové smluvené částky. U prioritní osy 2 činí původní plánovaná alokace 40 % (37 096 057 €), přičemž dosavadní smluvené výdaje sahají k 42 % (38 000 379 €). Plánovaná alokace v rámci poslední prioritní osy 3 v období 2007 – 2013 dosahuje 6 % celkové částky poskytované z ERDF, stejně tak 6 % dosahují i dosavadní smluvené výdaje. Částka v obou případech přesahuje 5,5 milionů €.

Obr. 9: Rozložení oprávněných výdajů podle prioritních os k 3. 2. 2015
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba (viz Příloha 3)

5.1.2.2 Informace o příjemcích a přeshraničních partnerech

V další fázi, v rámci analýzy uzavřených Smluv o poskytnutí finančního příspěvku k 3. únoru 2015 byly hledány odpovědi na otázky, kdo jsou nejčastější příjemci těchto příspěvků a kdo jsou jejich hlavní přeshraniční partneři, a také jaká je četnost těchto uzavřených smluv. Bylo zjištěno, že příjemci (vedoucí partneři) většiny smluv o poskytnutí finančních prostředků z ERDF (u 81 % smluv) se angažovali v OP Přeshraniční spolupráce pouze 1x, maximálně 2x. Dalších 19 % smluv bylo uzavřeno mezi příjemci, kteří se angažovali v oblasti OP Přeshraniční spolupráce častěji, a uzavřeli smlouvu 3x a vícekrát. Tito nejúspěšnější žadatelé o finanční příspěvky jsou zobrazeni v Tabulce 12. Mezi nejčastější příjemce finančních prostředků poskytnutých z fondu ERDF patří Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě s celkem deseti uzavřenými smlouvami, následuje město Skalica se sedmi žádostmi, Žilinská univerzita v Žilině a Regionálna rozvojová agentúra v Senici s pěti uznanými žádostmi a další příjemci, kterým se podařilo uzavřít 3 až 4 smlouvy.

Z finančního hlediska bylo přislíbeno mezi těmito nejčastějšími úspěšnými žadateli o finanční prostředky nejvíce těchto prostředků z fondu ERDF Žilinskému samosprávnému kraji, celkem 3 762 288 €. Druhá největší částka byla přislíbena městu Skalici, téměř 2,5 mil. €. Řes 2 miliony € byly schváleny i pro potřeby města Uhrovec. Z Tabulky 12 lze vyčíst i skutečnost, že nejvíce úspěšných příjemců finančních prostředků z fondu ERDF pochází ze Slovenska, což také koresponduje s údaji zjištěnými v Tabulce 6: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle státu vedoucího partnera.

Tab. 12: Nejčastější příjemci finančních prostředků z fondu ERDF

Název příjemce	Celkové oprávněné výdaje z ERDF (€)	Počet uzavřených smluv
Žilinský samosprávný kraj	3 762 288	4
Město Skalica	2 429 317	7
Obec Uhrovec	2 339 106	4
Žilinská univerzita v Žilině	1 719 799	5
Obec Horné Srnie	1 811 689	4
Jihomoravský kraj	1 683 885	4
Vysoká škola báňská - Technická univerzita v Ostravě	1 678 629	10
Obec Horná Súča	1 601 382	3
Město Slavičín	1 389 138	4
Obec Nová Lhota	910 965	4
Regionálna rozvojová agentúra Senica	807 212	5
Junák - svaz skautů a skautek ČR	472 763	3
Asociácia rodín a rodinných spoločenstiev na Slovensku	111 656	3
Celkem	20 717 829	60

Zdroj: Vlastní šetření a tvorba (viz Příloha 3)

Smlouvy o poskytnutí finančních prostředků jsou uzavírány mezi poskytovatelem finanční pomoci, příjemcem (vedoucím partnerem) a samozřejmě také přeshraničním partnerem. Přeshraničních partnerů je ve většině případů zainteresováno v rámci projektu více, avšak

pouze jeden z nich je považován za hlavního přeshraničního partnera. Nejčastější hlavní přeshraniční partneri v rámci OP Přeshraniční spolupráce SR – ČR 2007-2013 jsou zobrazeni v Tabulce 13. Z hlediska zainteresovanosti hlavních přeshraničních partnerů na Operačním programu lze konstatovat, že oproti příjemcům se uzavírání smluv účastnilo více subjektů, které se zapojily 3x a vícekrát. Celkově 75 % smluv bylo uzavřeno hlavními přeshraničními partnery, kteří úspěšně zažádali o finanční pomoc 1x až 2x. Dalších 25 % smluv bylo uzavřeno subjekty, které uspěly se svými žádostmi o poskytnutí finančních prostředků 3x a vícekrát.

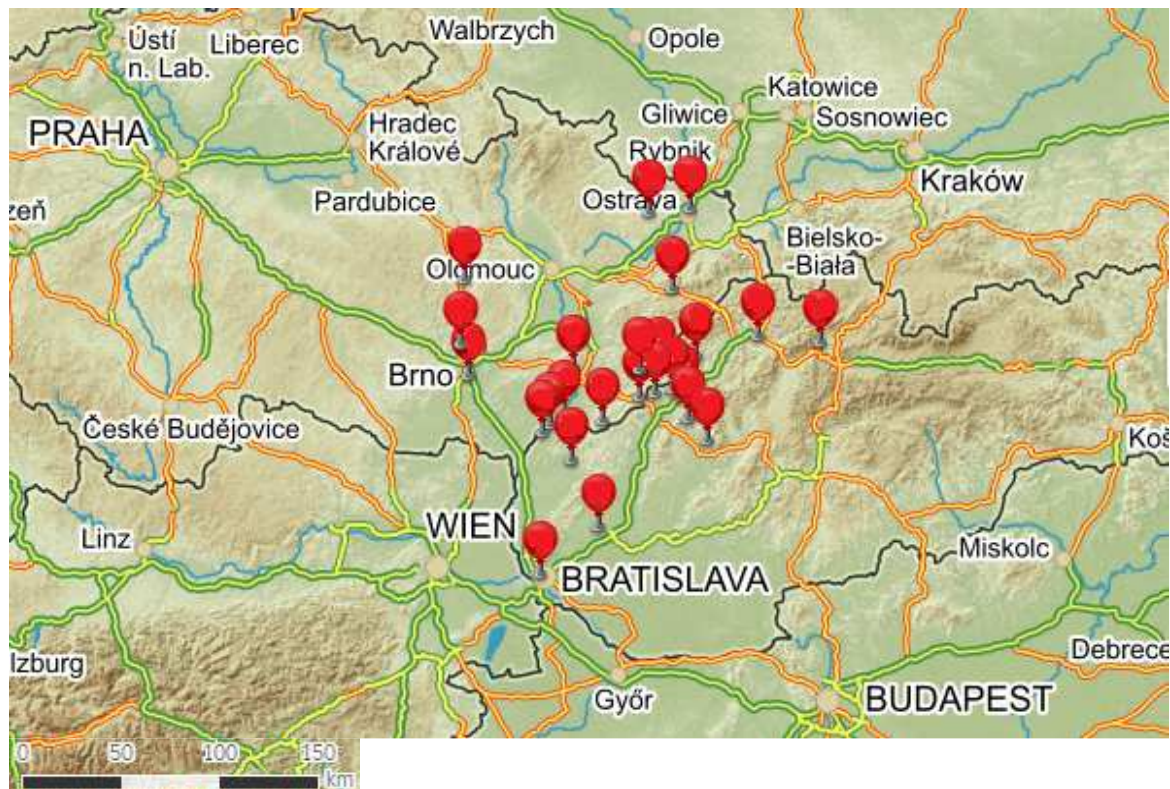
V Tabulce 13 jsou opět uvedeny všechny subjekty, tentokrát z pohledu hlavních přeshraničních partnerů, kteří uzavřeli v rámci programového období 3 a více smluv. Jsou seřazeni podle výše uznaného finančního příspěvku z fondu ERDF. Největší množství smluv se podařilo uzavřít Žilinské univerzitě v Žilině, přičemž ve valné většině případů byla jejím partnerem (vedoucím projektu) Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě. Častým přeshraničním partnerem je také zmíněná Vysoká škola báňská, kdy je naopak jejím partnerem (vedoucím projektu) většinou Žilinská univerzita v Žilině. Z tohoto lze vyvodit, že právě mezi těmito univerzitami jsou v rámci Operačního programu rozvíjeny nejintenzivnější vztahy a spolupráce. Z pohledu poskytnutých financí z fondu ERDF je možno uvést jako nejúspěšnějšího hlavního přeshraničního partnera Trenčianský samosprávný kraj, Moravskoslezský kraj, obec Modrou, či uvedenou Žilinskou univerzitu v Žilině. Celkové oprávněné výdaje z ERDF v hodnotě přes 1,5 milionu € byly dále přislíbeny i Trnavskému samosprávnému kraji či Městu Brumov-Bylnice.

Tab. 13: Nejčastější přeshraniční partneri

Název přeshraničního partnera	Celkové oprávněné výdaje z ERDF (€)	Počet uzavřených smluv
Trenčianský samosprávný kraj	8 841 890	3
Moravskoslezský kraj	3 498 085	3
Obec Modrá	2 339 106	4
Žilinská univerzita v Žilině	1 742 961	11
Trnavský samosprávný kraj	1 683 885	4
Město Brumov-Bylnice	1 635 615	3
Vysoká škola báňská - Technická univerzita v Ostravě	1 404 616	5
Obec Dohňany	1 257 885	3
Město Strážnice	1 133 771	4
Město Dubnica nad Váhom	1 064 924	3
Obec Starý Hrozenkov	973 888	3
Obec Horné Srnie	885 185	3
Institut EuroSchola, o.s.	828 131	5
Město Skalica	758 532	3
Město Holíč	539 201	4
MAS Partnerství venkova	498 179	5
Slovenský skauting, o.z.	472 763	3
Valašské muzeum v přírodě v Rožnově p.R.	138 755	3
Centrum pro rodinu a sociální péči, o.s.	111 656	3
Celkem	29 809 028	75

Zdroj: Vlastní šetření a tvorba (viz Příloha 3)

Obrázek 10 ukazuje rozmístění nejčastějších příjemců a hlavních přeshraničních partnerů, kteří jsou uvedeni v předcházejících dvou tabulkách, a kteří získali peněžní prostředky z fondu ERDF. Z Obrázku 10 vyplývá skutečnost, že nejvíce z těchto zapojených a analyzovaných subjektů sídlí v České republice ve Zlínském kraji, zatímco na Slovensku pochází nejvíce aktivních subjektů z Trenčianského kraja.

Obr. 10: Rozmístění nejčastějších příjemců a hlavních přeshraničních partnerů
Zdroj: Mapy.cz – vlastní šetření a tvorba (viz Příloha 3)

5.1.2.3 Finančně nejnáročnější projekty

V další fázi analýzy smluv byly vyhledávány finančně nejnáročnější projekty, tedy projekty, na které bylo uvolněno největší množství finančních prostředků z fondu ERDF. Nejvyšší finanční částka, přes 5 milionů €, byla učena pro Region Bílé Karpaty, spolu s Trenčianským samosprávným krajem. Projekt se nazývá „Fond mikroprojektů“ a byl realizován od 1. 8. 2008 do 31. 12. 2013, jak je možno vidět v Tabulce 14. Další významný projekt, jehož realizace byla ukončena 30. 11. 2012, byl realizován Správou a údržbou silnic Jihomoravského kraje, přičemž jejím hlavním přeshraničním partnerem byl opět Trenčianský samosprávný kraj. Projekty, na něž byla fondem ERFD poskytnuta částka vyšší než 2 miliony €, vedl dále Moravskoslezský kraj, Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje Slovenskej republiky a Žilinský samosprávný kraj.

U všech těchto finančně náročných projektů byla realizace ukončena mezi léty 2010 – 2015. Některé Smlouvy byly opatřeny Dodatky, o nichž bude pojednáno níže, v rámci poslední fáze analýzy smluv. V Tabulce 14 je také uveden poskytovatel projektu, kterým je, ač se to možná na první pohled nezdá, stále tatáž instituce. V průběhu posledních let došlo totiž ke dvěma změnám názvu, přičemž původní bylo Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoja SR, které dnes nese název Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Vybrané projekty

v Tabulce 14 lze zařadit do 1., 2. i 3. prioritní osy, přičemž v tomto případě převládá hlavně druhá prioritní osa, se kterou jsou spojeny vysoké náklady především na rekonstrukci cest či na dobudování potřebné dopravní infrastruktury.

Tab. 14: Finančně nejnáročnější projekty

Poskytovatel	Příjematel	Vedoucí partner z	Název projektu	Hlavní přeshraniční partner	Celkové oprávněné výdaje (€)	Finanční příspěvek z ERDF	Od	Do
Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje SR	Region Bílé Karpaty	ČR	Fond mikroprojektů	Trenčiansky samosprávny kraj	6 016 204	5 113 773	1.8. 2008	31.12. 2013
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje, příspěvková organizace kraje	ČR	Zlepšení dostupnosti pohraničí v okolí Velké Javořiny	Trenčiansky samosprávny kraj	3 388 044	2 879 837	1.11. 2010	31.12. 2011 30.11. 2012
Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje SR	Moravskoslezský kraj	ČR	Rekonstrukce úseku silnice Bílá-Klokočov-Turzovka	Žilinský samosprávny kraj	3 153 184	2 680 206	1.4. 2009	31.10. 2010
	Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje Slovenskej republiky		Zabezpečení činnosti RO a STS pro OP SR-ČR 2007-2013		3 103 715	2 638 157		
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Žilinský samosprávny kraj	SR	Rekonstrukce úseku cesty Turzovka - Bílá II. Etapa	Moravskoslezský kraj	2 461 443	2 092 227	1.12. 2010	30.11. 2011
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Obec Horné Srníe	SR	Dobudování dopravní infrastruktury Horné Srníe / Brumov-Bylnice	Město Brumov-Bylnice	1 659 645	1 410 699	1.8. 2010	31.12. 2011 30.6. 2012
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Obec Horná Súča	SR	Rozvoj dopravní infrastruktury v příhraničním regionu obcí Horná Súča a Šanov	Obec Šanov	1 615 604	1 373 263	1.5. 2010	30.9. 2011
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Trenčiansky samosprávny kraj	SR	Rekonstrukce cesty č. III/04912 Lazy pod Makytou, Čertov - Javorníky	Městys Nový Hrozenkov	1 573 992	1 337 894	1.11. 2010	31.12. 2011 30.9. 2012

Tab. 14: Finančně nejnáročnější projekty (pokračování ze strany 56)

Poskytovatel	Příjematel	Vedoucí partner z	Název projektu	Hlavní přeshraniční partner	Celkové oprávněné výdaje (€)	Finanční příspěvek z ERDF	Od	Do
Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje SR	Žilinský samosprávný kraj	SR	Rekonstrukce úseku cesty Čadca-Milošová-Mosty u Jablunkova	Moravskoslezský kraj	1 552 821	1 319 898	1.6. 2009	31.10. 2010
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Povodí Moravy, s.p.	ČR	Automatizace výměny krizových dat v hydrologické oblasti povodí Moravy a Dyje	Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik	1 550 295	1 288 213	1.5. 2011	31.12. 2013 28.2. 2015
Ministerstvo podohospodárstva a rozvoja vidieka SR	Obec Uhrovec	SR	Živá škola - Živá voda	Obec Modrá	1 411 968 1 416 048	1 200 173	1.10. 2010	31.10. 2012 30.6. 2013

*Pozn.: Zeleně jsou označeny změny schváleny v rámci Dodatku

Zdroj: Vlastní šetření a tvorba (viz Příloha 3)

5.1.2.4 Dodatky ke Smlouvám o poskytnutí finančních prostředků

V mnoha případech se stává, že během procesu formální kontroly a kontroly oprávněnosti Smluv o poskytnutí finančního příspěvku dojde ke zjištění nedostatků, a v těchto Smlouvách je potřeba upravit některé údaje, aby mohly být realizovány. Tento krok se provádí pomocí Dodatků ke Smlouvám. V rámci analýzy smluv bylo zjištěno, že nejčastěji dochází ke změnám rozpočtu (většinou ke změně v rozložení nákladů u jednotlivých položek, ne v jejich celkové výši), ke změně měřitelných ukazatelů, změně harmonogramu realizace projektu, změně harmonogramu monitorování a předkládání výdajů a ke změně časového rámce realizace. Postup při změně Smluv potvrzuje také paní magistra Bačová, podle níž se posuny aktivit v rámci harmonogramu realizace projektu administrují oznámením v monitorovacích zprávách, které mají v kompetenci Národní kontrola. Prodloužení realizace celého projektu se uskutečňuje podáním žádosti o změnu a následně vypracováním Dodatku ke Smlouvě o poskytnutí finančního příspěvku.

Ke zkoumaným smlouvám uzavřeným do 3. 2. 2015, tedy k 306 Smlouvám, bylo připojeno celkem 181 Dodatků. Tento počet ovšem nemusí být konečný, protože Dodatky jsou zveřejňovány později než samotné Smlouvy. Na druhou stranu také zmíněný počet dodatků neznámá, že bylo třeba doplnit 181 Smluv. K jedné Smlouvě může být připojeno více Dodatků. Bylo tedy zjištěno, že zatím k 127 smlouvám z 306 byly připojeny dodatky signalizující určité změny ve smlouvě. Počet těchto dodatků je u zkoumaného souboru smluv většinou jeden až dva, maximálně však 4. Pouze v jednom případě bylo ke Smlouvě připojeno pět dodatků. Jedná se o projekt s názvem „Přeshraniční spolupráce v regionu Frýdlantsko - Horné Kysuce“ realizovaný městem Frýdlant nad Ostravicí (vedoucí partner) a městem Turzovkou (hlavní přeshraniční partner) s finančním příspěvkem z ERDF ve výši 364 391 €. Poslední informace pro zajímavost je, že pomocí dodatků byla prodloužena doba realizace aktivit u 51 Smluv z 306 celkově o 391 měsíců (35 let).

5.1.3 Shrnutí kvantitativního výzkumu

Pomocí kvantitativního výzkumu byly zjištěny tyto následující skutečnosti. Při rozdělování finančních prostředků z fondu ERDF v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce bylo nejméně finančních prostředků přiděleno právě na účely přeshraniční spolupráci České a Slovenské republiky – konkrétně 92,74 milionů €. Největší množství finančních prostředků bylo vyčleněno pro potřeby přeshraniční spolupráce České republiky a Německa, celkem 322,91 milionů €. Co se týče počátku čerpání alokovaných zdrojů, bylo započato v roce 2008, tedy 14. 4. 2008, kdy byla vyhlášena první výzva. Nejvíce finančních prostředků (54 %) z předurčené částky 92,74 milionů € bylo poskytnuto na realizaci aktivit spadajících pod prioritní osu 1, zaměřenou na Podporu socio-kulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce. Dalších 40 % zmíněných prostředků bylo přiděleno na aktivity prioritní osy 2, zaměřené na Rozvoj dostupnosti přeshraničního území a životního prostředí. Zbýlých 6 % bylo alokováno pro potřeby podpůrné prioritní osy 3, zaměřené na Technickou pomoc.

V letech 2007 – 2013 bylo nejvíce finančních prostředků vyčerpáno v rámci prioritní osy 1, celkem 67,4 % (33 751 985 € z celkového závazku 50079 676 €). V rámci prioritní osy 2 bylo využito 60,77 % (22 543 518 € z celkového závazku 37 096 057 €). Přitom v roce 2013 lze již vidět pozitivní trend v tom smyslu, že v rámci prioritní osy 2 bylo čerpáno procentuálně i číselně větší množství finančních prostředků v porovnání s uživateli preferovanější prioritní osou 1. V oblasti první prioritní osy bylo v letech 2007 - 2013 nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 1.5 Rozvoj přeshraniční turistiky, zatímco v oblasti druhé prioritní osy bylo nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 2.1 Rozvoj dopravní infrastruktury a dostupnosti pohraničí.

Při provádění kvantitativního výzkumu byl také kladen důraz na dosažený pokrok v rámci jednotlivých prioritních os. Při realizaci projektů zařazených pod prioritní osu 1 bylo dosaženo ke konci roku 2013 naplánovaných cílů u 7 ukazatelů z 11, přičemž u některých z nich došlo k naplnění cíle vysoko nad původně očekávanou hodnotou. U prioritní osy 2 byly naplněny zatím pouze 4 cíle z 11, je však nutno dodat, že programové období 2007 - 2013 zatím nebylo ukončeno, takže výsledky se mohou ještě mírně změnit. Pro potřeby prioritní osy 3 byly stanoveny 2 cíle, které také byly naplněny, neboť jejich dosažení bylo potřebné pro čerpání finančních prostředků pro první dvě prioritní osy.

V další části kvantitativního výzkumu byly zkoumány Smlouvy o poskytnutí finančního příspěvku uzavřené do 3. února 2015. Protože je rozdíl mezi čerpanými a oprávněnými výdaji, byla zkoumána i tato stránka, tedy finanční výdaje, které jsou plánovány v rámci uzavřených smluv, avšak neznamená to, že musejí být nutně všechny vyčerpány. K uvedenému datu dosahovaly oprávněné výdaje výše 91 669 180 €, tedy zhruba o milion € méně, než je celková alokace pro dobíhající období 2007 – 2013. Procentní rozložení oprávněných výdajů podle prioritních os se menším, dvouprocentním, rozdílem shoduje s původní alokací pro celé programové období 2007 – 2013.

Mezi nejčastější příjemce finančních prostředků poskytnutých z fondu ERDF patří Vysoká škola báňská – Technická univerzita v Ostravě s celkem deseti uzavřenými Smlouvami, následuje město Skalica se sedmi Smlouvami, Žilinská univerzita v Žilině a Regionálna rozvojová agentúra v Senici, obě s pěti uzavřenými Smlouvami. Mezi nejčastější hlavní přeshraniční partnery v rámci OP Přeshraniční spolupráce SR – ČR 2007-2013 se řadí

Žilinská univerzita v Žilině s 11 uzavřenými Smlouvami, opět také Vysoká škola báňská či MAS Partnerství venkova, oba subjekty s 5 uzavřenými Smlouvami. Nejvíce zapojených a analyzovaných subjektů sídlí v České republice ve Zlínském kraji, zatímco na Slovensku pochází nejvíce aktivních subjektů z Trenčianského kraja.

Další kapitola byla zaměřena na finančně nejnáročnější projekty, kdy byl jako takový, vyhodnocen projekt zvaný „Fond mikroprojektů“ uzavřený mezi regionem Bílé Karpaty a Trenčianským samosprávným krajem, na nějž bylo z fondu ERDF poskytnuto více než 5 milionů €, a který byl realizován od 1. 8. 2008 do 31. 12. 2013. U těchto finančně náročnějších projektů převládá hlavně druhá prioritní osa, se kterou jsou spojeny vysoké náklady především na rekonstrukci cest či na dobudování potřebné dopravní infrastruktury.

Při zhodnocení zjištěných dat a při shrnutí hlavních dosažených pokroků realizací OP Přeshraniční spolupráce ČR – SR zaznamenaných v Tabulce 15, je možno konstatovat, že Program je v rámci možností úspěšný a plní svou funkci, tedy napomáhá k rozvoji a prohlubování vzájemných vztahů zainteresovaných států a k jejich spolupráci. Většího úspěchu bylo při plnění cílů prozatím dosaženo při realizaci prioritní osy 1, konečné výsledky ovšem budou k dispozici až po ukončení programového období 2007 – 2013. V současné době je předpoklad, že díky vyšší alokaci finančních prostředků pro potřeby prioritní osy 2, by se subjekty přijímající finanční pomoc mohly zaměřit právě tímto směrem, neboť prostředky poskytované pro potřeby prioritní osy 1 jsou díky svému dřívějšímu čerpání znatelně nižší.

Za pravdu tomuto tvrzení dává Společný technický sekretariát a údaje obsažené ve Výroční zprávě o implementaci za rok 2013. Je zde uvedeno, že dosavadní slovensko-česká přeshraniční spolupráce a implementace stále trvajících programového období 2007-2013 prokázala, že realizované projekty rozšířily či obnovily dosavadní spolupráci přeshraničních partnerů a program plní základní kritérium přeshraničních projektů, tedy vytvoření, obnovení anebo aktivní spolupráce přeshraničních struktur. Stejně tak i kvalita přeshraničního partnerství má prostřednictvím realizovaných projektů jednoznačně rostoucí tendenci, jako i schopnost udržení vzájemných vztahů (Výroční zpráva o implementaci, 2013, s. 4).

Tab. 15: Dosažené pokroky

Výsledky Programu přeshraniční spolupráce SR-ČR za roky 2007 - 2013	
Délka postavených nebo zrekonstruovaných turistických cest, chodníků, cyklotras	311,78 km
Délka vystavěných nebo zrekonstruovaných cest	86,953 km
Počet vytvořených nebo aktualizovaných internetových stránek	32
Počet postavených nebo zrekonstruovaných zařízení v oblasti obnovitelných zdrojů energie	17
Počet vypracovaných analýz a studií	108
Počet realizovaných školení a seminářů	968
Počet partnerů zúčastněných na přeshraničních aktivitách	365
Počet vytvořených a udržovaných přeshaničních partnerství	242

Zdroj: Výroční zpráva o implementaci za rok 2013, vlastní zpracování

5.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum je taktéž tvořen dvěma částmi. První z nich je zaměřena na ukázkou úspěšných projektů a také na obecné zhodnocení dopadů Operačního programu přeshraniční spolupráce na konkrétní obec, ležící na česko-slovenské státní hranici. Tato část výzkumu vychází z osobních poznatků a zkušeností autorky, a především z Výročních zpráv o implementaci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko a ze studie Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja Ministerstva podohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Podstatou druhé části kvalitativního výzkumu je vyhodnocení výsledků provedeného dotazníkového šetření mezi realizátory Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko. Zmíněné výsledky tohoto šetření budou spolu s údaji získanými na základě rozhovoru s panem doktorem Horáčkem, ředitelem Odboru evropské územní spolupráce Ministerstva pro místní rozvoj ČR, východiskem pro hodnocení současné a zároveň pro predikci fungování budoucí přeshraniční spolupráce v programovém období 2014 – 2020.

5.2.1 Příklady úspěšných projektů a hodnocení dopadů přeshraniční spolupráce na konkrétní lokalitu

Pro potřeby obecného zhodnocení dopadů přeshraniční spolupráce byla vybrána obec Sidonie, nacházející se podél česko-slovenské státní hranice. Sidonie (slovensky Sidónia) je součástí města Brumov-Bylnice, náležejícího ke Zlínskému kraji. Přesná poloha Sidonie je zaznamenána na Obrázku 11.

*Obr. 11: Poloha obce Sidonie
Zdroj: Mapy.cz, vlastní tvorba*

Ohnisko historického problému Sidonie spočívá právě ve skutečnosti, že leží na hranici obou států, tedy na obou březích řeky Vlárky, která tvoří přirozenou státní hranici. Místní lidé dodnes vzpomínají, jak byla jejich obec několikanásobně rozdělena na českou a slovenskou část a na komplikace, odloučení a rozpady rodin, které s sebou tyto změny přinesly.

Problematikou obce Sidonie se zabývala také Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja, ktorá je súčasťou Ministerstva podohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Podľa jej štúdie bola Sidonie po roku 1992 po zániku spoločného štátu rozdelená na českou a slovenskou časť štátní hranicí celkom 6krát. Nakoniec sa podľa Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja složitá situácia vyřešila dohodou medzi Slovenskou a Českou republikou, kedy sa v referende dohodli občania z Sidonie pričleniť k Českej republike.

Obec Horné Srnie za svoju dosavadnú miestnu časť Sidonie dostala náhradu v podobe niekoľkých hektárov v katastrálnom obvode obce v rámci lesů miestnych Bílých Karpat. Po vstupe do Európskej únie sa opäť ľudia ocitli v spoločnom štáte, pretože sa odsud nikdy neodšťahovali. Projekty z Programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 podľa Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja znovu spojily ľudí žijúci v tejto časti známeho Vlárského průsmyku od slovenskej obce Horné Srnie po mesto na českej strane Brumov-Bylnice. Pomoc z štrukturálnych fondů teda v tomto prípade pôsobí pri propojovaní života v pohraničí ako náplast na nedávne bolesti z rozdelenia (Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja, cit. 2015-04-09).

Jako ukážku úspešných projektů v tejto lokalite štúdie uvádza napríklad dobudovanie paralelnej cesty vedľa štátnej cesty, na ktorú keď dôjde k dopravnej nehode, čo sa stáva často, je Vlársky průsmyk zcela neprůjezdny. Dalším zde uverejneným projektom jsou Atraktivní místa pohraniční Horné Srnie-Brumov-Bylnice připomínající ještě starší historii, když byla Sidonie ještě sklářskou osadou. V rámci projektu přeshraniční spolupráce Česko – Slovensko info government centrum a v rámci projektu Čo robíš sused – na návšteve s internetom existuje pre občany spoločná stránka, kde sa môžu pres info spoty spojiť, dozvedieť sa informácie o obci, či o meste Brumov-Bylnice a o meste Slavičín. Zároveň tak bol vyřešen problém s dostupnosťou internetového signálu (Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja, cit. 2015-04-09).

Dalšími úspešnými projektami realizovanými v rámci Operačného programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko jsou například:

Česko-Slovenský pohyblivý betlém Horní Lideč

Prioritní osa:	1. Podpora socio-kulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce
Oblast podpory:	1.5 Rozvoj přeshraničního turismu
Název vedoucího partnera:	Obec Horní Lideč Horní Lideč 292 756 12 HORNÍ LIDEČ
Název projektu:	Česko-Slovenský pohyblivý betlém
Hlavní přeshraniční partner:	Obec Dohňany
Celkové oprávněné náklady:	773 586 EUR

Využití projektu: cestovní kanceláře, školy, domácí i zahraniční turisté

Projekt podle jeho realizátorů charakterizuje umění našich současníků, řezbářů a dalších odborníků z česko-slovenského příhraničí. Vypovídá také o technické úrovni naší doby, tzn. využití světelných efektů, hudby, mluveného slova, pohybu, to vše řízené počítačovým programem. Účelem projektu bylo vytvořit ojedinělé, výjimečné dílo, které svým pojetím a výše zmiňovanými technickými prostředky významným způsobem přispěje k propagaci Zlínského a Trenčínského kraje, České a Slovenské republiky. Vznikl tak další výjimečný turistický cíl v příhraniční oblasti.

Příroda nezná hranic:

Prioritní osa:	1. Podpora socio-kulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce
Oblast podpory:	1.2 Spolupráce a síťování
Název vedoucího partnera:	Severomoravské regionální sdružení Českého svazu ochránců přírody
Název projektu:	Příroda nezná hranic
Hlavní přeshraniční partner:	Slovenský svaz ochránců přírody a krajiny, Ústřední výbor
Celkové oprávněné náklady:	482 151,21 EUR

Příroda, rostliny, živočichové ani životní prostředí nedbají na hranice vytvořené lidmi. Ale právě kvůli těmto hranicím existují určité rozdíly v poznání přírody vyplývající z právního i reálného stavu společnosti v daném státě. Hlavním cílem projektu je zajištění rozvoje a stabilizace přeshraniční kooperační sítě zaměřené na efektivní podporu aktivit spojených s ochranou životního prostředí a zajišťováním udržitelného rozvoje. V rámci tohoto cíle byla zajištěna spolupráce nejen mezi „klíčovými organizacemi“, to znamená organizacemi žadatele a hlavního přeshraničního partnera, ale i mezi dalšími zainteresovanými subjekty v obou příhraničních krajích. Prostřednictvím vzájemné spolupráce byla vybudována fungující regionální síť environmentálních center s cílem šířit myšlenky udržitelného rozvoje (Výroční zpráva o implementaci za rok 2013).

Rekonstrukce a výstavba stezek pro pěší a cyklisty – napojení na síť stezek

Prioritní osa:	2. Rozvoj dostupnosti přeshraničního území a životního prostředí
Oblast podpory:	2.1 Rozvoj dopravní infrastruktury a dostupnosti pohraničí
Název vedoucího partnera:	Město Strážnice
Název projektu:	Rekonstrukce a výstavba stezek pro pěší a cyklisty – napojení na síť stezek

Hlavní přeshraniční partner: Město Skalica

Celkové oprávněné náklady: 439 983 EUR

Realizací projektu došlo k výraznému zvýšení přeshraniční spolupráce a celkovému zkvalitnění dopravní dostupnosti turisticky atraktivních míst v příhraničních regionech v návaznosti na již vybudovanou síť cyklotras 4 CYKLOREGIO. Cílem projektu bylo vytvoření a rekonstrukce existující dopravní infrastruktury zaměřené na zlepšení podmínek pro turismus v příhraničí. Proběhla kompletní rekonstrukce 120 metrů dlouhé ulice Kostelní ve Strážnici, včetně doprovodné infrastruktury. Byla vybudována nová cyklotrasa v délce 1550 metrů ve městě Skalica.

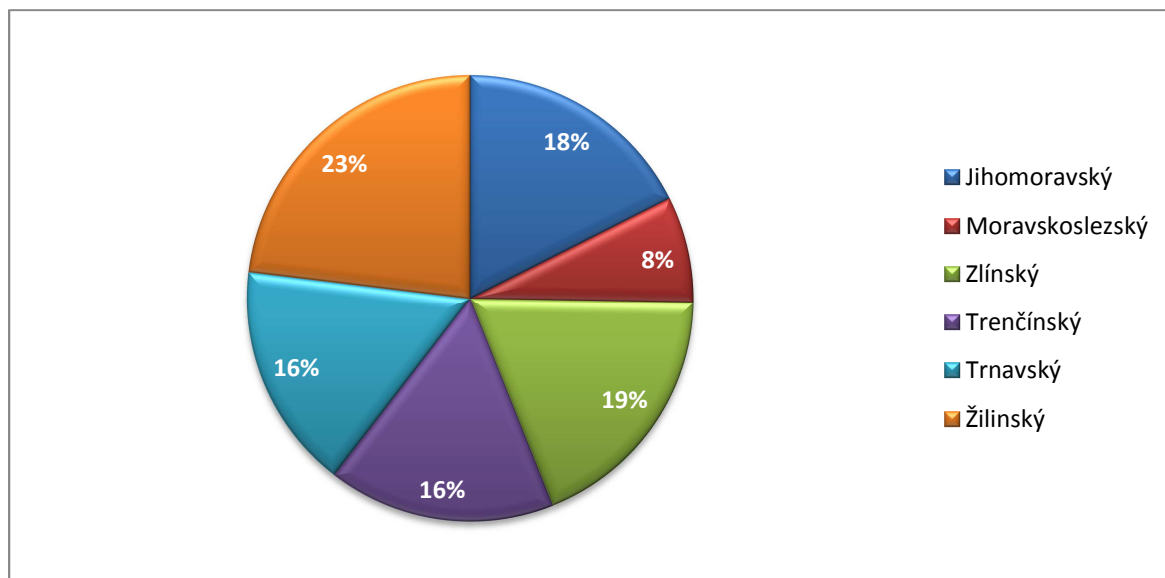
Zkvalitněním dopravní dostupnosti došlo ke zvýšení atraktivity regionů a rozvoji potenciálu turismu pro dané oblasti. Zároveň se zlepšila bezpečnost obyvatel a snížila přetíženost hromadné dopravy v příhraničí. Projekt přispěl k rozvoji turismu, což mělo též pozitivní ekonomický dopad na malé a střední podnikatele v obou příhraničních regionech. Došlo též ke zlepšení propojenosti Jihomoravského a Trnavského kraje prostřednictvím napojení záměru projektu na současnou síť cyklotras. Naplněním záměru projektu došlo ke zvýšení pohybu turistů mezi českým a slovenským územím a celkově se zlepšila propojenost obou příhraničních regionů (Výroční zpráva o implementaci za rok 2013).

5.2.2 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo započato doručením 215 elektronických žádostí o vyplnění dotazníku kontaktním osobám uvedeným ve Smlouvách o poskytnutí finančního příspěvku. Výsledky dotazníkového šetření, v rámci kterého vyplnilo dotazník 91 oslovených osob, jsou uvedeny v následujících odstavcích. Dotazník se skládá z 10 otázek, z nichž první dvě jsou identifikační, zaměřují se tedy na samotného realizátora operačního programu, zatímco další otázky jsou již zaměřeny na hodnocení Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko na základě vlastních zkušeností kontaktovaných osob.

Otázka č. 1: Z jakého kraje pocházíte?

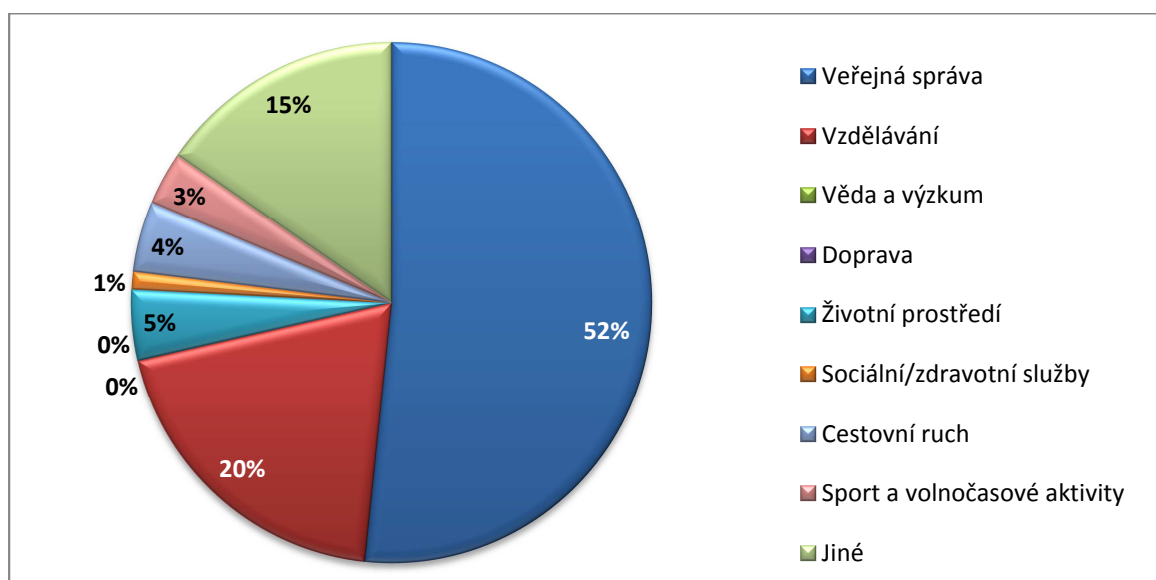
V rámci první otázky bylo zjišťováno, odkud hlavní přeshraniční partneři, kteří se zúčastnili výzkumu, pocházejí. Nejvíce, 23 %, jich uvedlo, že jejich domovským krajem je kraj Žilinský. Dalšími, nejčastěji zvolenými kraji, byly kraj Zlínský, Jihomoravský a Trnavský. S 16 % následuje, jako domovský kraj, také kraj Trenčinský a s 8 % kraj Moravskoslezský. Lze říci, že větší část těchto hlavních přeshraničních partnerů, celkem 55 % (51 dotazovaných), pochází ze Slovenska. Zbýlých 45 % (40 dotazovaných) pochází z České republiky.

Obr. 12: Místo původu
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 2: Typ Vaší instituce (zaměření činnosti):

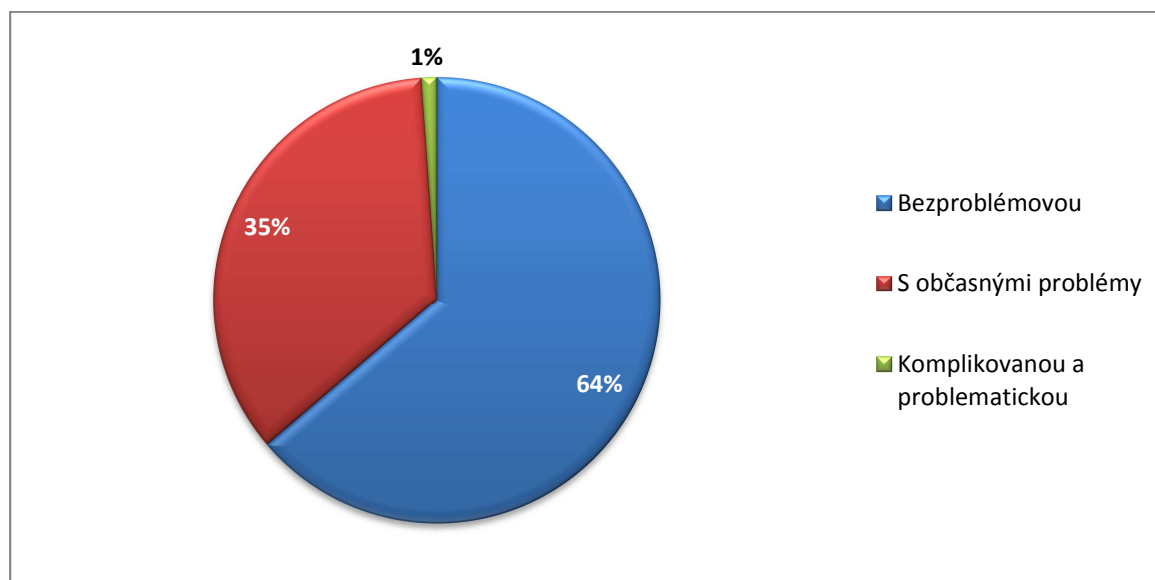
Účelem druhé otázky bylo zjistit, na jakou činnost se nejčastěji realizátoři přeshraniční spolupráce, kteří se účastnili šetření, zaměřují. Více než polovina jich uvedla, že jejich instituce spadá pod oblast veřejné správy. S 20 % následují instituce zaměřené na vzdělávání a s 15 % instituce zaměřené na jiné než v dotazníku uvedené aktivity. Menší zastoupení zde mají instituce orientované na životní prostředí, sport a jiné volnočasové aktivity, cestovní ruch a sociální/zdravotní služby. Žádný ze subjektů neuvedl, že by byla jeho činnost zaměřena přímo na vědu a výzkum či na dopravu.

Obr. 13: Typ instituce
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 3: Spolupráci se zahraničním/i partnerem/partnery při realizaci projektu hodnotíte jako:

Třetí otázka je zaměřena na hodnocení spolupráce s přeshraničními partnery. Celkem 58 respondentů (64 %) bylo se svým přeshraničním partnerem a s jejich vzájemnou spoluprací spokojeno, a vyhodnotilo ji jako bezproblémovou. Menší část, 32 respondentů (35 %) tvrdí, že spolupráce s jejich přeshraničním partnerem probíhala s občasnými problémy a pouze 1 respondent označil tuto spolupráci jako komplikovanou a problematickou.

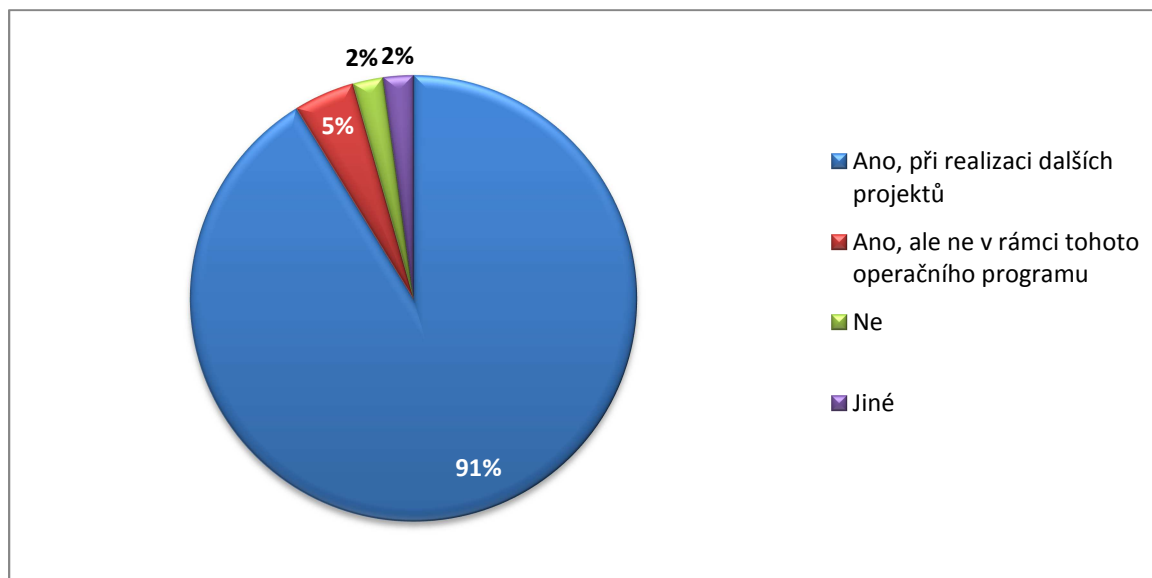

Obr. 14: Hodnocení spolupráce se zahraničními partnery

Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 4: Plánujete ve spolupráci se svými zahraničními partnery pokračovat i v budoucnu?

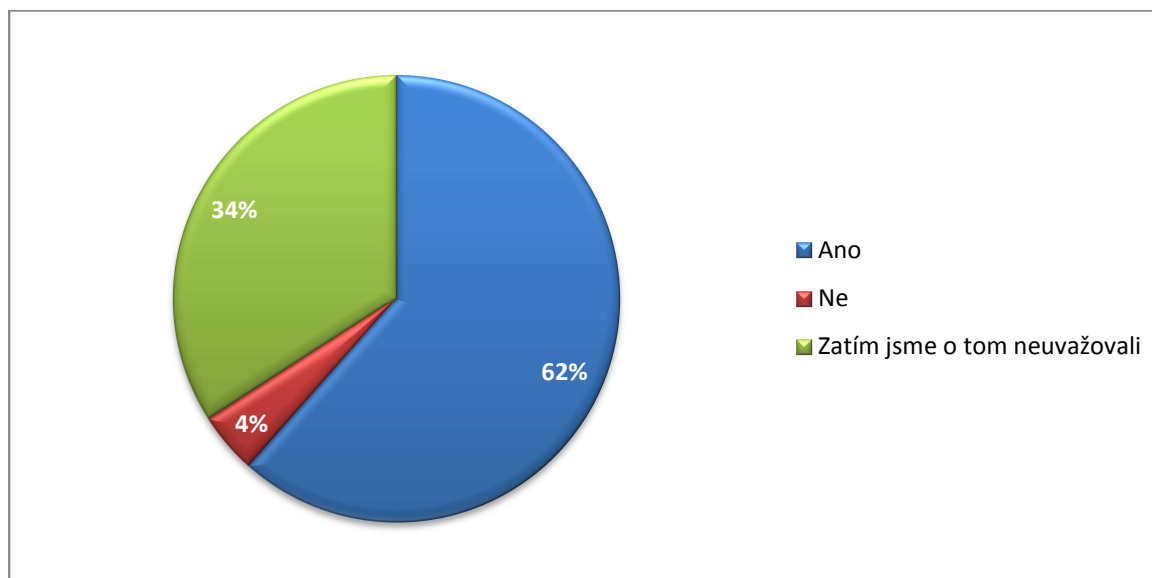
Další otázka byla zaměřena na budoucnost, konkrétně na možnost pokračování ve spolupráci se současnými zahraničními partnery i v budoucnu. V tomto případě jsou výsledky velice pozitivní, neboť převážná většina realizátorů přeshraniční spolupráce, celých 91 % (83 subjektů), odpověděla, že se svými současnými přeshraničními partnery plánují rozvíjet spolupráci v rámci dalších projektů i v budoucnu. Dalších 5 % dotazovaných navázalo kontakty, jež hodlá prohlubovat, avšak ne v rámci tohoto operačního programu. Pouze 2 % dotazovaných uvedly, že ve spolupráci nehodlají v budoucnu pokračovat.

Obr. 15: *Budoucí spolupráce se současnými partnery*
 Zdroj: *Vlastní šetření a tvorba*

Otázka č. 5: Plánujete v budoucnu v rámci tohoto programu navázat spolupráci s novými přeshraničními partnery?

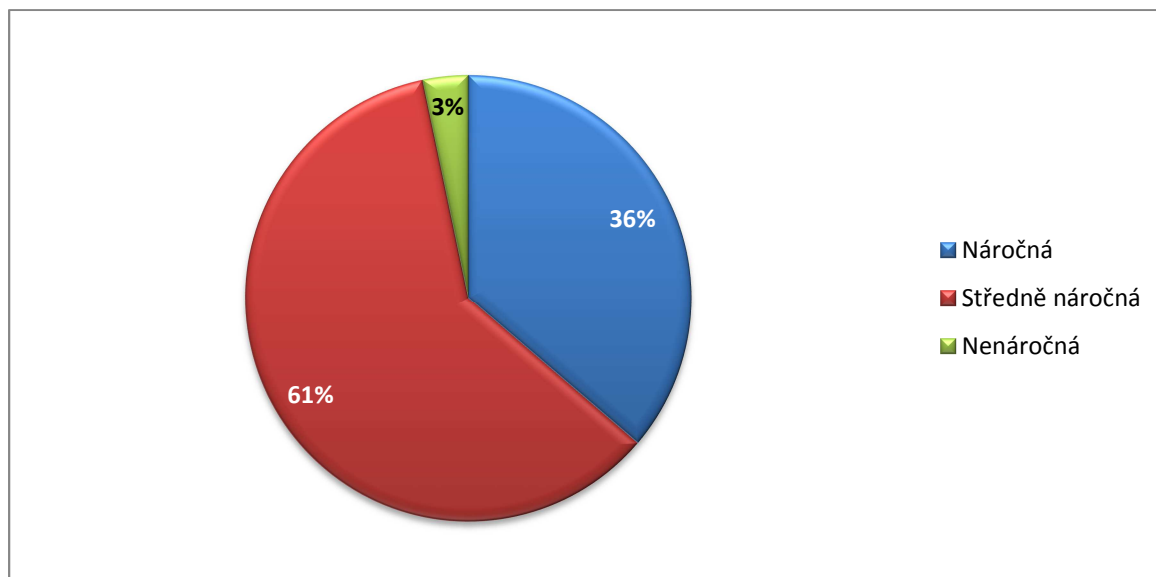
Otázka č. 5 směřovala taktéž k budoucí spolupráci, avšak tentokrát k úvahám o navázání kontaktů s novými přeshraničními partnery. I v tomto případě uvedla většina respondentů, 62 % (56 účastníků výzkumu), že plánuje tyto nové kontakty navázat. Následujících 34 % tázaných tvrdí, že o této možnosti zatím neuvažovali. Celkem 4 účastníci výzkumu (4 %) nemají vůbec v plánu v budoucnu nové kontakty navazovat.

Obr. 16: *Budoucí spolupráce s potencionálními novými partnery*
 Zdroj: *Vlastní šetření a tvorba*

Otázka č. 6: Jaká pro Vás byla realizace projektu/projektů po administrativní stránce?

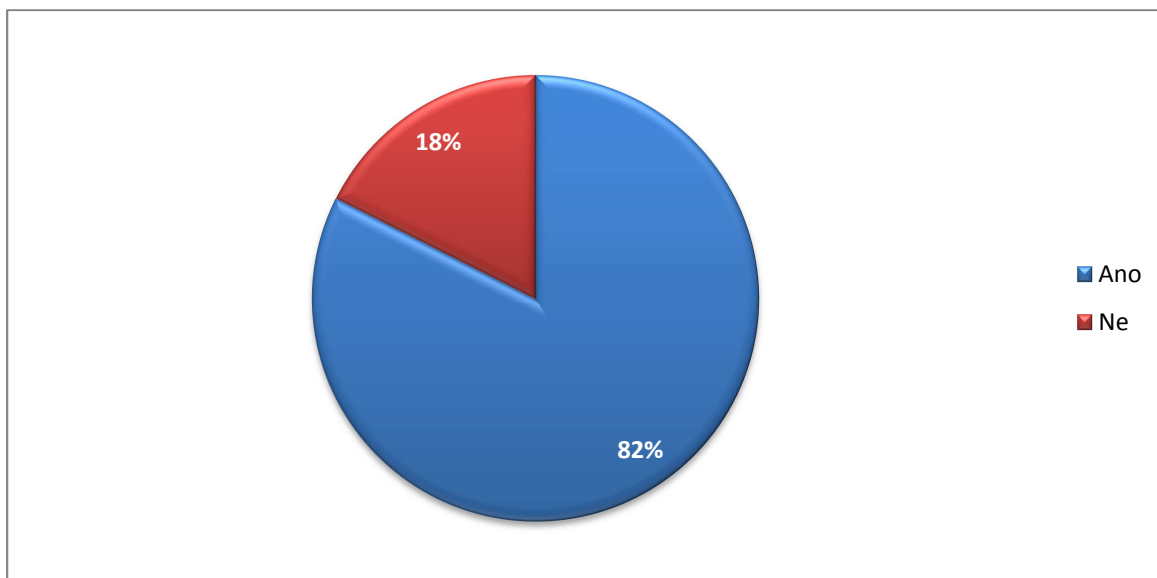
V rámci další otázky byla hodnocena náročnost realizace projektů po administrativní stránce. Většina realizátorů projektů, celkem 61 % (55 respondentů), ji vyhodnocuje jako středně náročnou. Následujících 36 % (33 respondentů) udává, že realizace projektů pro ně byla po administrativní stránce náročná. Pouze 3 % realizátorů projektů považují tuto oblast přeshraniční spolupráce za nenáročnou.

Obr. 17: Náročnost realizace projektů po administrativní stránce
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 7: Považujete dostupné informace k operačnímu programu za srozumitelné?

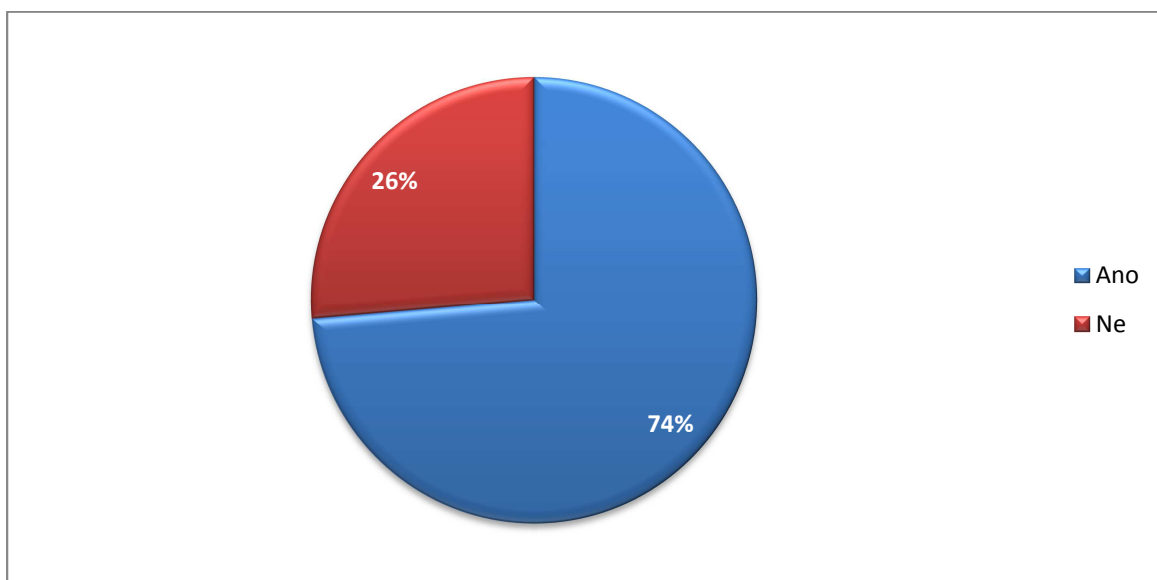
V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťována také srozumitelnost informací k operačnímu programu. Převážná většina respondentů, 75 subjektů (82 %) považuje tyto informace za dostatečně srozumitelné. Existuje ovšem také dalších 16 subjektů (18 %), které informace k operačnímu programu za srozumitelné nepovažují.

Obr. 18: Srozumitelnost informací dostupných k operačnímu programu
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 8: Považujete dostupné informace k operačnímu programu za dostačující?

Otázka o srozumitelnosti informací o operačním programu byla následována také otázkou o dostatečnosti těchto informací. Větší část dotazovaných, 67 subjektů (74 %) označilo informace za dostatečné, ovšem zbylých 24 dotazovaných (26 %) považují informace k operačnímu programu naopak za nedostatečné. Z toho vyplývá, že v některých případech i ti, kteří považují informace za srozumitelné, shledávají, že pro ně nejsou plně dostačující.

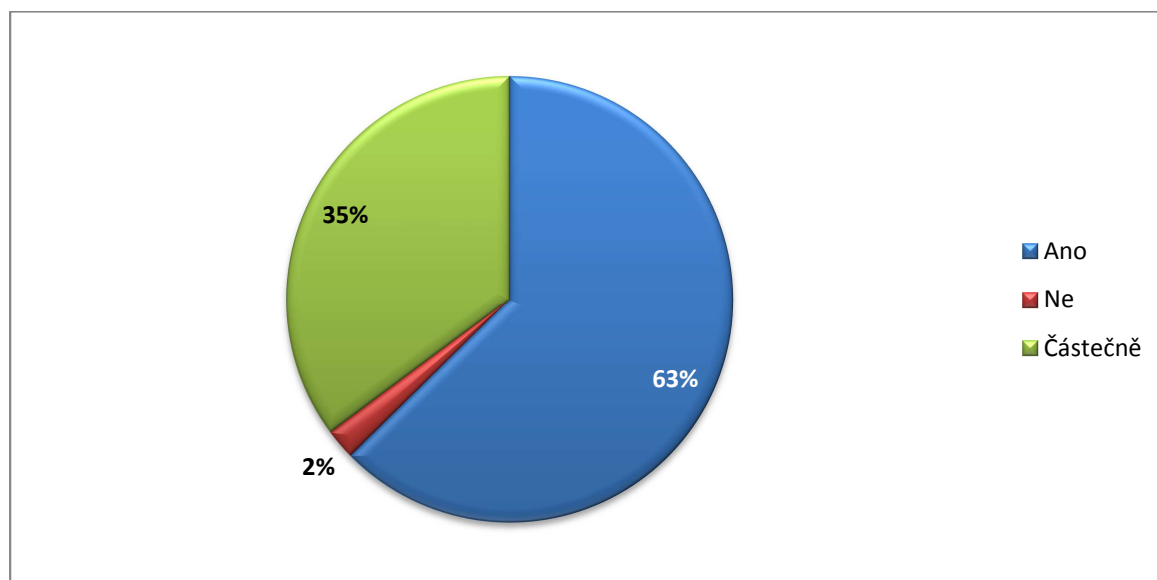

Obr. 19: Dostatečnost informací dostupných k operačnímu programu
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 9: Splnil operační program Vaše očekávání?

Dále bylo zjišťováno, do jaké míry operační program naplnil očekávání zainteresovaných osob. Větší část, 63 % (57 dotazovaných), uvedla, že operační program naplnil jejich

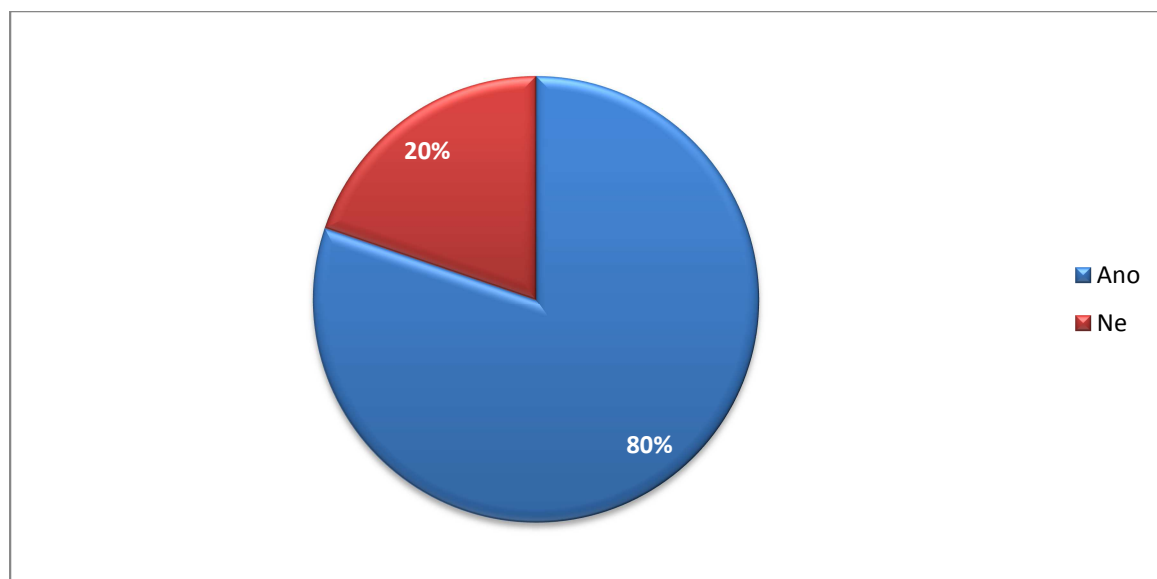
očekávání. Dalších 35 % těchto respondentů zvolila možnost, že operační program splnil jejich očekávání částečně, zatímco 2 dotazovaní (2 %) uvedli, že jejich očekávání realizací projektu naplněna nebyla.

Obr. 20: *Naplnění očekávání realizátorů operačního programu*
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

Otázka č. 10: Existují podle Vás nedostatky v řízení, které komplikují realizaci operačního programu?

Účelem poslední otázky bylo zjistit, zda se dotazovaní při praktické realizaci svých projektů setkali s nedostatky, které je komplikovaly. Převážná většina, 80 % respondentů (73 subjektů) uvedlo, že na tyto nedostatky narazilo. Zbývajících 20 % respondentů nedostatky při realizaci svých operačních programů neshledalo.

Obr. 21: *Nedostatky komplikující realizaci operačního programu*
Zdroj: Vlastní šetření a tvorba

5.2.3 Shrnutí kvalitativního výzkumu

V první části kvalitativního výzkumu byly uvedeny příklady úspěšných projektů a taktéž bylo provedeno obecné zhodnocení dopadů Operačního programu přeshraniční spolupráce na obec Sidonii, ležící na území česko-slovenské státní hranice. Jako úspěšné projekty týkající se obce Sidonie lze uvést například dobudování paralelní cesty vedle státní cesty v oblasti Vlárského průsmyku, projekt Atraktivní místa pohraničí Horné Srnie-Brumov-Bylnice, či Info government centrum a projekt Čo robíš sused – na návštěvě s internetom. Dalšími úspěšnými projekty uvedenými v této části práce jsou: Česko-Slovenský pohyblivý betlém Horní Lideč, Příroda nezná hranic a Rekonstrukce a výstavba stezek pro pěší a cyklisty – napojení na síť stezek. Jedná se pouze o velmi stručnou ukázkou, úspěšně realizovaných projektů je reálně mnohem více, jak dokládají i následující zjištěné skutečnosti.

V další části kvalitativního výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření mezi realizátory Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko, jehož účelem bylo zjistit názory dotazovaných, vycházející z jejich vlastních zkušeností. Po sběru odpovědí a analýze získaných výsledků lze říci, že i přes zjištěné drobné nedostatky, je hodnocení Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko jeho realizátory vesměs kladné. Nejvíce negativních odpovědí bylo zjištěno u otázky č. 10, zda existují nedostatky v řízení Operačního programu, které komplikují jeho realizaci? Celkem 80 % respondentů tyto nedostatky shledala, zatímco 20 % se vyjádřilo v tom smyslu, že žádné nezaznamenali.

V rámci dotazníkového šetření byla zjišťována také srozumitelnost a dostatečnost informací dostupných k Operačnímu programu. Celých 82 % dotazovaných považuje informace k Operačnímu programu za srozumitelné, avšak za dostatečné tyto informace považuje již méně respondentů, konkrétně 74%. Je tak zřejmé, že i na tuto oblast by bylo vhodné se v příštím programovém období zaměřit, neboť i někteří z těch, kteří považují informace za srozumitelné, je nepovažují za plně dostačující. Jestliže nejsou realizátory projektů, či potenciálními realizátory považovány informace dostupné k Operačnímu programu za srozumitelné a dostatečné, může docházet k uskutečňování nižšího počtu projektů, než kdyby byly informace srozumitelné a jasné. Může proto nastat jistá demotivace na straně účastníků Operačního programu.

Další otázka byla zaměřena na hodnocení náročnosti realizace Operačního programu po administrativní stránce, kdy ji 61 % považuje za středně náročnou. Následujících 36 % udává, že realizace projektů pro ně byla po administrativní stránce náročná a pouze 3 % realizátorů projektů považují tuto oblast přeshraniční spolupráce za nenáročnou. Jedná se však o součást Operačního programu, kterou nelze obejít či nějak významně zjednodušit, protože je vždy třeba ze strany žadatelů o finanční příspěvek zorientovat se v informacích o Operačním programu, komunikovat s přeshraničním partnerem, sestavit žádost, počkat na její vyhodnocení a poté uzavřít/neuzavřít smlouvu mezi zúčastněnými stranami. Je třeba také zajistit, aby byly schváleny pouze ty projekty, které reálně pomohou k rozvoji přeshraniční spolupráce a k dosažení požadovaných výsledků a dopadů, a aby touto cestou byla zajištěna efektivita celého Operačního programu.

Následně byla zjišťována také míra, do jaké splnil Operační program očekávání jeho účastníků. Větší část (63 %) uvedla, že operační program naplnil jejich očekávání. Další 35 % těchto respondentů zvolila možnost, že operační program splnil jejich očekávání částečně, zatímco pouze 2 dotazovaní (2 %) uvedli, že jejich očekávání realizací projektu naplněna nebyla. Co se týče hodnocení spolupráce se zahraničními partnery, opět největší část, 64 % respondentů, bylo se svým přeshraničním partnerem a s jejich vzájemnou spoluprací

spokojeno, a vyhodnotilo tuto spolupráci jako bezproblémovou. Menší část, 35 % respondentů, tvrdí, že spolupráce s jejich přeshraničním partnerem probíhala s občasnými problémy a pouze 1 respondent označil tuto spolupráci jako komplikovanou a problematickou.

K pozitivnímu hodnocení Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2007 - 2013 se přidává také pan doktor Horáček, ředitel Odboru evropské územní spolupráce, který jej celkově hodnotí jako úspěšný. Letos podle něj proběhlo poslední zasedání Monitorovacího výboru, který schvaloval Žádosti o poskytnutí finančního příspěvku, proto už nebudou v tomto programovém období uzavírány další smlouvy, pouze budou realizovány schválené projekty. Pozitivní zprávou je, že peněžní prostředky alokované z fondu ERDF budou podle pana doktora v programovém období 2007 – 2013 vyčerpány, nebude tedy nutno je vracet zpět do fondu Evropské unie.

Co se pravděpodobně nepodaří v programovém období 2007 - 2013 naplnit, jsou, podle ředitele Odboru evropské územní spolupráce, monitorovací indikátory týkající se jednotlivých prioritních os. Je totiž složité předpovědět cenu materiálu a služeb potřebných k realizaci projektů a také zájem samotných realizátorů o jednotlivé projekty. Pokud ovšem některé monitorovací indikátory nebudou v rámci současného programového období naplněny, je nutné tyto skutečnosti dostatečně zdůvodnit Evropské komisi. Co se týče nejlepších výsledků v rámci plnění monitorovacích indikátorů, uvádí pan doktor Horáček jako nejúspěšnější OP Přeshraniční spolupráce na straně České republiky a Polska. Způsob a realizace přeshraniční spolupráce s každým ze sousedních států jsou však jedinečné a probíhají různým způsobem, nelze proto při celkovém hodnocení vycházet pouze z plnění monitorovacích indikátorů.

Další dvě otázky v rámci dotazníkového šetření byly zaměřeny na možnosti budoucí spolupráce se současnými a s potencioálními novými přeshraničními partnery. Odpovědi na tyto dvě otázky byly velmi pozitivní, neboť celých 91 % dotazovaných odpovědělo, že se svými současnými přeshraničními partnery plánují rozvíjet spolupráci v rámci dalších projektů i v budoucnu. Dalších 5 % dotazovaných navázalo kontakty, jež hodlá prohlubovat, avšak ne v rámci tohoto Operačního programu. Pouze 2 % dotazovaných uvedly, že ve spolupráci nehodlají v budoucnu pokračovat. Spolupráci s novými přeshraničními partnery plánuje v budoucnu navázat 62 % respondentů. Následujících 34 % tázaných tvrdí, že o této možnosti zatím neuvažovalo. Celkem 4 účastníci výzkumu (4 %) nemají v plánu v budoucnu nové kontakty navazovat. Lze proto tvrdit, že pokud dotazovaní, kteří se tak vyjádřili, budou opravdu rozvíjet spolupráci se současnými ale i s novými partnery (plus se zapojí i zcela nové subjekty), má OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v budoucím období 2014 – 2020 opět dobré předpoklady být mezi realizátory projektů úspěšným a vyhledávaným Operačním programem.

Co se týče OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v budoucím programovém období 2014 – 2020, bude pro tyto účely podle ředitele Odboru evropské územní spolupráce alokována z fondu ERDF částka 90 mil. €. V rámci nového programového období dojde také k některým změnám. Jak již bylo uvedeno v rámci literární rešerše, budou zpřísněny podmínky, realizátoři projektů budou povinni místo dosavadních dvou kritérií splnit tři kritéria spolupráce, kdy pan doktor Horáček dodává, že povinnými jsou společná příprava a společná realizace a jako třetí kritérium si mohou realizátoři projektů vybrat buďto společný personál nebo společné financování. Náročnější bude realizace projektů i z pohledu naplnění monitorovacích indikátorů a výstupů projektu, jež bude Evropská komise důrazněji sledovat.

Tyto indikátory budou stanoveny pro každou investiční prioritu a každý projekt bude muset přispět k jejich naplnění. O finanční prostředek budou moci žádat veřejnoprávní organizace, neziskové organizace a podnikatelské subjekty. Pro každou prioritní osu bude zpřesněn seznam oprávněných žadatelů.

Operační program přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2014 – 2020 bude zaměřen na následující oblasti:

- Podpora investování podniků do výzkumu a inovací a vytváření propojení a synergií mezi podniky, centry výzkumu a vývoje a vysokoškolským vzdělávacím prostředím.
- Investice do vzdělávání, odborné přípravy a školení za účelem získávání zručností a celoživotního vzdělávání, a to vypracováním a naplňováním společných programů vzdělávání, odborné přípravy a školení.
- Zachování, ochrana, propagace a rozvoj přírodního a kulturního dědictví; ochrana a obnova biologické rozmanitosti, ochrana a obnova půdy a podpora ekosystémových služeb, včetně sítě NATURA 2000 a ekologické infrastruktury.
- Podpora právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany a institucemi.

Další oblastí, na kterou Operační program v období 2014 – 2020 i nadále pamatuje, jsou, jak uvádí ředitel Odboru evropské územní spolupráce, také mikroprojekty. Návrh Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2014 - 2020 byl již odeslán Evropské komisi ke schválení, komise také obdržela odpovědi na posledních 7 připomínek a se schválením Operačního programu se počítá do konce května, nejpozději do poloviny června roku 2015. Po jeho schválení bude docházet dále k jednáním na úrovni států a zástupců krajů z České i Slovenské republiky, především v podobě zasedání Monitorovacího výboru. První výzva v rámci Operačního programu v období 2014 – 2020 je prozatím podle ředitele Odboru evropské územní spolupráce naplánována na podzim roku 2015.

6. ZÁVĚR

Přeshraniční spolupráce podél česko-slovenské státní hranice je v důsledku vícerych skutečností (společná minulost v rámci jednoho státního útvaru, historické vazby, podobnost jazyka a kultury) specifická. Spolupráce byla realizována i v minulosti, avšak nové formy a intenzitu nabyla po rozdělení a vyhlášení samostatnosti České a Slovenské republiky, a také v souvislosti s možností čerpat podporu z fondů EU v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v současnosti v programovém období 2007 - 2013 a již zanedlouho v novém programovém období 2014 - 2020. Odlišnost přeshraniční spolupráce České republiky a Slovenska nespátřuje ředitel Odboru evropské územní spolupráce pouze v souvislostech, které vyplývají z jejich společného historického vývoje, ale také v zaměření samotného Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR a Slovenska na rozdíl od Operačních programů realizovaných s ostatními sousedními státy. Tato odlišnost se projevuje v tom smyslu, že OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko klade větší důraz na podporu a rozvoj společné kultury a folklóru.

Cílem této práce bylo provést hodnocení přeshraniční spolupráce České republiky a Slovenska, přičemž pro tyto účely byla práce rozdělena na tři části a autorkou byly stanoveny tři dílčí cíle. V první části byla hodnocena průchodnost hranice mezi Českou a Slovenskou republikou a byla hledána odpověď na otázku, jakou funkci tato hranice plní. Bylo zjištěno, že rozdělení Československa sice způsobilo narušení přeshraničního společenství, ovšem v posledních letech opět dochází k obnově a navazování kontaktů dřívějších. Tento fakt přináší jisté zjednodušení v tom smyslu, že není třeba budovat vzájemné vtahy „od nuly“, ale je možno navázat na ty dřívější. Evropská unie v současné době iniciuje integraci a přeshraniční spolupráci a podporuje otevírání hranic, což představuje šanci právě i pro obnovu česko - slovenské spolupráce.

Hranice České republiky a Slovenska je v současné době otevřená a jako taková netvoří fyzickou bariéru. Tuto bariéru by bylo možno v takovém případě hledat jinde, a to v myšlení občanů zainteresovaných států. Po provedeném výzkumu lze však konstatovat, že tento problém se česko-slovenské hranice netýká. To, že hranice mezi Českou republikou a Slovenskou republikou není v současné době vnímána jako bariéra, ale spíše jako prostor zprostředkování, dokazuje kromě rozvoje a obnovy spolupráce a kladného vzájemného vztahu obou národů také to, že každodenně dochází k pohybu přes hranice za zaměstnáním. I samotní občané hranici často ignorují, či je jim její existence lhostejná, nepovažují ji tedy v žádném případě za bariéru. Nakonec zjištění, že tato hranice plní funkci zprostředkovací, potvrzují i výsledky kvantitativního a kvalitativního výzkumu, které budou rozebrány níže.

Druhým dílčím cílem bylo zhodnotit přeshraniční spolupráci České a Slovenské republiky pomocí analýzy realizovaných projektů a odpovědět na otázku, zda je tato spolupráce v současném programovém období 2007 – 2013 efektivní. V prvé řadě bylo zkoumáno rozdělování finančních prostředků z fondu ERDF v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce 2007 - 2013, kdy autorka zjistila, že nejméně finančních prostředků bylo přiděleno právě na účely přeshraniční spolupráce České a Slovenské republiky – konkrétně 92,74 milionů €. Největší množství finančních prostředků bylo vyčleněno pro potřeby přeshraniční spolupráce České republiky a Německa, celkem 322,91 milionů €. Jestliže budeme konfrontovat tyto údaje s výsledky Zichova výzkumného projektu zvaného "Přeshraniční vlivy působící na místní společenství českého pohraničí", které jsou uvedeny na straně 32 a dále, je toto rozdělení finančních prostředků logickým vyústěním.

V rámci Zichova výzkumu totiž bylo zjištěno, že vztah mezi sousedními státy může být dominantní, symetrický nebo reciproční. Dominantní vztah, kde dominance je na straně zahraničního partnera se, v našem případě, projevuje především na hranicích s Německem. Tomuto tvrzení dávají za pravdu i Zichovi respondenti vyjadřující se ke zrušení hranic s jednotlivými sousedními státy České republiky. Nejméně respondentů se vyjádřilo pro odstranění hranice v česko-bavorském pohraničí. Recipročnímu vztahu odpovídá vztah se Slovenskem a Polskem. V recipročním vztahu mohou být jednotlivé případy interakce asymetrické, v dlouhodobější perspektivě se však jednání obou stran navzájem vyvažuje a vztah je tedy v rovnováze. Hranice se Slovenskem a Polskem je hranice s malou jazykovou bariérou, hranice mezi sousedy s podobnou historií i kulturou. Pocit ohrožení ze strany zahraničního souseda je tedy minimální. Je proto zřejmé, že při rozvoji přeshraničních vztahů je třeba klást důraz právě a především na oblast, kde jsou, a doposud v historickém kontextu byly, vztahy poněkud komplikovanějšího charakteru, tedy na oblast česko – německého pohraničí, kam také byla zacílena z evropských fondů nejvyšší finanční částka.

Přestože současné programové období bylo naplánováno pro roky 2007 – 2013, čerpání alokovaných zdrojů bylo započato až v roce 2008, tedy 14. 4. 2008, kdy byla vyhlášena první výzva. Nejvíce finančních prostředků (54 %) z předurčené částky 92,74 milionů € bylo poskytnuto na realizaci aktivit spadajících pod prioritní osu 1, zaměřenou na Podporu socio-kulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce. Další 40 % zmíněných prostředků bylo přiděleno na aktivity prioritní osy 2, zaměřené na Rozvoj dostupnosti přeshraničního území a životního prostředí. Zbýlých 6 % bylo alokováno pro potřeby podpůrné prioritní osy 3, zaměřené na Technickou pomoc. I z tohoto zmíněného rozdělení vyplývá již naznačená skutečnost, že analyzovaný Operační program byl v současném programovém období zaměřen především na rozvoj společnosti, společné kultury a folklóru, turistiky a také hospodářské situace místních obyvatel pohraničí.

Dále bylo zjištěno, že v letech 2007 – 2013 bylo nejvíce finančních prostředků vyčerpáno v rámci prioritní osy 1, celkem 67,4 % (33 751 985 € z celkového závazku 50 079 676 €). V rámci prioritní osy 2 bylo využito 60,77 % (22 543 518 € z celkového závazku 37 096 057 €). Přitom v roce 2013 lze již vidět pozitivní trend v tom smyslu, že v rámci prioritní osy 2 bylo čerpáno procentuálně i číselně větší množství finančních prostředků v porovnání s uživateli preferovanější prioritní osou 1. Na základě tohoto údaje je možno konstatovat, že finanční prostředky jsou v současné době v rámci obou prioritních os čerpány téměř rovnoměrně. V oblasti první prioritní osy bylo v letech 2007 - 2013 nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 1.5 Rozvoj přeshraniční turistiky, zatímco v oblasti druhé prioritní osy bylo nejvíce prostředků čerpáno pro opatření 2.1 Rozvoj dopravní infrastruktury a dostupnosti pohraničí.

Další zkoumanou oblastí byl dosažený pokrok v oblasti jednotlivých prioritních os (hodnocení monitorovacích indikátorů), přičemž výsledky jsou takové, že při realizaci projektů zařazených pod prioritní osu 1 bylo dosaženo ke konci roku 2013 naplánovaných cílů u 7 ukazatelů z 11, a přitom u některých z nich došlo k naplnění cíle vysoko nad původně očekávanou hodnotou. U prioritní osy 2 byly naplněny zatím pouze 4 cíle z 11, je však nutno dodat, že programové období 2007 - 2013 zatím nebylo ukončeno, takže výsledky se mohou ještě mírně změnit. I přesto ovšem nelze očekávat, že budou všechny monitorovací indikátory naplněny, což bude třeba dostatečně zdůvodnit Evropské komisi. Pro potřeby prioritní osy 3 byly stanoveny 2 cíle, které také byly splněny, neboť jejich dosažení bylo potřebné pro následné čerpání finančních prostředků pro první dvě prioritní osy.

Z analýzy Smlouv o poskytnutí finančního příspěvku uzavřených do 3. února 2015 vyplývá, že k uvedenému datu dosahovaly oprávněné výdaje (výdaje vázané smlouvami) výše 91 669 180 €, tedy zhruba o milion € méně, než je celková alokace pro dobíhající období 2007 – 2013. Procentní rozložení oprávněných výdajů podle prioritních os se s menším, dvouprocentním, rozdílem shoduje s původní alokací pro celé programové období 2007 – 2013. O úspěšnosti Operačního programu svědčí mimo jiné také skutečnost, zda celková alokovaná částka bude i efektivně vyčerpána. Podle pana doktora Horáčka, ředitele Odboru evropské územní spolupráce, peněžní prostředky alokované z fondu ERDF v programovém období 2007 – 2013 opravdu vyčerpány budou, nebude tedy nutno je vracet zpět do fondů Evropské unie.

Na základě provedeného výzkumu hodnotí autorka práce Operační program přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v letech 2007 – 2013 jako úspěšný a také efektivní. Za pravdu tomuto tvrzení dávají právě pozitivní výsledky kvantitativního výzkumu, uvedeného výše, a taktéž i výsledky kvalitativního výzkumu, kdy respondenti Operační program hodnotili vesměs kladně. Společný technický sekretariát v Bratislavě již v roce 2013 uvedl, že dosavadní slovensko-česká přeshraniční spolupráce a implementace stále trávajícího programového období 2007-2013 prokázala, že realizované projekty rozšířily či obnovily dosavadní spolupráci přeshraničních partnerů a program plní základní kritérium přeshraničních projektů, tedy vytvoření, obnovení anebo aktivní spolupráci přeshraničních struktur. Stejně tak i kvalita přeshraničního partnerství má prostřednictvím realizovaných projektů jednoznačně rostoucí tendenci, jako i schopnost udržení vzájemných vztahů. K pozitivnímu hodnocení Operačního programu se přidává také ředitel Odboru evropské územní spolupráce, který jej taktéž považuje za úspěšný.

Poslední část této práce byla zaměřena na programové období 2014 – 2020 a třetím dílčím cílem tedy bylo odpovědět na otázku, jak bude probíhat a jak se bude vyvíjet přeshraniční spolupráce ČR a Slovenska v budoucnu, zda oproti současnosti nastanou nějaké změny či nikoliv. Na základě provedeného kvalitativního výzkumu (dotazníkového šetření a rozhovoru) byly zjištěny tyto výsledky: Co se týče budoucí spolupráce, celých 91 % dotazovaných v rámci dotazníkového šetření odpovědělo, že se svými současnými přeshraničními partnery plánují rozvíjet spolupráci v rámci dalších projektů i v budoucnu. Dalších 5 % dotazovaných navázalo kontakty, jež hodlá prohlubovat, avšak ne v rámci tohoto operačního programu. Jen 2 % dotazovaných uvedly, že ve spolupráci nehodlají v budoucnu pokračovat.

Spolupráci s novými přeshraničními partnery plánuje v budoucnu navázat 62 % respondentů. Následujících 34 % tázaných tvrdí, že o této možnosti zatím neuvažovalo. Celkem 4 účastníci výzkumu (4 %) nemají v plánu v budoucnu nové kontakty navazovat. Z těchto výsledků plyne, že pokud dotazovaní, kteří se tak vyjádřili, budou opravdu rozvíjet spolupráci se současnými ale i s novými partnery (plus se zapojí i úplně nové subjekty), má OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v budoucím období 2014 – 2020 opět dobré předpoklady být mezi realizátory projektů úspěšným a vyhledávaným Operačním programem. Plánovaná částka alokovaná z fondu ERDF, 90 mil. €, by tedy teoreticky mohla být opět efektivně využita pro potřeby rozvoje česko – slovenského pohraničí.

V programovém období 2014 – 2020 budou na základě rozhodnutí Evropské komise také zpřísněny podmínky, kdy realizátoři projektů budou povinni místo dosavadních dvou kritérií splnit tři kritéria spolupráce. Náročnější bude realizace projektů i z pohledu naplnění

monitorovacích indikátorů a výstupů projektu, jež bude Evropská komise důrazněji sledovat. Tyto indikátory budou stanoveny pro každou investiční prioritu a každý projekt bude muset přispět k jejich naplnění. O finanční prostředky budou moci žádat veřejnoprávní organizace, neziskové organizace a podnikatelské subjekty. OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko v budoucím programovém období bude klást důraz především na inovace, výzkum, vzdělávání, životní prostředí a i nadále také na mikroprojekty. Se schválením Operačního programu ze strany Evropské komise se počítá do konce května, nejpozději do poloviny června roku 2015 a vyhlášení první výzvy na předkládání projektů v rámci Operačního programu v období 2014 – 2020 je prozatím naplánováno na podzim roku 2015.

I přes celkové kladné hodnocení Operačního programu, byly na základě dotazníkového šetření zjištěny i některé drobné nedostatky, které mohou bránit jak straně realizátorů Operačního programu, tak i straně jeho tvůrců, plně využít potenciál tohoto programu. Nedostatky, které byly zjištěny, se týkají programového období 2007 – 2013, proto by bylo vhodné se jimi podrobněji zabývat a pokusit se nalézt jejich řešení, které by bylo zohledněno tvůrci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2014 – 2020, ještě před jeho započítáním a vyhlášením nové výzvy. První problém, který byl zjištěn, se týká nedostatků v řízení Operačního programu, které potvrdilo celých 80 % dotazovaných realizátorů projektů. Pro hlubší analýzu identifikovaného nedostatku v rámci této práce nebyl prostor, autorka však doporučuje jako vhodné řešení provést ze strany tvůrců OP podrobnější šetření mezi jeho realizátory a zjistit tak, kde vidí zásadní problém, navrhnout vhodné varianty řešení a poté dále pracovat na jeho eliminaci.

V rámci dotazníkového šetření byla zjišťována i srozumitelnost a dostatečnost informací dostupných k Operačnímu programu. Bylo zjištěno, že 82 % dotazovaných považuje informace k Operačnímu programu za srozumitelné, avšak za dostatečné tyto informace považuje již méně respondentů, a to 74%. Je zřejmé, že i na tuto oblast by bylo vhodné se v příštím programovém období zaměřit, neboť i někteří z těch, kteří považují informace za srozumitelné, je nepovažují za plně dostačující. Jestliže nejsou realizátory projektů, či potencionálními realizátory považovány informace dostupné k Operačnímu programu za srozumitelné a dostatečné, může docházet k realizaci nižšího počtu projektů, než kdyby byly informace srozumitelné a jasné. Následně může také docházet k jisté demotivaci na straně účastníků Operačního programu. Proto i zde autorka doporučuje provést šetření mezi realizátory projektů, neboť oni sami nejlépe vědí, s jakými problémy se v praxi setkávají, a vidí tak Operační program z jiného úhlu, než jeho tvůrci. Celkové doporučení autorky spočívá v zefektivnění a prohloubení komunikace mezi oběma zainteresovanými stranami.

7. POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje:

BINEK, Jan a Iva GALVASOVÁ. *Rozvojový interaktivní audit*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2011, 148 s. ISBN 978-80-904308-9-1.

BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009, 79 s. ISBN 978-80-7408-014-2.

Czecho-Slovak borderland development study, Slovako-Czech borderland development study. Ed. 1st. Brno: Institute for Spatial Development, 2009, 77 s., [1] složený l. barev. obr. příl. ISBN 978-80-903928-9-2.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Euroregiony v České republice*. Praha: Český statistický úřad, 2007, s. 5, 54 s. ISBN 978-80-250-1288-8.

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 743 s. ISBN 80-7325-015-2.

FORET, Miroslav. *Marketingový průzkum. Poznáváme svoje zákazníky*. Brno: Computer press, 2008. s. 14. ISBN 978-80-251-2183-2.

HALÁS, Marián. *Cezhraničné väzby, cezhraničná spolupráca: na príklade slovensko-českého pohraničia s dôrazom na jeho slovenskú časť*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2005, 152 s. ISBN 80-223-2054-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ a Jan SEGER. *Statistika pro ekonomy*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 415 s. ISBN 80-86419-30-4.

CHOVANČÍK, Martin a Vít DOČKAL. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, 140 s. ISBN 80-210-3751-2.

JERÁBEK, Milan, Jaroslav DOKOUPIL a Tomáš HAVLÍČEK. *České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 296 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-200-1051-3.

KÁBELE, Stanislav. *Orosené vzpomínky nestárnou, aneb, Byli jsme ochránci státních hranic Československa: úvahy, rozhovory, povídky, příběhy*. Divišov: Orego, 2012, 127 s. ISBN 978-80-87528-06-8.

KLOUDOVÁ, Jitka. *Evropská unie: historie a současnost ekonomického prostředí*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, 2005, 190 s. ISBN 80-7318-265-3.

LUKÁŠKOVÁ, Eva, Eva HOKE a Marek TOMAŠTÍK. *Strukturální politika*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 2011, 121 s. ISBN 978-80-7454-116-2.

MINAŘÍK, Bohumil. *Statistika I. Popisná statistika*. Brno: 2009. s. 163, 164, 171. ISBN 978-80-7375-152-4.

NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 75 s. ISBN 978-80-86754-78-9.

PANFIL, Tomasz. *Evropská unie: vše, co bychom měli vědět*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003, 48 s. ISBN 80-7200-805-6.

PEKOVÁ, Jitka a Jana ZAPLETALOVÁ. *Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě : VŠE Praha 2.12.2005*. Praha: Ústav geoniky AV ČR, 2005, 118 s. ISBN 80-86407-08-x.

SOVINSKÝ, Jaroslav. *Státní hranice Československa a České republiky*. Vyd. 1. Praha: Všehrd, 2005, 310 s. ISBN 80-85305-42-9.

SURYNEK, Alois, Eva KAŠPAROVÁ a Růžena KOMÁRKOVÁ. *Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999, 119 s. ISBN 80-7079-203-5.

TREGER, Anna. *Inside the European Union*. Voznice: Leda, 2008, 199 s. ISBN 978-80-7335-156-4.

UJEC, Jindřich. *Evropská unie*. Vyd. 1. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005, 52 s. ISBN 80-86764-38-9.

ZICH, František. *Přeshraniční vlivy působící v českém pohraničí*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2008, 189 s. ISBN 978-80-7414-092-1.

Internetové zdroje:

ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem disparita [online]*. [Cit. 2014-08-05]. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/disparita>>.

ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Pojem integrace [online]*. [Cit. 2014-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/integrace>>.

CENTRÁLNY REGISTER ZMLÚV. *Centrálny register zmlúv [online]*. [Cit. 2014-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.crz.gov.sk/index.php?ID=114394&art_zs2=&art_predmet=&art_ico=&art_suma_spolu_od=&art_suma_spolu_do=&art_datum_zverejnene_od=&art_datum_zverejnene_do=&art_rezort=0&art_zs1=&nazov=224&art_ico1=&odoslat=Vyh%C4%BEada%C5%A5>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Mapa euroregionů [online]*. 2011 [2014-08-05]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_v_cr_k_31_12_2011/\\$File/euroregiony_cr_2011.jpg](http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/mapa_euroregionu_v_cr_k_31_12_2011/$File/euroregiony_cr_2011.jpg)>.

EUROPA.EU. *Glossary. Structural Funds and Cohesion Fund [online]*. [Cit. 2015-03-06]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/structural_cohesion_fund_en.htm>.

EUROREGION SILESIA. *Programy EU na podporu přeshraniční spolupráce [online]*. [cit. 2014-08-27]. Dostupné z WWW: <http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU>.

EUROSKOP. *E-F. Ekonomická integrace [online]*. [Cit. 2014-08-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/285/sekce/e-f/>>.

EUROSKOP. *R-S. Strukturální fondy [online]*. [Cit.2014-08-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/290/sekce/r-s/>>.

EVROPA 2045. *Encyklopedie [online]*. [Cit. 2014-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=2&tema=64>>.

HALÁS, Marián. *Development of Cross-border Cooperation and Creation of Euroregions in the Slovak Republic [online]*. 2007. [Cit. 2014-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://geography.upol.cz/soubory/lide/halas/clanky/Halas-MGR.pdf>>.

KUTSCHERAUER, Alois a kol. *VŠB-Technická univerzita Ostrava. Regionální disparity [online]*. 2010. [Cit. 2014-08-05]. s. 8. Dostupné z WWW: <http://alkut.cz/edice_cd/cd10_regdis_monografie/pdf/region_disparity_monografie.pdf>.

METODICKÁ PODPORA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE. *Definice pojmu disparita [online]*. [Cit. 2014-08-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti v programovém období 2007 – 2013 [online]*. 2014. [Cit. 2014-08-13]. s. 54, Dostupné z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/8db7b709-bce3-4fa8-b0c8-437f1610a10c/CMZ_2014_IIQ_elektronicka.pdf>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropská územní spolupráce [online]*. [Cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace>>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 [online]*. [Cit. 2014-08-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Evropska-uzemni-spoluprace/OP-CR-Slovensko>>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Strukturální politika v období 2014 – 2020 – návrh nařízení vztahující se na všechny strukturální nástroje EU [online]*. 2011. [Cit. 2014-08-04]). Dostupné z WWW: <https://www.mmr.cz/getmedia/a16fd714-0190-4180-b84d-f7c39509bdc3/01_Strukturalni-politika-v-obdobi-2014-2020-navr.pdf>.

PALÁN, Josef. *Parlament České republiky. Regionální politika Evropské unie [online]*. 2009 [Cit. 2014-08-04]. s. 1. Dostupné z WWW: <www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53868>.

POSTRÁNECKÝ, Josef. *Regionální politika a regionální rozvoj v České republice [online]*. 2010. [Cit. 2014-08-08]. Dostupné z WWW: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2010/2010-05/03_regionalni.pdf>.

PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE SR – ČR. *Operační program přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007-2013 [online]*. 2007. [Cit. 2015-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.sk-cz.eu/sk/uvodna-stranka/programova-dokumentacia/>>.

PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE SR – ČR. *Výroční zprávy o implementaci za roky 2007 – 2013 [online]*. 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013. [Cit. 2015-03-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.sk-cz.eu/sk/uvodna-stranka/materialy-a-dokumenty-materialy-a-dokumenty/vyročne-spravy/>>.

PROGRAM CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE SLOVENSKÁ REPUBLIKA – ČESKÁ REPUBLIKA. *Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2014 – 2020 [online]*. [Cit. 2014-08-13]. Dostupné z WWW: <http://www.sk-cz.eu/sk/uvodna-stranka/2014_2020/>.

RAJČÁKOVÁ, Eva a ŠVECOVÁ, Angelika. *Cross-border Cooperation in Slovak-Czech Border Region under EU Programmes [online]*. 2012. [Cit. 2015-03-06]. Dostupné z WWW: <http://www.crossborders.cz/data/WORKSHOP/Cross-Border_Cooperation_in_Slovak-Czech_Border_Region.pdf>.

SEKCIA RIADENIA PROGRAMOV REGIONÁLNEHO ROZVOJA. Úspešné projekty odprezentované na výročnej konferencii v Bořeticiach [online]. [Cit. 2015-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.sk-cz.eu/sk/uspesne-projekty/uspesne-boretice/>>.

SEKCIA RIADENIA PROGRAMOV REGIONÁLNEHO ROZVOJA. Projekty EÚ ako náplaste na tvári histórie [online]. [Cit. 2015-04-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.sk-cz.eu/sk/uspesne-projekty/>>.

SLOVNÍK ONLINE. *Co je to disparita [online]*. [Cit. 2014-08-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.online-slovník.cz/slovník-cizich-slov/disparita>>.

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Disparita – význam slova [online]*. [Cit. 2014-08-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.net/disparita/>>.

SVOBODOVÁ, Hana a kol. *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky. Regionální politika a regionální rozvoj v ČR [online]*. 2012. [Cit. 2014-08-05]. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/09-regionalni-politika.html>>.

ZOFIA KORDELA-BORCZYK. *The Case for Economic Cooperation and Development in the Central Carpathian Region: The Euroregion Model [online]*. 1996. University of Cambridge. [Cit. 2015-03-06]. Dostupné z WWW: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&cad=rja&uact=8&ved=0CFcQFjAI&url=http%3A%2F%2Fwww.fundacijakarpacka.org%2Fpublikacja-pobierz-5.html&ei=ipP5VI6PIIagyAOm_4L4Bg&usg=AFQjCNG773xIkurli6BJg21gSlwGQ_b3SQ&sig2=dD9M6MH48sgySHTIhkOBqg>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Stupně ekonomické integrace.....	11
Obr. 2: Vývoj cílů strukturální politiky.....	14
Obr. 3: Regiony se soustředěnou podporou v ČR.....	18
Obr. 4: Euroregiony v ČR.....	23
Obr. 5: Rozdělení finančních prostředků z fondu ERDF.....	41
Obr. 6: Alokace finančních prostředků v jednotlivých letech.....	42
Obr. 7: Alokace finančních prostředků podle prioritních os v roce 2007.....	43
Obr. 8: Alokace finančních prostředků podle prioritních os v roce 2013.....	44
Obr. 9: Rozložení oprávněných výdajů podle prioritních os k 3. 2. 2015.....	52
Obr. 10: Rozmístění nejčastějších příjemců a hlavních přeshraničních partnerů.....	55
Obr. 11: Poloha obce Sidonie.....	60
Obr. 12: Místo původu.....	64
Obr. 13: Typ instituce.....	64
Obr. 14: Hodnocení spolupráce se zahraničními partnery	65
Obr. 15: Budoucí spolupráce se současnými partnery.....	66
Obr. 16: Budoucí spolupráce s potenciálními novými partnery.....	66
Obr. 17: Náročnost realizace projektů po administrativní stránce.....	67
Obr. 18: Srozumitelnost informací dostupných k operačnímu programu.....	68
Obr. 19: Dostatečnost informací dostupných k operačnímu programu.....	68
Obr. 20: Naplnění očekávání realizátorů operačního programu.....	69
Obr. 21: Nedostatky komplikující realizaci operačního programu.....	69

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Matice aktérů.....	20
Tab. 2: Struktura OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko 2007 – 2013.....	26
Tab. 3: Názory respondentů na odstranění hranic.....	32
Tab. 4: Čerpání prostředků podle prioritních os k 31. 12. 2013.....	45
Tab. 5: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle místa předkládání žádostí.....	45
Tab. 6: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle státu vedoucího partnera.....	46
Tab. 7: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle splnění podmínek.....	46
Tab. 8: Rozdělení žádostí o finanční prostředky podle zasedání Společného monitorovacího výboru.....	47
Tab. 9: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 1.....	48 a 49
Tab. 10: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 2.....	50 a 51
Tab. 11: Dosažený pokrok v rámci prioritní osy 3.....	51
Tab. 12: Nejčastější příjemci finančních prostředků z fondu ERDF.....	53
Tab. 13: Nejčastější přeshraniční partneři.....	54
Tab. 14: Finančně nejnáročnější projekty.....	56 a 57
Tab. 15: Dosažené pokroky.....	59

PŘÍLOHY

(Uvedeny na přiloženém CD)

